

**Tractatus de tumoribus humoralibus in Universitate medicinae
Monspeliensis explicandus / ab auctore Francisco Imbert.**

Contributors

Imbert, François, -1785.
Ecole de médecine de Montpellier.

Publication/Creation

Monspelii : Apud Joannem Martel, Regis Occitaniae Comitiorum, &
Universitatis typographum, M.DCC.LIII.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/hr8waduj>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

7

TRACTATUS

DE

TUMORIBUS

HUMORALIBUS

IN UNIVERSITATE MEDICINÆ
MONSPELIENSIS EXPLICANDUS

AB AUCTORE

FRANCISCO IMBERT,

Regis Consiliario ac Medico, in
almâ Monspeliensium Medicorum
Academiâ Professore Regio, è
Societate Regiâ Scientiarum Monf-
peliensi.



MONSPELII,
Apud JOANNEM MARTEL, Regis, Occitanix Comitiorum,
& Universitatis Typographum.

M. DCC. LIII.

<https://archive.org/details/b31971350>



INDEX.

PROEMIUM.	<i>pag.</i> 1.
De Tumore humorali in genere.	4.
SECTIO PRIMA. De Tumoribus sanguineis inflammatoriis.	11.
CAPUT PRIMUM. De Obstructione sanguineâ.	<i>ibid.</i>
CAPUT SECUNDUM. De Phlegmone.	16.
CAPUT TERTIUM. De Erysipelate.	44.
SECTIO SECUNDA. De Tumoribus lymphaticis.	61.
CAPUT PRIMUM. De Obstructione lymphaticâ.	<i>ibid.</i>
CAPUT SECUNDUM. De Oedemate.	70.
CAPUT TERTIUM. De Schirro.	87.
De Obstructione glandulosâ.	<i>ibid.</i>
SECTIO TERTIA. De pluribus Tumoribus vulgò cognitis sub nomine parvulorum Tumorum humoralium.	128.
De Furunculo.	129.
De Varis.	135.
De Termintho.	136.
De Epinyctidibus.	137.
De Phygethlo.	138.
De Phymate.	140.
De Carbunculo aut Anthrace.	141.
De Paronychiâ	153.
De Pernionibus.	169.
De Parotidibus.	174.
De Bubonibus.	185.

De Buboni-formibus Tumoribus.	196
De Scrophulis.	197
De Cancris in genere.	214
De Cancro Mammarum.	225
De Emphysemate.	240
De Bronchocele.	247
De Ecchymosi.	251
Theoria quorundam exanthematum aut efflorescentiarum.	252
De Herpete.	254
De Scabie.	256
De Impetigine.	259
De Pustulis	263
De Papulis.	268
De Phlyctænis, Bullis & Ampullis.	270
SECTIO QUARTA. De Tumoribus Cysticis	272
CAPUT PRIMUM. De Obstructione Cysticâ.	<i>ibid.</i>
CAPUT SECUNDUM. De Spinâ Bifidâ.	274.
CAPUT TERTIUM. De Meliceride, Atheromate & Steatomate.	293.
CAPUT ULTIMUM Hydatidem, Aneurisma, Varicem, Hydrocelen, Hydromphalum & Hydarthrum definiens.	309.





PROEMIUM.

DE

TUMORIBUS.

AUCTA moles partis solidæ cujuscumque præscriptos à naturâ limites transgredientis Tumorem ponit in humano corpore.

Nulla est humanæ machinæ portio sensibilis, quæ, datâ causâ, augeri mole & ultrâ naturales limites progredi non possit; ergo & tumere. Tumbunt igi-

tur non solum partes molles, sed & ossa (a) ipsamet.

Pars quæ tumet violentiam patitur à causâ tumefaciente, quæcumque demum fit illa causa. Violentia hæc facilius vincit partes laxitate, flexibilitate, parvâque cohæsione debiles: difficilius organa rigiditate, robore, firmiorique nexu valde renitentia. (b) Hinc sæpius illæ, rarius istæ partes Tumoribus afficiuntur.

Causa tumefaciens numquam agit efficaciter absque partis tumentis distractione aliquali. Quæ distractio semper est superior renitentiae tumefactorum partium.

Renitentia partium corporis est proportionata numero & robori fibrarum varias partes constituentium, ac proin-

(a) Vide apud eos qui de morbis ossium scripsere, tot exempla exostoseon.

(b) Attentè evolvantur aphor. Boerh. de morbis fibræ simplicis, vasorum minimorum & majorum, atque de morbis viscerum.

Aphorif. à sect. 21. ad 55.

dè major aut minor prout affecta pars pluribus aut paucioribus, robustioribus vel debilioribus fibris contexitur. Et quidem, eodem dato vis distendentis momento, faciliùs intumescit vas lymphaticum vase sanguineo; faciliùs membrana simplex quàm membrana composita, pars musculosa parte osseâ, vas minimum vase majori.

Vires distendentes in Tumorum efformatione viribus renitentibus directò sunt oppositæ. Partibus nostri corporis indita ea lex est ut renitantur & reluctantur propriæ elongationi. Hinc ad Tumorem quemlibet in humano corpore efformandum supponenda est lucta inter vires distendentes & partem renitentem sed debiliùs & consequenter in Tumorem elevatam.

Tument minutissimæ corporis partes, similes dictæ; undè Tumores præ exiguitate sensibus abditi: tument partes mole majores, hinc Tumores signis propriis distincti & observabiles. Tumor sensibilis ex millenis aliis invisibilibus conflatur.

Jam verò quotiès solida è sede naturali dimota in alias solidas partes ità agunt, ut easdem in Tumorem attollant, ponitur Tumor *non humoralis* nuncupatus: ad hoc genus pertinent Tumores à luxatis membris, Tumor inguinum & crurum in veris herniis inguinali & crurali, &c.

Tumores *humorales*, de quibus tantummodò hîc agitur, ortum ducunt à fluidis nunc in alieno, nunc in proprio loco contentis, ibique vasorum aut receptaculorum continentium molem præternaturaliter augentibus.

De Tumore humorali in genere.

In omni Tumore humorali duo sedulò consideranda sunt: solidum continens, & fluidum contentum.

Solidi continentis victa necessariò supponenda est renitentia, ad hoc ut fiat Tumor. Illa renitentia vincitur, quotiès actio fluidi contenti tollit plus vel minus naturalem cohæSIONEM par-

tium integrantium quibus constant vasa, ductus, aut receptacula continentia.

In Tumore humorali quocumque obstruentis fluidi moles major est capacitate vasis obstructi: alioquin transmitteretur fluidum.

Quò majus est volumen fluidi obstruentis, eò major fit fibrarum obstructi vasis distractio, expansio membranarum, parietum ab axi propriâ recessus, vasis tumefactio. Quæ eveniunt in minimis & innumerabilibus vasculis partis tumentis.

Vires prædicta vasa distendentes semper agunt pressione laterali quæ crescit in ratione compositâ flexibilitatis parietum vasculosorum, actionis fluidi contenti, & virium vitalium.

Modus quo vasa minima distenduntur & ampliantur idem est ac ille quo distenduntur vasa majora: omnium enim corporis humani vasorum sectiones sunt eædem, nempe circulares.

Nunc autem sedulò notandum est

cujuslibet Tumoris humoralis conditionem proximiorē esse vel in solidis, vel in fluidis, vel in utrisque simul vitiatis: eā tamen legē quod datæ partis solida sana esse nequeant, malè affectis liquidis; & vice versâ. Ideò sive solida, sive fluida primariò peccaverint, utrorumque dabitur læsio in parte tumēte.

Cū externorum corporum injuriis aut necessariò aut fortuito casu sit exposita humana machina, inde fit quod Tumoribus excitandis occasio semper præsens sit; hanc suppeditabunt aër, alimenta, exercitia, quies, motus, vigiliæ, ictus, casus, morsus, pressio, contusio, ligatura, &c.

Nativa cujuslibet hominis constitutio peculiaris accersere videtur Tumorum genera. Apud melancholicos quorum solida rigida nimis, humores tenaces, malèque permixti; frequenter observantur obstructions abdominales, Tumores glandulosi, schirri pertinaces: laxa serosaque corpora œdematibus

sunt obnoxia: sanguis acer, salsus, biliosus herpeticos & erysipelatosos Tumores facit: phlegmonas sæpè experitur corpus plethoricum & sanguineum: cachochimia est veluti fons uber crebrorum multipliciumque Tumorum humoralium.

Signa dantur caracteristica omni Tumori humorali externo communia. 1°. Augetur moles partis cujuslibet tumen-
tis; illud evincit oculus. 2°. Mutatur illius partis textura; demonstrat digitus explorans. 3°. Exercitium functionis partis tumentis læditur sæpè sensibiler, quandòque modo insensibili, nunc cum mitibus, nunc cum gravibus symptomatis. 4°. Ut plurimum mutatur color naturalis in parte tumefactâ.

Signa peculiariora cujuscumque tumoris tradentur alibi. Caveant sedulò Medico-Chirurgi ab erroribus in Diagnostici (c) Tumorum.

(c) Chirurgus imperitus judicavit in tumore capi-

In genere distinguuntur magni Tumores humorales à parvis, utrique à mediocribus; calidi à frigidis; duri à mollibus; dolorifici ab insensibilibus rursus dolorifici inter se, critici à symptomaticis; diversicolores: & sic de aliis tum essentialibus, tum accidentalibus Tumorum notis distinctivis.

Quadruplici modo diverso terminantur tumores humorales; *Resolutione, suppuratione, induratione, & mortificatione.* Quid in his boni aut mali alibi declarabitur.

Ut præfagiantur futuri tumorum humoralium eventus; uno eodemque tempore menti repræsententur, 1°. Causæ

tis contineri materiem purulentam, & tumoris apertionem instituit: quâ factâ prodiit, non pus, sed propria cerebri substantia. *Bonet. sepulchret. tom. pag. 256.*

Nostri in regionibus Tumor hernialis iudicatus abscessus à chirurgo foraneo qui profundâ incisionem Tumorem aperuit. Obstupefacti operatoris sub oculis exiit intestinum resectum; & æger mortuus est.

tumoris

DE TUMORIBUS. 9

Tumoris. 2°. Signa. 3°. Extensio & profunditas 4°. Morbi tempus. 5°. Natura & functio partis affectæ. 6°. Vires, ætas, sexus, temperamentum ægri. 7°. Terminatio ad quam vergit Tumor.

Indicationes curatoria generales Tumorum humoralium sunt primò impedire quòminus Tumoris sævitia mortem totius corporis aut summam ejus labefactionem accersat: secundò partem Tumore affectam sanam efficere; quod obtinetur vel fluidum obstruens resolvendo, dissipando; vel in pus commutando, & foràs extrahendo; vasis obstructis integris tonum naturalem restituendo, ruptorum portiunculas cum pure eliminando; solida omninò demortua incidendo, urendo, extirpando, auferendo, &c....

Quibus peragendis inserviunt diæta, pharmacia, chirurgia. Curationis exacta enarratio ad Tumores in particulari attinet.

Clarioris doctrinæ gratiâ Tumores humorales in quatuor sectiones ordinantur.

IO DE TUMORIBUS.

PRIMA SECTIO Tumores includit sanguineos inflammatorios, Phlegmonen, & Erysipelas.

SECUNDA, Tumores lymphaticos Œdema, & Schirrum.

TERTIA indicat quosdam Tumores prædictis minores qui vel aliquam cum quatuor primariis Tumoribus habent affinitatem, vel sui generis omninè sunt. Annotetur autem in isto tractatu non minutiùs describendos esse hosce Tumores quorum exacta narratio in immensum cresceret.

QUARTA SECTIO habet Tumores cysticos, folliculosos, seù tunicatos inter quos atheromata, melicerides & steatomata principatum tenere quisque norit.





SECTIO PRIMA.

*De Tumoribus sanguineis
inflammatoriis.*

TUMORES sanguinei inflamma-
torii sedem habent præcipuè in illâ
vasorum humanorum specie quæ syste-
ma arteriosum sanguineum nuncupatur.
Nullus ponitur sanguineus Tumor qui
præcedentem non habuerit obstructio-
nem sanguineam, Sit igitur,

CAPUT PRIMUM.

De obstructione sanguineâ.

MAGNA sunt circulanti sanguini,
etiam in statu sano, opposita
obstacula. Sanguis arteriosus antece-

dens subsequenti resistit minùs in majoribus, magis in minoribus vasis: unde, optimo jure, morbi ex defectu circulationis tribuuntur vitiis vasorum minimorum. Et certè multò minorem esse velocitatem sanguinis in ultimis arteriis quàm in earum trunco, experimentis (a) comprobatur; & assentitur ratio, cùm constet plurimùm multiplicari superficies à columnis sanguineis confricatas in vasis minimis. Hinc per vasa minima circulantis sanguinis propensio ad remoram & consequenter ad obstructiones: etenim qui facil negotio per truncum ramosque effluxit sanguis, ad minimos ramusculos perventus difficillimè transmittitur, minima datâ causâ ulteriùs lentescit, mox ad apices ramusculorum provolutum germen futuræ obstructionis ponit.

Miror *Pitcarnium* paucissimis verbis eruditè demonstrantem quòd obstruc

(a) Vid. act. Academ. parisin. ann. 1705.

tionum sanguinearum causæ ut plurimum evanescerent, si motus sanguinis circulatorius talis esset ut à vertice versùs basim, ab strictiori in amplio-rem alveum sanguis arteriosus deveheretur: etenim moleculæ quæ angustius subierunt orificium, certè ampliora vasa pervadent.

Obices intrà vasa arteriosa rarò etiam occurrerent, si ea essent cylindrica, seu, quod idem est, eandem ubique haberent diametrum: quid enim obstaret hanc sanguinis molem quæ principium vasis cylindrici subiit totum hoc eadem facilitate percurrere.

Verùm, inquit *Pitcarnius*, cùm sanguis à corde emissus à basi arteriosâ ad verticem procedat; nihil mirum, si toties diametro vasorum majores sanguinis massulæ vasa minima arteriosa obstruant.

Itaque pro ratò habendum obstructions sanguineas non in systemate venoso fieri, neque in tubulis cylindricis inter finem arteriæ & principium

venæ positis, sed in minimis arteri-
lis sanguiferis in apicem desinentibus,
& in lymphaticis vicinis.

Ex dictis etiam patet eò facilius
obstruendam esse arteriolam sangui-
neam quò minor est ejusdem capacitas,
& quò acutior apex illius.

Massulæ sanguineæ in arteriolâ mi-
nimâ hærentes vim sustinent à corde
communicatam columnis sanguineis è
cordis thalamo usque ad hærentes
massulas protractis.

Si renitentia parietum obstructæ il-
lius arteriolæ major sit vi distendente
massularum sanguinearum, nullus sub-
sequetur Tumor: si minor sit prædicta
renitentia, contrarium eveniet.

Eximie observationes Vieussenia-
næ (a) probant obstructions sangui-
neas sibi comites adjungere lymphati-
corum vasorum obstructions: unde
major difficultas in referendis obstruc-
tionibus.

(a) Vieussenii systema vasorum. pag. 109.

Ad obstructions sanguineas in humano corpore producendas infinita ferè concurrunt.

1°. Compressio arteriolarum à causâ quâcumque internâ, externâ: elongatio vasorum violenter distractorum quam semper subsequuntur imminutio cavitatis & debilitas in parietibus: constrictio vasorum à nimis elasticâ vel convulsivâ fibrarum cava cingentium contractione: angustatio arteriolarum à crassioribus factis membranis: innata vel adventitia debilitas vasorum fluidis propellendis imparium: ruptio vasorum cui succedit eorundem retractio.

2°. Multiplex in qualitatibus sanguinis vitium, ut ejus tenacitas, visciditas, oleositas, ficcitas, heterogeneitas, prava mixtura: sanguinis adaucta quantitas & volumen majus factum: impetuosus nimis nimirumve retardatus ejusdem motus circulatorius.

Ex iis cæterisque solidorum fluidorumque vitiis separatim vel conjunctim positis, millenæ resultant variarum obs-

structionum sanguinearum combinationes.

Nullam autem umquàm futuram esse obstructionem sanguineam pro certo habeas nisi materiei in arteriolâ sanguineâ contentæ moles major sit capacitæ vasis continentis : in hoc enim consistit obstructionum natura & essentia.

Viribus vitalibus directè opponi obstructiones sanguineas evidentissimè patet , id est , luctantè dari inter datas obstructiones & cor contractum.

CAPUT SECUNDUM.

De Phlegmone.

SIGNA Phlegmones sunt tumor , rubor, calor, tensio, dolor, pulsatio & circumscriptio. Horum omnium signorum concursus constanter reperitur in Phlegmone externâ , seu quæ sensibus externis patet & de quâ solâ hîc agitur.

Partes

*Partes diversæ quas occupare potest
externa Phlegmone.*

Quibus in diversis partibus sedem habeat Phlegmone exterior, nosse convenit, unoque intuitu advertere. Itaque constat tales Phlegmonas advenire in vasculosâ cutis texturâ, in membranâ adiposâ; in glandulis quarum aucta moles ad exteriora corporis prominet; in musculis & tendinibus qui tegumentis communibus subjacent; in parietibus membranosis ductuum secretoriorum & excretoriorum dictarum partium; in earum textu cellulari; in capsulis & ligamentis articulationum; in periosteo ossium non profundè sitorum; in involucris nervorum non longè à cute repentium; in peculiaribus organis uti in globo oculari membranisque hunc constituentibus cooperientibus; in genitalibus & ano extimo; in ductu auditorio externo; in labiis, gingivis, ore, palato, imis

faucibus, linguâ; in membranâ pituitariâ nasi externas cavitates obvestiente; in adipe ad exteriora sive non profundè sitâ: ubicùmque demùm arteriæ sanguinæ lymphaticæque reperiuntur quarum distensiones extrâ prominent, cum signis Phlegmone propriis.

Quid eveniat in parte Phlegmonæ affectâ, seu Phlegmones mechanismus?

Compressæ, distentæ, intortæ, crispatae, contusæ, angustatae quomodo cùmque partium superiùs enumeratarum arteriolæ sanguinæ, remoran sanguinis producant. Parem stagnationem facit sanguis spissus, viscosus, oleosus, ficcus, coagulatus, malè permixtus, abundans, rarefactus, partim aut integrè obstruens cavitates arteriolarum.

Hærens sanguis in arteriolarum sanguinearum finibus, renitentes habet a latera parietes vasorum, ad anterior strictum iter, ad posteriora pressione

ictusque repetitos sanguinis subsequen-
tis à corde pulsi. Vires vitales pellunt
obicem in obstructo vase positum ; obex
resistit, nec vincitur ; lucta datur obi-
cem inter & cor , utriusque nixus &
renixus ferunt vasis obstructi latera
quæ tandem victa ultrà terminos na-
turales feruntur & tumorem creant.
Ea est incipientis Phlegmones obser-
vanda mechanica.

Crescit Tumor actione constanti vi-
rium pellentium , obstructantium , dis-
tendentium. In strictioribus arteriola-
rum obstructarum apicibus sanguis adi-
gitur , ibi magis ac magis cumulatur ,
per venas congeneres redeundi prorsus
impar. Et tunc notabilius prominet
Phlegmone adultior.

Interim à tergo indefinenter premit
cor : major fit sanguinis aggestio in va-
sis obstructis , major & illorum dilata-
tio : augentur , ab adveniente copio-
siori velociusque moto sanguine , dia-
stoles & systoles vasorum non obstruc-
torum : summus fit particularum san-

guinis coerciti attritus: calor adaugetur in parte. Phlegmone est in augmento.

Tanta autem fieri non potest distractio in parietibus arteriolarum sanguinearum obstructarum, quin dilatentur & amplientur oscula arteriarum lymphaticarum in cavis sanguineis hiantia. Quibus patentioribus osculis rubræ sanguinis moleculæ lymphatica invadunt, ibi impactæ hærent. Undè nova Phlegmones incrementa.

Status ille novus advenit vel pluribus vel paucioribus arteriis sanguineis & lymphaticis, imò & vasis secretoriis portionem sanguinis lymphaticam, fibrosam, globulosam purpuream, si vigeat causa morbifica, admittentibus. Hæc diversa vasa dilatatione propriâ sese mutuò comprimendo infarctum atque inflammationem adaugent. Phlegmone tunc temporis ad statum pervenit.

Ergò in parte Phlegmone affectâ nullus est ordo nequè in actione soli.

dorum, nequè in fluidorum circuitu.

Verùm quò se recipit ea pars sanguinis quæ abundanter à corde tot repetitis vicibus contracto pellitur in obstructas & impervias Phlegmones arterias? Aliquâ sui parte vasis obstructis datâ, reliquum collaterales arterias sanguineas non obstructas invadit, quæ magis solito distensæ, solito magis agunt in sanguinem: undè per vasa libera hæc transfluxus uberior.

Ex dictis patet quænam in Phlegmone obstruantur vasa, & quomodò? quid ad hoc opus conferant vires cordis pellentes, arteriolarum minutissimi apices, materia obstruens? Nùm sit necessum recurrere ad sanguinis incendia, effervescentias, putrefactiones, extravasationes?

*Explicatio brevis Phænomenum
Phlegmone essentialium.*

1°. Pressione laterali, quæ in obstructis arteriolis magna est & pertinax tùm ratione adauctæ molis san-

guineæ, tùm ratione virium cordi
constanter prementium, elongantu
circulares fibræ vasorum obstructorum
extròpelluntur eorum latera, majus
occupant spatium dilatata illa vasa
Fit Tumor.

2°. Infarctus vasorum ad limbum
Phlegmones positorum eminentiam
constituit quæ circumscriptio dicitur

3°. Fibræ humanæ exsiccatae, ab
omni fluido orbatae, ad merum soli
dum redactæ, constanter subalbida
remanent. Ergò non à solidorum tex
tu pendet præcisè rubor Phlegmones
sed à sanguine transparente qui abun
dans & æstuans hæret non in sangui
ne instantum, sed in pellucidis lymph
ticis arteriis.

4°. Phlegmones renixus est illius
resistentia notabilis propriæ inflexioni
Ideò renititur Phlegmone quia fibræ
vasorum obstructorum plurimum dis
tractæ in quolibet sui puncto duriores
evadunt, ut potè minùs flexibiles
major subsequitur inflexibilitas mem

branarum ab illis fibris compositarum, major demùm renixus in quolibet vase inflammato Eò magis renititur Phlegmone, quò abundantiore, viscosiore, tenaciùs impacto, potentiùsque latera vasorum premente sanguine obstruuntur arteriolæ.

5°. Calor hominis viventis pendet à præsentia sanguinis: id probant milena observata & experimenta. Præternaturaliter calet Phlegmone à præternaturaliter adaucto nisu sanguinis in vasa, vasorum in sanguinem, molecularum sanguinearum inter se. Diversos caloris adaucti gradus in Phlegmone deducas à diversis causis Phlegmonas producentibus; ab inæquali textu & densitate partium Phlegmone affectarum; à varia sanguinis indole, abundantia, crasi, alteratione; à distantia cordis respectivè ad inflammata organa; à natura illorum organorum; à tractatione Tumoris.

6°. Nervi sunt instrumenta doloris. Vim distrahentem patiuntur fibræ ner-

veæ in Phlegmone, undè dolor. Gradus doloris gradui nervorum distractionis respondet ad punctum ruptionis usquè, quod supremus est doloris terminus: nullum enim ampliùs datur commercium fibram inter ruptam & cerebrum.

7°. Sensibiliter pulsât Phlegmone, quia singulis cordis contractionibus maximus fit impetus & nîsus sanguinis in parietes arteriarum partis phlegmonodeæ. Sed pulsât dolorificè, propterea quod eadem lateralis pressio arteriosa quæ fibras circulares vasorum elongat, simul distrahit nerveas propages aliis fibris intertextas. Nequè alia est ratio cur Phlegmones pulsationes dolorificæ contractionibus cordis sint contemporaneæ.

An sint alia Phlegmones symptomata?

Priùs explicata symptomata sola sunt quæ Phlegmonem essentialiter designant. Hanc, per accidens tantummodo

Idò, comitatur aut sequitur febris.

Conceptu difficillimum est quorsum ea sanguinis quantitas, quæ per liberas arterias Phlegmones effluit, (quisquis sit ille effluxus) motus cordis adeò frequentes, sivè febrem excitet. Quod prædicat vulgatissima theoria. (a)

Verosimiliùs irritatio fibrarum nervæarum in Phlegmone febrem ipsi adiungit. Attende ad convulsiones totius corporis quæ subsequuntur vel minimum quarundam partium nervosarum vulnusculum. Attende ad febres acutissimas quæ comitantur paronychiam, æterasque inflammationes membranarum, aponevroseón, tendinum. Horum symptomatum gravitas debetur

(a) Illa theoria adeò improbabilis est, tot objectionibus impugnatur adeoque repugnat scientiæ mechanicæ corpori humano exactiùs applicatæ, ut minur viros in medicinâ celebres confidenter tantam quidpiam veri & veluti demonstrati prædictam theoriam scriptis mandasse. Vide in contrarium theoriam pulsûs & circulationis cap. de morbosâ vasorum minimorum dilatatione.

Thes. propugnat. Monspeliî ann. 1752.

D

majori nervorum irritationi.

Febri phlegmonodeæ aut excitanda aut fovendæ non parùm quoquè conducunt dispositiones febriles præexisteres in corpore cui proindè Phlegmon supervenit : tales sunt saburra in primiviis, sanguis excandescens, fimilesque causæ proëgumenæ.

Notandum sedulò quòd si Phlegmone quandòque causa fit febris, aliò quandò suâ vice febris producit Phlegmonem. In primo casu Phlegmone essentialis febrem excitat sympaticam ; in secundo casu febris essentialis & per se existens Phlegmonem sympaticam procreat.

*Quædam differentie in Phlegmonibus
annotandæ.*

Licèt unus idemque sit concursus symptomatum essentialium in omni Phlegmone externâ, sunt tamen differentie annotandæ, quarum conceptus, Medicum dirigit & in event

prævidendo & in applicando remedio.

Annotetur igitur Phlegmone idiopathica quæ per semetipsam existit; sympathica quæ à morbo priori ortum haurit; deuteropathica quæ succedit cuidam morbo qui evanuit: Phlegmone critica quæ accidit cum bonis ægri-ebus; symptomatica quâ vel non sublevatur æger, vel in pejus ruit: Phlegmone simplex quæ in suâ unitate existit; complicata quæ alios morbos adjunctos habet: Phlegmone spuria quæ latè extensa limites non habet quibus circumscribatur & Tumor phlegmonodes dicitur; legitima quæ cum aliis signis essentialibus circumscriptio-nem habet & Phlegmones nomen simpliciter retinet.

Nequè minori sollicitudine menti præsens sit idea Phlegmonum mitis, gravis, benignæ, malignæ, contagio-æ, inflammatoriæ, suppurantis, gan-grænodæ, sphacelatæ, in induratum transi-ebuntis, citiùs ociùs sua tempora per-currentis, superficialiæ, paulò profun-

dioris, advenientis corpori juvenili, adulto, senili, foeminino, masculino, robustiori, debili, cachochimico; demùm Phlegmonum obsidentium partes diversas cutaneas, adiposas, glandulosas, musculares, membranaceas, tendineas; tali aut tali muneri inservientes.

Quid de Phlegmone sit praesagiendum?

Phlegmone adveniens partibus tendineis, membranosis, ligamentosis, aponevroticis, accersit dolores summos, vigilias, spasmos, deliria, febres acutissimas. Ab inflammata adipe timeate abundantem & pravam suppurationem, imò & gangrænam. In inflammationis articulationum capsulis cavendum à pure in cavo articuli depluente, ibique cuncta erodente; undè totius membri ruina & febris lenta lethalis si sanguini remixta fuerit purulenta materies. Inflammationem periostei suppuratione aut mortificatione terminari pessimum est; exindè enim

os denudatur, vasorum sanguinem & lympham nutritiam ossi suppeditantium destruitur textura, omnia in ossis intimo pereunt defectu succi vitalis & motûs circulatorii. In genere quò magis vitæ est utilis functio partis Phlegmone laborantis, eò pejor prognosis, & vice versâ.

Dolor acutissimus in Phlegmone præfigit omnia accidentia quæ à validè commoto genere nervoso fluunt. Calor ingens ingentem in parte phlegmonodeâ motum significat; undè vel suppurationes vel mortificatio, juxtâ circumstantias. A summo gradu tensionis, rubedinis, elationis, multùm pertimescendæ ruptiones vasorum & quæ ex his fiunt.

Febris bona censenda est si per incitatos motus cordis humor noxius, pestilens, malignus, è corpore expellatur ope Phlegmones: mala verò febris quæ tædiosam, abundantiorēque suppurationem fovet usquè ad corporis consumptionem; vel quæ uno im-

30 DE TUMORIBUS.

petu textum partis phlegmonodeæ destruit & mortificationem creat. Excessu validissimarum virium vitalium gangræna sæpè Phlegmone supervenit in juvenili & robusto corpore: defectu earumdem virium mortificatur Phlegmone apud senes: nocet extremum utrumque.

Benè sperate de Phlegmonibus criticis suppuratis levamen ægro conciliantibus: cuncta timete à symptomaticis; aut à criticis, tractantium imperitiâ aut culpâ naturæ resolutis.

Numquàm benè ominandum de Phlegmone superveniente corpori scorbutico; observatur enim tales Phlegmonas in prava ulcera & in gangrænam sæpè abire. Lenti sunt Phlegmones gradus apud serosos & leucophlegmaticos: celeres è contrà in temperamentis sanguineis. Pravæ sunt Phlegmones advenientes corpori cacochimico; pessimæ quæ pendent à viru quodam pestilenti aut venefico, nisi eâ viâ tota expellatur venefica fomes.

Malè præfagiatur de Phlegmonibus subsequētibz suppressam evacuationem consuetam quæ per adhibita remedia non redintegratur : quod imprimis notetur in corporibus muliebribus.

Indoles sanguinis benè aut malè constituti, bonam quoquè aut malam facit Phlegmones prognosim. Meliùs est Phlegmonem oriri à causâ externâ quàm ab internâ, ab adventitiâ quàm ab innatâ aut hæreditaria, &c...

Quatuor nunc supersunt advertendæ Phlegmonum terminationes.

1°. Resolutio expectanda in Phlegmone cujus vasa integra sunt, materiesque non irresolubilis. Futura prævidetur hæc terminatio à mitibus symptomatis, ab absentiâ signorum alias terminationes redolentium : præsens noscitur per pruritum quemdam in parte, madorem exteriora perfundentem, gradariam detumescētiā. Optima resolutio sanitatem parti affert. Et idè semper optanda terminatio hæc, nisi

criticus fit Tumor aut pestilens.

2°. Ut plurimum suppuratione terminatur Phlegmone. Suppuratio præsupponit vitam amissam in quibusdam vasis, nempe in disruptis; vitamque vegetiorem in sanguiferis arteriosis quæ remanserunt integra. Prævidetur futura in Phlegmonibus suppuratio ex intensitate inflammationis, horroribus irregularibus, ineptitudine materiei ad resolutionem. Factam suppurationem in Phlegmone nosse licebit ex remissione symptomatum, Tumoris fluctuatione ejusque acuminato apice. Quæ signa tamen non semper adsunt, eoque difficiliora sunt cognitu, quò profundius sita est Phlegmone.

Sæpè adest periculum in ipsomet Phlegmones suppurantibus opere: si enim adeò intendantur vires vasorum integrorum ut sequatur ruptio, pars morti traditur: si summus dolor suppurationem comitetur, timendum nè symptomata generi nervoso noxia subsequantur, præsertim spasmi & syncopes.

Facta

Facta purulenta materies, si diutius clausa remoretur; pondere aggravabit partes vicinas, acrimoniâque irritabit; undè serpens ad vicina loca inflammatio, aut per bibula oscula asorum suetus materie purulentæ sanguini remixtæ, summo corporis damno. Hinc prævidetur nùm impetranda sint auxilia chirurgica, ferrum aut corrosum ad puris effluxum: nùm simplex curandum sit ulcus, nùm verò formatis sinibus & fistulis succurrendum sit.

Magnæ suppurationes diutius protractæ corpus exhauriunt è sanguinis balsamicâ substantiâ, atrophiamque mortiferam non raro portant.

Vitia massæ generalis fluidorum variam prognosim faciunt, tùm quoad consummet suppurationis opus, tùm quoad ea quæ factam suppurationem subsequuntur. Puris è Phlegmone suppurante effluentis color & consistentia prognosim etiam dirigunt. Optima sup-

puratio Tumorum criticorum. Phlegmones exterioris suppuratio multò minùs periculosa est suppuratione Phlegmones internæ.

3°. In schirrum non rarò abire Phlegmonen demonstrat observatio. Talimodo terminandum esse illum Tumorem suspicandi locus est si inflammatio glandulas teneat : si materies naturæ tartareæ sit : si in eâdem materiæ puris efformationi adsit ineptitudo : si nimio motu dissipetur serum in parte inflammata fæcesque remaneant : si resolutione factâ in sanguiferis, obstinate infarcta remaneant lymphatica ob parietum debilitatem : si ab ægrotantis temperamento multum fibrosæ & lymphaticæ substantiæ suppeditetur vasis obstructis : si excretioni humori lymphatici in parte inflammata non detur locus : si frigore, medicamentibusque inspissetur lymphæ partis inflammatae.

Phlegmonen mutandam esse in schirrum pro certo habeas, dum, evanes

entibus symptomatis inflammatoriis, Tumor mole minor fit, magis reniens, hebetiori sensu præditus, colore ad naturalem aut albicantem accedens. Periculi plena est mutatio Phlegmones in schirrum, si, quod sæpè evenit, in cancrum schirrus abeat. Phlegmone in schirrum mutata eò peioris est ominis quò magis ille obstat functionibus vitæ necessariis. In genere quidpiam commodi potiùsquàm periculi est in schirro exteriùs locato qui à Phlegmone sobolescit.

4°. Aliquandò gangrænâ aut sphaculo terminatur Phlegmone. Utraque terminatio pessima est. Supponit immixtionem aut abolitionem virium vitæ in parte inflammata: tonum perditum in vasis si integra sint, et eorum dilacerationem. Noscitur Phlegmone mortificata, ex absentia humorum vitam partis denotantium. Ingens obstructio, validissima inflammationis agentia, humorum depravatio, cacochimica, calidiùs cœlum,

aliaque plura mortificationi Phlegmones famulantur ; undè malè ex his ominandum.

Pessima quidem prognosis dùm mortificatur Phlegmone absque causâ evidenti , dùm mortificatio serpit à parte in partem , dùm advenit corpori cacochimico.

De analogiâ quæ observatur inter Phlegmonas externam & internam.

Externa Phlegmone ab internâ differt sede non naturâ : quæ enim partibus externis inflammatis adveniunt eadem fiunt in inflammationibus partium internarum.

In utroque Phlegmonum genere idem est primarium movens, nempe cor; eadem materia, scilicet sanguis vasa eadem affecta, arteriæ sanguineæ & lymphaticæ.

Tàm ad interiorem quàm ad exteriorem Phlegmonem procreandam præcedit obstructio sanguinea : hæc eodem

modo nascitur, crescit & viget, sive interiùs, sive exteriùs sedeat. Id tamen observetur discriminis, quod progressus celeriores sint internè quàm externè.

Idem est naturæ mechanismus in inflammationibus phlegmonodeis quibuscumque, quarum objectum præcipuum est infarctus arteriolarum quæ tùm interiùs, tùm exteriùs in apices desinunt remoræ sanguinis faventes.

Vires vitales magis intenduntur in conficiendis internis quàm externis Phlegmonibus; quia scilicèt organa interna directiùs adversantur vitali principio; eâdem ratione febris ut plurimùm comitatur inflammationes internas.

Similitudo in texturâ partium internarum & externarum affectarum Phlegmone inter effectus sive signa utriusque inflammationis analogiam instituit: sic, externa aponevrosi inflammata acutissimam febrem summosque dolores creat, non secùs ac inflammatio pleuvræ, &c....

Si quandòque sanguis inflammato-

rius ab intempestivè resolutâ Phlegmone externâ, in interiora organa irruat; aliquando materies inflammatoria ab interioribus ad exteriora dejicitur. Quæ mutationes à loco in locum dicuntur metastases.

Sicut externa Phlegmone glandulas axillares, inguinales aliasque externè locatas non rarò indurat; ità in inflammationibus internis schirrosæ fiunt glandulæ mezentericæ, pancreaticæ, pulmonales, &c...

Phlegmone externa in corpore cacochimico pessima habet signa difficiliùsque discutitur: rariùs etiàm ab inflammationibus internis evadunt temperamenta in quibus adest humorum generalis depravatio præexistens.

Eædem sunt in genere indicationes curatoriaæ pro internâ & pro externâ Phlegmone.

Breviùs dicam, Phlegmone externa & Phlegmone interna, sunt unus & idem morbus diversis tantùm partibus infidens.

Curatio exterioris Phlegmones.

Status partis Phlegmone externâ laborantis, ut potè inflammatorius, auxilia non pauca expetit in generali Phlegmonum tractatione adhibita. Auxilia hæc reducuntur, 1°. Ad ea quibus imminuitur massa sanguinis. 2°. Ad ea quibus castigantur pravæ humorum qualitates. 3°. Ad ea quæ pravos primarum viarum succos eliminant. 4°. Ad ea quæ parti applicantur sub topicorum nomine.

Primò. Diæta, à morbi initio præscripta, parcam suppeditans sanguini chili copiam, minùs solito sanguinis deperditiones reparat, & eo defectu, illius massam imminuit. Eò tenuior præscribi debet diæta, quò gravior judicatur Phlegmone.

Præstantissimum inflammationis auxilium, venæ sectio, citò sublevat vasa ab abundantiori sanguine. Numerus venæ sectionum ad Phlegmonem insti-

tuendarum, quantitas sanguinis educendi quâlibet vice, electio venæ secandæ nùm in pede, nùm in brachio, cuncta hæc rectè statuuntur attendendo ad vires, temperamentum & ætatem ægri; ad indolem & symptomata Phlegmones; ad partem & locum cui infidet Tumor; ad ejus extensionem, ad propensionem phlegmones versùs unam ex quatuor terminationibus; ad febrem. Sine morâ primisque morbis diebus institui debent venæ sectiones; in morbi decursu minùs sunt proficuæ; sæpè nocent sub finem.

Secundò. Remediis alterantibus appropriatis varia castigatur prava humorum diathesis, phlegmonodeam inflammationem producens aut fovens. Sanguinis æstui & siccitati diluentia & refrigerantia conveniunt: hujus acrimoniæ lenientia, edulcorantia, oleosa dulcia: spissitudini incidentia: sanguinis rarefcentiæ valida refrigerentia & acida.

Si acutus dolor persentiat, utendum

dum narcoticis, præsertim laudano, vel
 solis vel maritatis cum alio remedio-
 rum genere, uti cum edulcorantibus,
 refrigerantibus, &c....

Tertiò. Certissimum est Phlegmonas
 sæpiùs produci aut foveri à pravis suc-
 cis ab stomacho aut intestinis ad san-
 guinem transmigrantibus. Exindè indi-
 cationes curatoria per potiones cathar-
 ticas, emeticas, cathartico-emeticas,
 variandas pro circumstantiis à Medico
 observandis.

Nequè sanè hîc parvi facienda sunt
 enemata emollientia, humectantia, re-
 frigerantia, demulcentia, purgantia,
 quorum usus mira præstant ad juvan-
 dos præsertim aliorum remediorum ef-
 fectus.

Quartò. Indicanda nunc sunt topi-
 ca in tractatione Phlegmonum exter-
 narum adeò proficua.

1°. Si tentetur resolutio Phlegmo-
 nes, adhibenda sunt reperiussiva, re-
 solventia, discutientia, leviter adstren-
 gentia. Rigidiore fibræ Phlegmone

expetunt relaxantia, emollientia, oleosa: æstus & ardor in humoribus Phlegmones aquosa, lenientia, anodina nimia fibrarum laxitas, actiosa topica, & leviter stimulantia.

Caveas nè cujuslibet Phlegmones indiscriminatim tentetur resolutio, quæ verbi gratiâ præcisè vitanda in casu Phlegmones criticæ.

2°. Si, aut irritis remediis resolventibus ad suppuratum tendat Phlegmone, aut antè illorum usum suppuratio benè indicetur; tunc in usum vocanda sunt topica maturantia, suppurantia quorum forma & materia pro circumstantiis multum variant. Sic, in suppurandâ Phlegmone dolor & æstus vigentes impugnantur anodinis & emollientibus: crassa & iners materies actuosæ & attenuantibus: laxitas & summa solidorum segnitie spirituosæ & stimulantibus.

3°. Gangrænæ imminenti aut præsentî in Phlegmone succurrendum topici diversæ virtutis & quorum ener-

gia destruit causam mortificationis. Hanc ergò causam apprimè noscere multùm interest. Si peccet laxitate, ætuoſis; si rigiditate, emollientibus; si inspissatione, resolventibus; si dolore & æstu, emollientibus anodinis utendum est: & sic de cæteris.

4°. Deniquè Phlegmonibus indurationem minitantibus conveniunt topica resolventia, aliis maritata topicis quorum vis respondet statui Tumoris: sed hoc dilucidius in capite de Chirro.

In genere, remedia interna superiùs indicata præscribuntur sub formâ ptisanarum, jusculorum, cremorum, decoctionum diversarum, emulsionum, opozematum, juleporum, potionum, &c..... topica verò, sub titulo fomentum, cataplasmatum, unguentorum, &c.....



CAPUT TERTIUM.

De Erysipelate.

NULLUS inter Tumores qui tot nomenclaturis fuerit insignitus, quot Erysipelas. A Latinis antiquioribus modò ignis sacer, modò ignis proserpens, modò rosa, dictum fuit: spinæ nomen apud Avicennam obtinuit: Inter Barbaros Valefcus apostema cholericum nuncupavit: alii dixerunt inflationem à sanguine tenuissimo latam & rubeam sparsam in membri superficie. Quarum denominationum scientia prorsùs utilis est ad intelligenda Antiquorum scripta de Erysipelate.

Porro Erysipelatis signa characteristica sunt parva Tumoris elevatio & aliqualis diffusio, nullus fermè renixus, calor deurens, dolor acer, color rutilans, amissio coloris rubri à premente

digito, reditus ejusdem coloris amoto digito premente.

Quænam sit materies Erysipelatis?

Magna est in Medicinâ veteri obscuritas ad assignandam genuinam materiem Erysipelatis: hanc, bilem esse putabant. A flavâ bile sincerâ & tenui Erysipelas exquisitum; ulceratum ab amarâ bile crassiori & acriori; phlegmonosum Erysipelas à copiosâ bile paucò permixtâ sanguini; pituitæ permixtâ œdematosum; permixtâ humori atrabilario schirrosus Erysipelas eruebant. Sic, ope bilis multifariæ phœnomena cujuscumque Erysipelatis faciliè sed obscuriùs explicabat fermè tota antiquitas.

Certior nova theoria sanguinem acrem, æstuantem, & leviter inspissatum admittit pro materiâ Erysipelatis. Quod circà naturam hujusce sanguinis observavi, paucis referam.

OBSERVATIO PRIMA. Miles tempe-

ramenti sanguinei triginta circiter annos natus incidit in Erysipelas totam faciem occupans & atrocioribus stipatum doloribus, cum febre acutissimâ. Missi in patellam sanguinis pauxillum apici meæ linguæ apposui, & in degustando notabilem acrimoniam, quæ vergebat ad deurentem amaritiam, persentivi. Ægrotans mihi retulit se ab ætate tenerâ Erysipelatibus fuisse obnoxium: sextâ morbi die obiit correptus phrenitide.

OBSERVATIO SECUNDA. Sanguinem degustavi juvenis cui post frigus passum Erysipelas in medietate faciei, colli, & pectoris advenerat. Sanguis ille organo gustûs maximè ingratham falsedinem referebat.

Quæ observationes me impulerunt ut in diversis temporibus degustarem sanguinem plurium Erysipelatibus detentorum. Nunquàm sapor talis sanguinis, sapor sanguinis sanorum similis à me fuit compertus, sed semper acer plùs vel minùs, & cum diver-

sa acrimoniæ indole.

OBSERVATIO TERTIA. Quibusdam ab hinc annis in Nosocomio Monspe-
liensi attentè examinabam ex unâ parte
sanguinem eductum è corporibus sim-
plici Erysipelate detentis, ex alterâ
parte cruorem peripneumonicorum
pleuriticorumque. Factâ comparatio-
ne, constanter expertus sum sæpè om-
ninò dissolutum, numquàm verò con-
cretum esse sanguinem erysipelatosum;
concretionem semper apparente in san-
guine aliarum inflammationum. Ve-
rùm si alio morbo uti feбри putridæ,
aut malignæ complicaretur Erysipelas,
prædicta dissolutio exactè non obser-
vabatur.

OBSERVATIO QUARTA. Per duos
menses integros asservavi in patellâ san-
guinem erysipelatosum qui eductus fue-
rat homini laboranti Erysipelate fermè
totam medietatem corporis occupante.
Exsiccatas reliquias hujusce sanguinis,
sedegi in pulverem quem injeci ad
ignem: cum crepitibus exhalavit pulvis

ille , ingratum utique odorem spargens.

Prædictæ observationes collatæ cum symptomatis Erysipelatis, probant jure meritò admitti in materiâ Erysipelatosâ. 1°. Partes maximè mobiles & æstuentes , non compactas uti in Phlegmone. 2°. Acrimoniam nunc falsam, nunc amaram, forsàn & millenis modis variatam pro diversitate causarum Erysipelas producentium.

Materies Erysipelatis præparatur in corpore ab humorum indole spontè acri , aut ad acrimoniam vergente ; cujus acrimoniæ causæ antecedentes sunt ut plurimùm bilis abundans chilo permixta , vel acrior : comestio assidua & vorax alimentorum ad acrimoniam dispositorum : reliquæ chimi in stomacho malè digerente acres factæ aut rancidæ , & tales ad sanguinem delatæ : febris acutissima , aut vehemens quælibet sanguinis agitatio , ejusdem quies absoluta vel motus imminutus : vasorum humanorum in sanguinem fortior actio.

actio quâ exaltantur sales illius & olea acria : calidior æstiva tempestas : (a) excernenda è fœminino corpore , si retineantur : humores cujuscumque cacochimiæ acris.

In peculiaribus corporis locis citò etiàm producitur materies Erysipelatis , si ibi præpediatur perspiratio ; si in-tempestivè applicentur percussiva , pingua , oleosa , emplastica.

Nequè omittenda Erysipelatum productio ab ichore , sanie , pure , in textu partium ulceri vicinarum imbibitis : ab acri lymphâ hydropicorum ad crurum tibiæque superficiem transmissâ : à materiâ cariei serpente ad vicinas partes molles : ab hærentiâ humorum propter fracturam aut luxurationem.

(a) Attendant Medici parisienses qui Monspelii Medicinam fecêre nùm Erysipelata rariora non sint sub humido cœlo parisiensi quàm in calido & sicco climate monspeliaco .

Ergò , materia Erysipelatis nunc per inquinatam generalem humorum massam ad superficiem corporis deferitur : nunc breviori viâ per accidens externum intròpellitur. Prima causa gravior alterâ.

De sede Erysipelatum.

Sedem habent Erysipelata , 1°. & frequentius in cute cujus filamenta fibrosa rete sustinent innumerabilium vasculorum partim sanguineorum , majori numero lymphaticorum. 2°. In tunicâ adiposâ cujus cellulæ millenis coronantur vasculis minutissimis. 3°. In texturâ vasculosâ membranarum musculorumque subcutaneorum. 4°. In vasis perreptantibus textum cellularem dictarum partium.

Non sanguinea tantum , sed ut plurimum lymphatica vasa arteriosa afficiuntur in Erysipelate ; errore loci , in lymphaticorum cavis hospitante materie erysipelatosâ.

Mechanismus Erysipelatis.

Futuri Erysipelatis conditio antecedens & necessaria est obstructio sanguinea. Hæc non adeò tenax est obstructione phlegmonodeâ. Utraque fit à causis inflammatoriis, sed gradu diversis.

Spontè ab ipsomet sanguinis circulo versùs superficiem corporis determinandas esse partes acres & mobiles sanguinis erysipelatosi, indicare videtur ipsamet sana natura quæ falsuginosum & acre liquidum perspirabile ad colatorium cutaneum tam copiosè dimittit.

Itaque ad sedes proprias delatus sanguis erysipelatosus difficilè fluit per vasa minima arteriosa, ut potè spiciusculus: tardè moto eo sanguine molestantur aliquantisper arteriolarum latera: crescit paululùm vasorum pressio lateralis: intumescit pars, sed adhucdùm insensibiliter.

Acribus sanguinis erysipelatosi parti-

culis irritantur latera vasorum, quæ hîc & illic, consequenter ad stimulum superadditum, crispantur & semetipsa obstruunt.

Maximè divisi globuli rubri sanguinis erysipelatosi & in motum æstuosum concitati non difficilè subeunt ostiola lymphaticorum ductuum in cavo sanguineorum hiantia: inibi sistunt copiosissimi: mutatur omninò ordo circulantis sanguinis & lymphæ in Erysipelate.

Porro, major semper facta hærentis materie erysipelatosæ acrimonia majorem in parte æstum motumque intestinum concitat.

Exindè patet 1°. Minus spissitudine quàm acrimoniâ peccare sanguinem Erysipelas producentem. 2°. Minus distendi vasa erysipelatosæ quam phlegmonosæ, sed magis irritari. 3°. Verosimilius numerosiora lymphatica obstrui in Erysipelate quàm sanguinea.

*Signa Erysipelatis, & quid ex his
præfagiendum.*

1°. Positis, in Erysipelate, leviori infarctu, non magnâ copiâ sanguinis obstruentis, nullâ illius viscositate, summâ aptitudine ad sese diffundendum; parùm tumere debet Erysipelas, extendi ad latera nullâ datâ circumscriptione sensim & sine sensu evanescens.

2°. Cùm minima fiat lateralis pressio in vasis erysipelatosi; minimus & quoquè futurus est illius Tumoris renixus.

3°. In statu sano albicabat cutis innumeris irrorata lymphaticis limpidum humorem vehentibus: rubet nunc in Erysipelate ob intròmissos globulos rubros in cava eorundem lymphaticorum. Insuper sanguis erysipelatosus magno agitur intestino motu tum in sanguineis tum in lymphaticis; undè fluxilitas, globulorum rubrorum major

divisio, reflexio coloris rutilantis. Istud inest singulare colori Erysipelatis, quod scilicet ad appressum digiti facile subterfugiat rubedo albedini locum cedens, statim verò redeuns sublato digito premente. Cujus phœnomeni explicatio eruenda est à mobilitate materie erysipelatosæ quæ per vim prementem expulsa è vasis digito suppositis aliena vasa petit quorum vi contractivâ repellitur in priorem locum, ubi, amoto digito minor est resistantia.

4°. Sanguinis erysipelatosi acuminatæ & acres particulæ in poris & in interstitiis fibrarum sese insinuant & figunt. Undè fibrarum divulsiones, acris doloris generatrices. Quod doloris genus meræ pressioni laterali adauctæ tribuere foret absurdum.

5°. Validissima agitatio intestina, molecularum sanguinis erysipelatosi simul & ejus mobilium particularum acrium ad latera vasorum impetus & aspera collisio, explicando calori deurenti & mordaci Erysipelatis sufficiunt.

Frequentes fiunt erysipelatosæ metastases, remixtâ materiâ erysipelatosâ cum sanguine & ad alias partes amandatâ.

Ex summâ etiâ mobilitate ejusdem materiei, sequitur Erysipelas locum sæpè mutare, serpere, extendi, evanescere, & brevi apparere.

Jàm verò simplex Erysipelas, parùm extensum, levibus stipatum symptomatis, à causâ externâ productum, felicem admittit prognosim: & è contrâ, si gravis sit inflammatio erysipelatosâ, à causâ universali, in corpore cacochimico, serpens obstinatè & in dies magis diffusa.

Summus æstus dolorque acerrimus in Erysipelate, cùm denotent acrem sanguinis stagnantis indolem, præsigniunt 1°. In parte affectâ dilacerationes vasculorum textûs cellularis tenerimi, extravasationem feri acris epidermidem in vesiculas sublevantis; sanguineorum etiam ruptiones, undè sanguis acer effusus; malignæ, ichorosæ

suppurationes, gangrenæ plenæ periculi. 2°. In toto corpore febres maximè acutas, vigilias, similiaque ab acutè stimulado genere nerveo pendentia.

Mali est ominis, post intròpulsam materiem Erysipelatis, abdomen intumescere & dolere; respirationem fieri difficilem; phrenitidem advenire. In genere, maximè sunt periculosæ, quæ fiunt ab exterioribus ad interiora Erysipelatum metastases.

A retentis menstruis productum Erysipelas, iis fluentibus ut plurimum curatur. Apud hydropicos, Erysipelata feri acrimoniam prædominantem innuunt.

Varia deniquè instituenda est prognosis Erysipelatis, prout ad unam ex quatuor generalibus inflammationis terminationibus vergit ille Tumor.

Generalis Curatio Erysipelatis.

Indicationes generales in curando
Erysipelate

Erysipelate in eo consistunt, quod compescatur motus sanguinis, ejus imminuatur quantitas, mitigetur humorum acrimonia, evacuentur primæ viæ, urgentioribus succuratur symptomatis.

Primò. Venæ sectiones juxtà optimas artis regulas institutæ, non solùm quantitatem sanguinis ad partem inflammata advenientis imminuunt; sed & velociorem illius motum & æstum refrænant. Imperandæ sunt morbi initio.

Secundò. Ardor & acrimonia humorum, in morbo erysipelatoso haud dubiè prædominantes, expetunt diætam refrigerantem & edulcorantem. Hæc versatur circà potum abundantem & lenem, cremores hordeaceos, avenaceos, juscula & aquam pulli, ptisanas demulcentes, emulsiones, &c...

Tertiò. Cùm pravi succi primarum viarum Erysipelata ut plurimùm producant & foveant, purgantibus pluriès repetitis utendum, sed lenibus, nè æstus adaugeatur. Vomitorium exhibe-

tur antè purgantia , si pravis succis turgat ventriculus. Clisterum usus non omittendus.

Quartò. In doloribus Erysipelatis acerrimis propinanda sunt narcotica quæ quidè summi sunt usûs in hocce morbo : in metastasibus sanguinis erysipelatosi ad pulmones , intestina , cerebrum , cor , (*a*) promptius & vicibus repetitis celebrandæ venæ sectiones aut è brachio , aut è pede : in vigiliis obstinatis laudanum solidum , liquidum : in summo totius corporis æstu refrigerantia , acida , &c....

Quintò. Prædicta medicamenta interiorius assumpta sæpè sufficiunt ad sananda Erysipelata : attamen topica non rarò adhibentur iis curandis Tumoribus. Dùm igitur locus est topicis , cautè & prudenter perpendantur indicationes , nihil enim pejus intempestivè ap-

(*a*) Vide apud Fabric. hildanum. Erysipelas cum horroribus & oppressionè cordis.

plicatis topicis suprà partem erysipelatosam.

Simplici Erysipelati mitibus stipato symptomatis conveniunt topica leniter resolventia: Erysipelati phlegmones naturam redolenti resolventia mixta cum anodinis. Erysipelati prono ad mortificationem fortiora resolventia imò & scarificationes in parte: (a) summoperè dolenti & æstuanti Erysipelati anodina demulcentia. Et sic de variis Erysipelatum casibus diversa topica auxiliaque exoptulantibus. Topica quæque contraindicantur poros obstruentia, perspirationem supprimentia, percussiva, narcotica. Nulla etiam applicanda Erysipelatibus faciei topica.

(a) Vidimus Erysipelata quæ omninò mortificata iudicabantur, & tamen curata radicitùs per incisiones factas in parte. Scarificationum ope sanguis acer partes acerrimè irritans & ipsarum textum destruens evacuabatur: undè sublata imminens mortificationis causa.

De utilitate scarificationum in casibus propositis. Vide Ledran observat. chirurgic. passim.

Sextò. Casus sunt peculiare quibus peculiaris competit tractatio. Et quidè, non difficile concipitur sordes cuti erysipelatosæ superstratas esse auferendas; curandam esse luxationem aut fracturam undè factum Erysipelas aperiendas esse vesiculas erysipelatosas ichorem continentes necessariò extrahendum. Uno verbo causa continens externa Erysipelatis, quæcumque sit tollenda protinùs, ut deinceps perficiatur curatio.

Cæterùm, suppurantis, gangrænosissimi sphaclati Erysipelatis generalis curatio depromenda ex dictis dùm de phlegmone in suppuratum & in mortificationem abeunte.





SECTIO SECUNDA.

*De Tumoribus
lymphaticis.*

DUO sunt præcipui Tumores lymphatici Œdema & Schirrus.

Utrumque præcedit obstructio peculiaris, nempe lymphatica.

CAPUT PRIMUM.

De obstructione lymphaticâ.

PELLUCIDA hæc humorum nostrorum portio, quæ lymphæ dicitur, per canales proprios jugi fluore & liberè circulatur in statu sano; sed in quibusdam affectibus morbosis difficilè. Lymphæ stagnatio in prædictis canali-

bus obstructionem ponit lymphaticam.

Hæc fit vel in lymphaticis arteriosis, vel in degeneratione illorum in venosa lymphatica, vel in tractu venoso lymphatico; vel in areolis lymphaticorum quorundam, brevissimis emissis ramusculis, inter se aut cum venis sanguineis communicantium; vel in determinatis receptaculis lymphaticis.

Quæ ut clariùs illucescant, sciendum est 1°. Ab extremis arteriis sanguineis oriri ductus lymphaticos arteriosos quorum divisiones innumeræ suppetant *neuro-lymphatica* (a) vasa omnium lymphaticorum minutissima, ramusculos emittentia ad partem quamcumque corporis, fermè insensibilia dum in partibus nutriendis terminantur, retroflexa continuitate canalibus in minimas venulas (b) *neuro-lymphati-*

(a) Vieussien. *system. vasor.* pag. 95 & 102.

(b) Vieussenius *syst. vasor* pag. 103. asserit se humorem lymphaticum exsudentem vidisse è vasis quibus nutriuntur membranæ, seu è *neuro-lymphaticis*.

cas quæ in majores coëunt & in venis sanguineis desinunt. 2°. Ab ipsismet arteriolarum sanguinearum apicibus oriri alia arteriosa lymphatica quæ paulò post suam originem commutantur in lymphatica venosa, (a) valvulosa, seu bartholiniana. Hi venosi ductus à glandulâ lymphaticâ in glandulam transmigrantes, tandèm evanescunt implantati vel in vasis lacteis, vel in cisternâ lumbari, vel in ductu thoracico, vel in canali rorifero bilisii, tandem & aliquandò in ipsismet venis sanguiferis.

Ubicùmque corporis reperiuntur, non-solùm neuro-lymphatica arteriosa sed & venosa quæ arteriosis multò magis sunt sensibilia: & è contrà pluribus in partibus deficiunt lymphatica

Non crediderim experimentum Vieussenianum factum fuisse in neuro-lymphaticis arteriosis quorum prodigiosa est tenuitas, sed in neuro-lymphaticis venosis quæ nos admittimus.

(a) Ruisch. de valvulis lymphaticor. Malpighi de structur. glandul. conglob.

valvulosa. (a) Ergò nulla est pars corporis ubi non sedeat obstructio nevro-lymphaticorum: quod nequaquam dici potest de valvulosis lymphaticis.

Quadruplicem agnosco obstructio-num lymphaticarum speciem.

Prima, vocatur *obstructio lymphatica valvulosa*. Fit in vasis bartholinianis minùs fluxilem lymphæ portionem vehentibus: frequentius attingit loca glandulosa quorum textus favet stagnationi lymphæ.

Secunda, dicitur *obstructio lymphatica arteriosa simplex*. Sedem habet in arteriolis lymphaticis in venas lymphaticas valvulares, brevi post ortum, abeuntibus. Multò infrequentius primâ specie istam secundam evenire suspicandiansam præbent major dictorum lymphaticorum arteriosorum cordi proximitas, brevissimum spatium quod habent percurrendum, patula via in am-

(a) Ruysch. de valvulis lymphaticor.

olas venas lymphaticas valvulares.

Tertia, nomen habet *obstructionis arteriosæ neuro-lymphaticæ*. Occupat minutissimos ductus arteriosos neuro-lymphaticos; succum cristallinum Vieussenio (a) cognitum ab arterioso sanguine secernentes & transmittentes. Obstructio hæc corpori maximè est insensibilis cum nutritionis opus directè laesat & destruat: nullum est punctum corporis in quo non enascatur, cum ubicumque implantentur vasa hæc neuro-lymphatica nutritia.

Quarta, cognoscetur titulo *obstructionis neuro-lymphaticæ venosæ*. Non adeò frequenter evenit in interioribus quàm ad exteriora corporis, ubi copiosius disperguntur illæ venæ. (b) Obstructio

(a) Vieussen. system. vasorum. pag. 103.

(b) Numerosiora lymphatica cutis, cum sanguinibus communicare quamplurimum, demonstrant injectiones. Quorsum verò sanguini ibi tam abundanter infunderetur lymphæ valvulosa, quæ ex naturæ instituto, per glandulas conglobatas trajecta ad vias chylificas deferretur. Nova ratio suspicandi lymphatica cutis esse venas neuro-lymphaticas.

hæc fons est œdematum, cutem, membranam adiposam, interstitiaque musculorum subcutaneorum, toties infestantium.

Nulla umquam futura est obstructio lymphatica, quamdiù vigentibus ut in statu sano cordis viribus, debitèque apertis tubulis lymphaticis descriptis facilis est secretio & progressus lymphæ copiâ & consistentiâ naturali donatæ in toto suo circuitu.

Verùm si vis trusiva cordis debilis sit aut imminuatur, sanguis in apicibus arteriosis lentè & difficulter progredietur, partes serosæ spontè recedent à sanguine rubro & copiosissimæ diffuentes ad latera in oscula secretoria recipientur. Hinc frequentia obstructiõnum lymphaticarum in debilibus & infantilibus corporibus; atquè apud convalescentes, & viribus exhaustos.

Et cùm minima sit potentia renitens in parietibus lymphaticorum, facilis erit horum distentio & ampliatio ab humoribus congestis.

Liquidum vasa lymphatica distendens hæc efficit inertiora & debiliora: mox per repetitos sanguinis circuitus undèquaque affluens serum affatim tendit ubi minor (*a*) resistantia, nempe ad vasa obstructa.

Itaque fiunt obstructions lymphaticæ cum debilitatis viribus vitalibus: & ratione contrariâ intenduntur illæ vires in obstructionibus sanguineis. Globuli rubri violenter in vasa collateralia adiguntur ad sanguineam: fermè solo fluiditatis motu & quasi spontè in lymphaticam sese insinuat copiosius serum ad lymphaticam obstructionem. Hinc non ineptè judicarunt antiqui Tumores sanguineos à *fluxione*, lymphaticos à *congestionem* oriri.

Eadem semper non est indoles materiei obstructions lymphaticas producentis aut foventis. Modò copiosissimo

(*a*) Per minorem resistantiam vasorum lymphaticorum obstructorum intelligo majorem facilitatem quam habet serum ad hæc vasa multum dilatata subeunda.

fero permixta omnia emollit, in œdematosis: modò ficcatur & concrefcit, in fchirrosis: nunc viscosa & falluginosa carnes putrefacit, in fcorbuticis: nunc in particulas summè tenues & duras conformatur, in fiphiliticis: aliquandò summâ & peculiari viscofitate difficillimè emendandâ peccat, ut in fcrophulosis, &c.

Crebriùs autèm obftructio lymphatica fimplex, de quâ hîc, nascitur à temperie cachecticâ; à reliquiis morbi prægressi; à pravo victu; ab impressionibus aëris humidioris; ab externis comprimentibus; ab acriori frigore; ab iis quæ corporis vires exhauriunt, & ab aliis millenis caufis.

In obftructionibus lymphaticis obfervandum fedulò nùm cum viru quopiam complicentur, an fimplices fint? nùm effentialiter exiftant per fe illi Tumores, an ab alio morbo promanent? nùm ad exteriora tantùm & in extremitates corporis diffundantur obftructiones lymphaticæ, an viscera & quo-

quæ contaminentur? nùm oriantur à causâ particulari, an verò à depravatione generalis humorum massæ?

Obstructio lymphatica valvulosa & venosa neuro-lymphatica longè latèque extenduntur in partibus molli-bus. Gravia sunt harum symptomata, dùm obstruuntur viscera, ut in œdema pulmonum: mitiora ab obstructione externarum partium.

Obstructio neuro-lymphatica arteriosa labe clandestinâ destruit usquè ad ossis intimius.

Obstructiones lymphaticæ, in genere, functiones debilitant; corpori inertiam conciliant; plurium secretionum munus pervertunt.

Ad ponendam obstructionem lymphaticam, quæcumque fit, requiritur vel ut imminuatur vasorum receptaculorumque lymphaticorum cavitas; vel ut adaugeatur lymphæ moles; vel uno eodemque tempore utrumque fiat.

CAPUT SECUNDUM.*De Oedemate.*

A Materiâ frigidâ & nominatim pituitosâ ortum ducere Tumores œdematosos existimabant Antiqui, apud quos, in duas differentias statim scindebantur illi Tumores; scilicet in veros seu legitimos quos à pituitâ naturali, in falsos aut illegitimos quos à pituitâ non naturali eruebant. Dein ex diversis pituitæ qualitatibus varia explicabantur Œdematum phænomena. Jamdudum corruit hæc vetus theoria.

Hypocrates alique plures, omnes omnino Tumores generico œdematis vocabulo designabant; unde certè in distinctione Tumorum enata confusio.

Nunc verò à Tumoribus inflammatoriis non solum segregatur Œdema, sed & exactissime à cæteris Tumoribus

frigidis aliisque quibuscumque distinguitur.

Hujus notæ sunt sequentes, partis elevatio, color subalbidus aut cuti concolor, indolentia, frigiditas, circumscriptio, mollities quæ prementi digito facilè cedit, foveâ excavatur foveæque vestigium diù retinet.

Quænam sit sedes Oedematum?

Ubicùmque reperiuntur vasa lymphatica majora, (a) ibi sedem suam ponit Œdema aut Tumor œdematosus. Ergò toti fermè corpori infidet.

Ast Œdemate exteriori, quod describimus afficiendæ partes sunt, 1°. Tegumentum commune cutaneum, filamentis sericea (b) fila non malè referentibus compositum, elegantissimis retibus sanguineo & lymphatico orna-

(a) Nempè venosa neuro-lymphatica, & lymphatica bartholiniana.

(b) Ruysch. cathalog. rariorum tom. I. pag. 138.

tum ; intrà fibrosa interstitia admittens à superiori parte mucosas expansiones minutissimas corporis reticularis Malpighiani , ab inferiori demissas laminulas textûs cellularis , atquè vascula lymphatica exilissima. 2°. Communis tunica adiposa efformata cellulis adiposis variæ formæ & capacitatis , maxime dilatabilibus , insignitis aggerie vasorum sanguineorum , lymphaticorum , adiposorum (*a*). 3°. Cellulosa interstitia fibrarum fasciculorumque muscutorum sub tegumentis positorum. 4°. Textus cellularis repens intrà omnes illas partes.

Causæ Oedematis.

Causæ occasionales Oedematis sunt ,

(*a*) Admiserat in opere de omento , vasa adiposa Malpighius : in operibus posthumis confitetur ingenuè se illorum vasorum existentiam non adhuc integrè asserere audere.

Eadem vasa adiposa clarè demonstravit Vieussenius system. vas. pag. 99. & reipsâ existunt.

Primò

Primò. Eæ quæ nimiam feri & lymphæ copiam dimittunt ad cutem, tunicam adiposam, textum cellularem aut ad vicinas partes. *Secundò.* Eæ quæ ibidem oscula secretoria lymphatica nimis dilatant, aut fines venosorum lymphaticorum obturant. *Tertio.* Eæ quæ texturam lymphaticorum aqueis partibus imbibunt, laxiorem reddunt, nimisque dilatabilem. *Quartò.* Eæ quæ subtilissimum serum è vasis textûs cellularis secretum in cellulis ejusdem textûs diutius remorantur. *Quintò.* Eæ quæ tractûs lymphatici tam arteriosi quàm venosi capacitatem imminuunt. *Sextò.* Eæ quæ impediunt quòminus materies lymphatica benè elaboretur in sanguine. *Septimò.* Eæ quæ lympham secretam crassi præternaturali contaminant.

Quibus diversis efformandi Œdematibus modificationibus ansam præbent constitutio serosa, cachectica; debilia organa vitalia senum, puerorum, convalescentium aliorumque; cibi visceri, crassi, glutinosi; vita sedentaria &

quæcumque iners corpus efficiunt; ingurgitatio liquorum sanguinem nimis dissolventium aut morbosam molecularum inæqualitatem producentium; retenta menstrua aut illorum fluxus immodicus; quædam serosæ excretiones imminutæ; tristes & diù detinentes animi affectus.

Ergò organa digestiva, chilificantia, sanguificantia, circulatoria, secretoria, excretoria, animalia, suo quæque modo ad Œdemata producenda concurrunt magis aut minùs remotè.

Nunc verò inter accidentia externa è quibus Œdema promanat annumerentur compressiones, ligaturæ, contusiones, ictus, casus, immersio in frigidam, acre frigus diù passum, aër humidior.

Si propter unam aut plures ex conditionibus enarratis eveniat lympham copiosius hære in emollitis & relaxatis vasis receptaculisque lymphaticis membranæ adiposæ, cutis, textûs cellularis, musculorumque subtegumento;

forum: illicò Œdema producitur.

*Mechanismus & Symptomata
Oedematis.*

Ab inflammatorio opere prorsùs differt efformatio Œdematis: vigent enim vires cordis & arteriarum in mechanismo inflammationis; languent è contrà in Œdematis mechanicâ: subitò hæret sanguis in vasis inflammatis; tardigradè obstruuntur & dilatantur ductus lymphatici œdematosi.

Quæ ut faciliùs percipiantur, attendendum ad sequentia. 1°. Eò majorem futurum esse refluxum lymphæ in latera vasorum, quò major est ejusdem contentæ quantitas. 2°. Crescere pressio- nem hanc lateralem ab spissiori factâ lymphâ obstruente. 3°. Flexilia esse admodum & dilatatu facillima vasa lymphatica ob nativam tenuitatem. 4°. Partium integrantium & fibrarum vasa lymphatica componentium cohæsionem esse minimam ratione texturæ illorum vasorum.

Iis itaque positis, si à causâ quâcumque ad vasa cutis, membranæ adiposæ, aut muscutorum subcutaneorum naturali major determinetur lymphæ copia, aut si ille liquor spissior sit; pedetentim fiet obstructio lymphatica: columnæ lymphaticæ antecedentes subsequenter obfistent: novi succi lymphatici fiet aggestio, repletio lymphaticorum, major dilatatio flexibilium parietum: ponetur *Œdema* incipiens.

Interim serum redundans & stagnans ab spiciusculis lymphæ moleculis segregatum fluitabit ad latera lymphaticorum; sese insinuabit intrâ poros, fibras, membranulas; debilis ex suâ naturâ debilior evadet cohæsió solidorum in lymphaticis; numerosiora procreabuntur in ipsorum textu interstitiola; serofitas imbibet, relaxabit, emolliet non solum vasculosam texturam lymphaticorum, sed & etiam omnes partes circumpositas; hinc *mollities* Tumoris: & à flaccidis fibris nerveis *indolentia*.

Progrediente malo abundantius se-

rum replebit cellulas tunicæ adiposæ ; id penetrabit intimiùs texturam vasorum sanguineorum lentum & serosiorum sanguinem ipsamet vehentium : vasa hæc reddentur inertia ; languida in iis peragetur circulatio sanguinis , languidiores lymphæ motus concomitans : hinc defectus agentium quibus debetur calor in nostro corpore & consequenter *Œdemati* adveniens *frigiditas*.

Porro redundans in *Œdemate* lymphæ subalbida , colorem sibi proprium trans epidermidem reflectit ; ita ut magis *albicet* ille Tumor , cum magis turgescencia vasa lymphatica majorem superficiem exhibeant ; minùs albicet , ratione contrariâ.

Nequè difficile concipitur à tantâ feri copiâ adeò debere infringi partium solidarum in *Œdemate* elaterium , ut comprimente digito in foveam excavetur ille Tumor *diutissimèque servet foveæ vestigium* , tum propter fibrarum ineptitudinem ad sese restituendum , tum propter lentorem stagnantis lym-

phæ tardissimè hùc redeuntis undè expulsa fuerat. Quo maximè essentiali (a) symptomate Œdema distinguitur à Tumore seroso qui compressus illicò restituitur.

Ergò novus omninò status partis quæ œdematosa facta est. Hæc dicitur laborare Oedemate propriè dicto, dùm liquor obstruens ità distendit vasa à centro Tumoris remotiora ut per *circumscriptionem* distinguantur à vicinis sanis circumambientibus. Diffusus Tumor ille, absque ullo posito termino, Tumor œdematosus nuncupatur. Iste frequentius advenit altero.

Ex quâ brevi & simplici Oedematis mechanicâ collatâ cum causis jam suprà relatis, explicatur cur corpori cachectico, senili, infantili, debilitato, exhausto, à morbis resurgenti, adeò frequentes Tumores œdematosi? Cur

(a) Non adest illud symptoma in œdemate hysterico Sydenhamii quod pendere dicunt à simplici congestione lymphæ in cellulis adiposis absque solidorum imbibitione.

illi apud gravidas? Cur iis Tumoribus extrema corporis præsertim inferiora afficiantur? Cur difficiliùs discutiantur Tumores œdematosi ab internâ causâ producti quàm ab accidenti externo? Cur rarò in moderatè exercitatis corporibus adveniant illi Tumores.

Terminationes & Prognosis Oedematis.

Plerumque *resolutione* terminatur simplex Oedema: vasa enim laxa & meabilia partis œdematosæ lympham aut medicaminibus aut solius naturæ nisu attenuatam faciliè resorbent, aliorsùm abducunt nempè in communem humorem circulum; vel hæc extrà corpus avolat per transpirationem. Caveas nè exsiccantibus nimis fortioribusque solventibus topicis tractatum Oedema in induratum abeat.

Rarò per *suppurationem* solvitur Oedema, quippè inflammationi, quæ necessariò suppurationem antecedit, repugnant & causa frigida continens

Oedematis, & plurimum laxa inertiaque vasa, & sanguis serofus œdematosus. Si tamen causâ quâpiam adaugente motum vitalem aliquando inflammetur Oedema, nuncupabitur *Oedema phlegmonodes* vel *erysipelatodes*. Quod quidem utrumque semper habet signa peculiariora quæ Tumorem œdematosum redolent, & quibus ab aliâ quâcumque inflammatione distinguitur Oedema inflammatorium. Languens est, serosa, tædiosa multum suppurationi illius Tumoris. Pertimescendæ clandestinæ tales suppurationes œdematosæ, quæ aliquandò absquè ullo incendio vicinas partes corrumpunt fistulasque creant aut noxios abscessus.

Si fluidiore lymphæ parte dissipatâ, materies concreta remaneat, Tumor indurescit, fit *Oedema schirrodes*.

Ponitur & etiâ *Oedema gangranodes* dùm per abundantiam vel per acrimoniam stagnantis feri, aut per aliam causam quamcumque suffocatur superstes in parte motus vitalis; sive integra

tegra remaneant vasa, quod perrarum; sive disrumpantur cum effusione liquidi & ulteriori corruptelâ: periculofissima hæc terminatio ob curationis difficultatem (a).

Oedema quod per se existit plerumque vacat periculo; grave autem censendum, si à morbo antecedente gravi oriatur; eoque tunc magis periculi secum importat, quò major est morbi primarii sævities: sic Tumores oedematosi qui phthisim pulmonarem, corporis consumptionem, hydropem concomitantur magis certè sunt periculosi quàm iidem Tumores quos chlorosis procreat. Tanquàm symptoma spectatum Oedema non curatur nisi exhausto fonte è quo scaturivit nempè morbo primario curato.

Oedematosi Tumores gravidis familiares spontè recedunt faustum post

(a) Cave à gangrænâ quæ frequenter supervenit Oedemati penis seu bullæ cristallinæ, nisi promptum feratur auxilium.

82 DE TUMORIBUS.

partum : in corpore senili rarò curantur
deficiente fibimet naturâ : in ætate flo-
ridâ aut feliciter tolluntur, aut diù
subsistunt servato reliqui corporis statu
sano : in convalescentibus spontè ut plu-
rimùm discutiuntur dummodò benè se
habeat generalis humorum massa. Me-
lius est ab accidenti externo fieri Oede-
ma quàm à causâ internâ. Tumores œ-
dematosi in ultimâ phthiseos periodo
certa & constantia sunt proximæ mor-
tis indicia. Fallimur aliquandò in di-
judicandis Oedematibus (a).

Curatio Oedematis.

In Oedematis curatione attenden-
dum an Tumor ille sit alterius morbi
symptoma, an existat primariò & per

(a) In sepulchret. anatom. Boneti legitur observa-
tio Oedematis quo studiosus Patavinus laboraverat in
volâ per menses aliquot. Simplex Oedema apparebat ;
mox verò factò ulcere in volâ, institutâ fuit manûs
amputatio, & per dissectionem ossa metacarpii cariosa
reperta sunt. Tom. 3. pag. 28/.

se. In primo casu peculiaris non requiritur medela quæ frustra tentaretur, morbi fomite in affectibus primariis existente: in secundo casu sequens curandi methodus locum obtinet.

1°. Si, reliquis benè se habentibus in corpore, pars œdematosa tantummodò laboret, solis topicis utendum solventibus, exsiccantibus, corroborantibus, discutientibus, quorum ope lymphæ spissior dividitur, serum copiosius dissipatur, laxa Oedematis vasa corroborantur, exsiccatur pars & fit resolutio.

2°. Si ortum ducat Oedema & foveatur à pravâ fluidorum diathesi, tunc, non solum topicis sublevandum Oedema, sed & etiam remediis internis generalis fluidorum massa castiganda est. In hunc finem bonus sit sex rerum non naturalium usus, ab humidiore aëre recedat æger, caveat à balneis, moderato gaudeat exercitio vitæque sedentariæ non indulgeat.

Intereà exhibeatur catharticum è

classi hydragogorum depromptum , quod valeat non solum pravorum succos è primis viis eliminare , sed ad colatorium intestinale affluens copiosius serum exprimere , expurgare ; atque etiam operum partium medicamentosarum quæ sanguini admiscantur , lympham spissiorum dividere & attenuare.

Expurgatis primis viis , morbus in suâ origine est debellandus. Ideò præscribuntur aperientia , diuretica calida , hydragoga , stomachica calida , sub diversis formulis & ad varios virtutis gradus. Iis enim auxiliis vitia lymphæ & partis serosæ sanguinis castigantur ; dividuntur spissiores moleculæ lymphaticæ ; aqua superflua ad diversa colatoria determinata evacuatur , omnibus humoribus conciliatur consistentia naturalis & æquabilitas.

Fracturæ & luxationes quæ Oedematum aliquandò causæ existunt , postulant ossium reductionem ad situm naturalem & applicationem topicorum quæ in illis casibus fiunt ex miscelâ

adstringentium & resolventium.

Aliæ indicationes curatoriae facile eruuntur ex diversis causis & symptomatibus Oedematis.

Jàm verò ex suprà dictis, patet 1°. Duplicem in tractatione Oedematis vitandum esse errorem; nè scilicèt humorum resolutionem tentando, ulterius relaxentur solida, ut cùm imprudenter topica ex plantis resolventibus & emollientibus Oedemati simplici applicantur: & è contrà dùm fortioribus adstringentibus fluidior pars lymphæ exprimitur ficciori parte superstitè.

2°. Quò potentiùs attenuanda est lymphæ & quò majori copiâ evacuandum est serum, eò fortiora seligenda esse remedia tùm interna tùm externa: mitiora verò ob minorem quantitatem & spissitudinem lymphæ, atque ob Tumoris summam propensionem ad resolutionis exitum.

3°. Irritis remediis externis quibuscumque applicatis Oedemati à vitio locali; si tunc temporis quidpiam fu-

nesti timeatur ab aggerie feri acrioris facti ; protinùs recurrendum ad ferrum ignitum (*a*) parti applicatum cujus efficaciam dissipatur serum coarcevatum , fibræ molliores exsiccantur , abbreviantur & retrahuntur , undè hujusce Oedematis medela.

4°. Deniquè patet non solùm inutilem esse venæ sectionem in tractando Oedemate , sed & noxiam. Verùm si inflammatio aut aliud symptoma sanguinem mitti expostulent , cautè & prudenter tunc se gerere debet Medicus.

(*a*) Ferrum ignitum cum successu adhiberi in quâdam specie Tumoris œdematosi carpo & metacarpo advenientis testantur Guido de Cauliaco , cap. 4. tract. 2.

Et Marc. Aurel. Severin. de la Medecine efficace , tom. 1. pag. 616.



CAPUT TERTIUM.*De Schirro.*

QUOD lapideum apostema apud Arabes, nos cum Græcis & Latinis Schirrum vocamus. Schirrus autem est Tumor renitens, durus, indolens, albus, aut cuti concolor, nunc magis, nunc minùs prominens.

Glandulas potissimùm corporis partes aggreditur Schirrus. Sit itaque.

De obstructione glandulosâ.

Nihil obscurius genuinâ structurâ glandularum: undè summâ difficultas in exponendis ipsarum obstructionibus.

Triplex statuenda est obstructionis glandulosæ species. Prima, nuncupabitur *obstructio glandulosa simplex*: Secunda,

obstructio glandulosa conglobata: Tertia, *obstructio glandulosa conglomerata*. In iis autem includuntur obstructiones quæcumque humanis glandulis advenientes.

1°. *Obstructio glandulosa simplex* est obturatio excretoriorum ductuum glandularum simplicium, aut aliud quodlibet impedimentum ratione cujus excernenda quædam liquida, in dictis glandulis præternaturaliter retinentur.

Imminet hæc obstructio si ab extremitatibus arteriolarum sanguinearum circa folliculum glandulæ simplicis (a) ramificatarum nimia quantitas liquidi secernatur: si nimis patula sint excretoriorum glandulosorum oscula & in folliculum admittantur moleculæ majoresquàm par est: si in cavo folliculi inspissetur secreta materies quæ vas excretorium tranare non poterit: si glutinosior contenta materies folliculi

(a) Malpighii opera posth. epist. ad Soc. Reg. angl. pag. 1.

parietibus adhæreat tenaciter : si à compressione imminuatur folliculi cavitas : si ab stimulo quopiam irritata membrana folliculi vi contractivâ sibi propriâ cavum & etiâ minus efficiat : si obturetur vas excretorium glandulæ : si laxi nimis glandulæ parietes facilius cedant appellentibus liquidis.

Facta obstructio glandulosa simplex producit nimiam pressionem lateralem in parietes folliculi, distensionem illius, compressionem vasculorum fibrillarumque nervearum circa folliculum diramatarum (a) : inspissationem, exsiccationem, acrimoniam stagnantis humoris : læsam secretionem & excretionem liquidi glandulæ obstructæ proprii ; & quæ ex his fluunt.

Multiplici ex respectu eruuntur differentię obstructionum glandulosarum simplicium. 1°. Ratione molis glandulæ.

(a) Malpighii opera post. epist. ad Soc. Reg. anglie. pag. 1.

Aliæ enim glandulæ simplices minimæ sunt, ut miliares; aliæ majores, ut sebaceæ; aliæ mediocres, ut solitariae intestinales. Datis iisdem causis obstruentibus, facilius obstruitur glandula simplex minor, majori. 2°. Ratione figuræ glandulæ, quæ varia observatur, ovalis, rotunda, oblonga, lenticularis, superius excavata. Undè intimius perscrutatur mechanica obstructionis in glandulis simplicibus cognitæ diversimodè configuratis. 3°. Ratione ductûs excretorii qui strictissimus in certis glandulis simplicibus, ut in sudorificis (a); amplior in aliis, ut in ple-

(a) Observatio facta à Ruyschio probat, mirum in modum ampliari posse canales excretorios nostri corporis etiam minutissimos. Celeberrimus ille Anatomicus vidit puellam quæ certis temporibus patiebatur sudoris sanguinei excretionem. Illud autem inerat maxime advertendum in prædictâ excretionem quod scilicet sanguis saliendo excernebatur sanguinis arteriosi more. Undè meritò concludebatur ab arterioliis sanguineis cutis cruorem subire dilatatos ductus excretorios perspiratorios.

Legatur hæc observatio apud Ruysch. tom. 2. adver. anatomic. dec. 3. pag. 15.

risque sebaceis. 4°. Ratione sitûs folliculorum glandulosoꝝ, quorum aliqui sub planis muscularibus locantur forsàn & à fibris carneis circumambiuntur (a) undè compressio folliculi & facilior excretio; dùm alii è contrà nullas habent fibras carneas vicinas, quibus contractis emulgeantur. 5°. Ratione viciniæ respectivæ glandularum. Quædam solitariè disponuntur, neque vicinas habent glandulas quas comprimant, aut à quibus comprimantur, tales sunt intestinales solitariae; ratione contrariâ in glandulis plexiformibus, coacervatis, ampliari non potest unus folliculus quin vicinorum compressorum cavitates imminuantur majorque fiat in parte obstructio. 6°. Demùm ratione materie in diversis glandulis simplicibus secretæ, quæ oleosa in sebaceis, subsalsa in miliaribus, fluxilior in intestinalibus solitariis, spissior

(a) Malpigh. epistol. ad Societ. Reg. anglie, pag. 1.

in racemosis & plexiformibus.

Causa continens obstructionis glandulosæ illud est, quod secretæ in glandulis simplicibus materiei excretionem præpedit. Causæ occasionales sunt eæ quæ tùm in interioribus progenitæ tùm ab exterioribus advenientes, causæ proximæ & continenti producendæ magis aut minùs remotè concurrunt.

Ab obstructis glandulis simplicibus fiunt in cute tubercula, papulæ aliique parvuli Tumores qui ut plurimum nihil habent infausti, & quorum plura artis auxilium non demerentur. In visceribus pejora sunt prædictarum obstructionum morbosa phænomena.

Obstructionis glandulosæ simplicis sedes externæ sunt palpebrarum facies interior & limbus, ductus auditorius externus, aliæ partes exterioris auris, nasi externam cavitatem obvestiens membrana, oris cavum cutisque universa.

2°. Toties ponitur *obstructio glandulosa conglobata*, quoties humor lymphaticus ad corpora quædam, glandulæ

conglobatæ, dicta, delatus, non eâdem proportionem ex iis egreditur quâ ingressus fuerat.

Hæc obstructio oritur ex nimia copiâ lymphæ ad glandulam conglobatam delatæ: ex mixtione ejusdem cum partibus heterogeneis inspissantibus potissimum: ex chili crassioris adventu ad quasdam glandulas ut ad mezentericas: ex externâ compressione factâ in glandulam: ex nativâ malâ conformatione glandulæ humores in textu suo difficulter transmittentis: ex nimia densitate & crassitie membranæ glandulam exterius investientis: ex nimia vi contractili carnearum fibrarum (a) sub exteriori membranâ glandulæ positarum: ex debilitate textûs fibrosi glandulæ: ex nimia dilatatione arteriarum venarumque sanguiferarum quæ corpus glandulæ subintrant & suprâ fibras carneas

(a) Malpigh. opera post. Epistol. ad Soc. Reg. angl. p. 2.

disperguntur: ex præternaturali distensione uniûs aut plurium loculorum seu folliculorum intrâ glandulam positorum: ex effusione liquidi per disruptos ipsosmet loculos: ex calore nimio tum febrili, tum locali partes aqueas & subtiliores lymphæ in glandulis contentæ dissipante: apud infantes ex pravâ lactatione aliisque causis: in omni ætate ex labe hereditariâ lympham coinquinante.

Folliculorum, qui in glandulâ conglobatâ continentur, existentia, tam luculenter à Malpighio demonstratur, ut circâ hoc expertissimi illius Anatomici verba ipsamet transcribenda esse judicaverimus....

» In medio cujuscumque areæ loca-
» tur locus seu folliculus glandulosus,
» qui rotundâ vel ovali constat formâ,
» & ex majori minori-ve contenti cor-
» poris copiâ amplior vel contractior
» redditur. Membranâ candidâ integra-
» tur molli, quæ evacuato humore in
» se ipsam collabitur, & si secetur con-

» cavitas obvia fit, & perfimilis est glan-
 » dulis lienis. Interdùm gemini loculi,
 » vel tres in eâdem areâ continentur.
 » Quoniam tamen contrectatis glandu-
 » lis hujusmodi loculi exinaniti contra-
 » huntur & obturantur, ideò non per-
 » petuò facilè patent, & per plura
 » lustra meam mentem & oculos du-
 » bios reddidêre; tandem in glandu-
 » lis ægrotantium Boùm & similibus ef-
 » fulsit lux; interdùm autem adauctas
 » glandulas ad latitudinem manûs de-
 » prehendi, in quibus loculi tartareâ
 » materiâ referti ità turgebant, ut exi-
 » guâ indagine paterent. Deductâ igi-
 » tur observatione in minùs morbosas,
 » & postremò in integrè sanas, vera
 » patuit compages. In exaratis itaque
 » glandulis quæ obstructæ dicuntur
 » folliculorum membrana solidior &
 » crassior existit, factâ comparatione
 » cum sanis, & circa ipsas manifestio-
 » res propagines vasorum sanguineorum
 » varicosæ & reticulares quas interdùm
 » in loculis grandioribus & quasi rubi-

» cundis admiratus sum. Ut autem in
 » singulis glandulis emergeant loculi,
 » exterior portio glandulæ lustretur,
 » nam singuli Tumores exturgentibus
 » intus loculis patent, & sectâ glandulâ,
 » sub ipsâ membranâ loculorum ordines
 » fibrarum arcis circumscripti occur-
 » runt. Glandularum expositi folliculi
 » replentur humore quodam cinereo,
 » & parùm diaphano, si in naturæ
 » statu spectentur: cæterùm ægro-
 » tante animali diversa corpora con-
 » tinentur; ut plurimùm tartarei mu-
 » cosique humores, vel concreti succi,
 » ut in reliquis Tumoribus passim ob-
 » servamus.

Et paulò infrà.....

» Aliud quoque addam quod casu mihi
 » observandum in Bove contigit, in
 » quo tres glandulæ cavæ hepatis parti
 » monstruosè adauctæ hærebant, ita ut
 » quælibet magnitudinem ovi anserini
 » æquaret: & cùm lymphaticum vas
 » insigne pluribus furculis in unam ex
 » expositis glandulis productum appare-
 ret,

» ret, immisso atramento syringâ in-
 » trà exaratum lymphaticum versùs
 » glandulam, illicò exteriùs emerfêre
 » loculi glandulam conglobatam com-
 » paginantes atramento turgidi, & in-
 » gens portio ejusdem glandulæ deni-
 » grata est, turgentibus reliquis lym-
 » phaticis furculis ultrà productis; fac-
 » tâ deindè loculorum apertione, a-
 » tramentum in singulis stagnabat.

Hæc Malpighius in operib. posthum.
 epistol. ad Soc. Reg. anglic... Attentè
 & quoquè perlegantur ea quæ ad de-
 monstrationem folliculorum glandulas
 simplices constituentium protulit im-
 mortalis Boërhaavius in epistolâ ana-
 tomicâ ad Ruyschium.

Obstructio glandularum congloba-
 tarum non potest dici strictè loquen-
 do, morbus in excretionè læsâ, (quod
 verum est de aliarum glandularum obs-
 tructionibus) fit enim tantummodò in
 conglobatis simplex transmissio lym-
 phæ valvulosæ alibi secretæ. Frequen-
 tior est hæc obstructionis species in ju-

venili ætate quàm in senili. Marcescunt enim & sæpè ad simplicem membranam rediguntur conglobatæ glandulæ in provectioribus.

Natam in humano corpore obstructionem glandulosam lymphaticam subsequuntur effectus diversi pro diversitate organorum quibus insident glandulæ obstructæ. In genere ab obstructis glandulis conglobatis sanguis defraudatur parte illâ mucilaginosâ & tenui quæ post diversos circuitus arteriosa nenevro-lymphatica invadit ut corpori nutrimentum suppeditet ipsiusque depeditiones resarciat: quod annotetur præcipuè in obstructionibus glandularum mezentericarum.

Ab humore lymphatico abundanti & serosiore crescit moles glandulæ, ejusque textus fit laxior: à lymphâ ficcâ & concretâ indurescit corpus glandulosum: ab acriori & copioso succo lymphatico distensæ eroduntur & destruantur membranæ glandulosæ.

Præcipuæ glandulæ conglobatæ qua-

rum aucta moles ad exteriora corporis prominet sunt lymphaticæ parotides & lymphaticæ maxillares Winslovii; quædam aliæ in collo dispersæ; lymphaticæ axillares; claviculares; thoracicæ externæ; adiposæ abdominis; inguinales, &c.

3°. Obstructæ glandulæ conglomeratæ quales sunt pancreas, parotides, maxillares, tertiam constituunt obstructionum glandulosarum speciem; nempe *glandulosam conglomeratam obstructionem.*

Notum est omnibus eâdem vi contractivâ cordis quâ sanguis in arterias protruditur, alios humores è penu sanguinis depromptos trajici in orificia vasorum secretoriorum non figurâ sed amplitudine inter se tantum discrepantia.

Ergò contracto corde, sibi adaptata liquida recipient ductus secretorii glandularum conglomeratarum.

Quamdiù in prædictis glandulis secretiones & excretiones ritè peragen-

tur, tandiù nulla dabitur harum obstructioni occasio.

Hanc verò producunt aut abundantiores aut spissiores moleculæ liquidi secreti : imminutio cavitatis minutissimorum ductuum ad canalem glandulæ communem confluentium : præpeditus liquidi transfluxus per strictiorem viam ductûs communis excretorii : prava mixtura alterius humoris cum liquido glandulæ obstruendæ, uti fit urinæ refluxu ad glandulam conglomeratam : obturatum orificium externum ductûs excretorii communis : uno verbo, quodcumque valet aut excretoriorum cava minora efficere, aut molem transfluentis liquidi majorem, vel utrumque.

Quid ex obstructione glandulosâ conglomeratâ corpori eventurum sit patebit ex causâ obstruente, symptomatibus, naturâ liquidi in obstructâ glandulâ secreti, situ glandulæ partiumque vicinarum, temperie ægrotantis, morbi complicatione, &c.

De sede Schirri.

In omnibus humanæ machinæ partibus mollibus enasci Schirros probant observationes medicæ & apertiones cadaverum. Iis Tumoribus sæpè infestatur substantia hepatica, lienaris, pancreatica, renalis: ventriculo & intestinis supernascuntur Schirri: Schirro uteri & mammarum non rarò laborant mulieres: eo Tumore afficitur & quoquè vesica urinaria: & sic de cæteris organis interioribus quibus, datâ causâ, Schirri adveniunt.

Horum sedes frequentissimæ sunt loca glandulosa & organa secretoria tùm lymphatica, tùm alia.

Schirri exteriores occupant inguina, testes, mammas, axillas, collum, interiora oris, nares, oculos, cutem, tunicam adiposam, textum cellularem, musculos, membranas quæ investiant ossa, cartilagine, tendines, ligamenta; & glandulas præsertim omnium illarum partium.

Eo autem jure sedes communior Schirri sunt glandulæ, 1°. Quia summè intricata est ipsarum compages anfractibus folliculis, vasculosis glomeraminibus, immiffariis emissariis ductibus, &c..... Exindè enim de facili vitiantur glandulæ à congestionibus factis, minimâque datâ causâ obstruuntur. 2°. Quia hærent obstinatè obstruentia liquida in glandulosis carceribus. De summâ propensione glandularum ad obstructions differens Malpighius advertit optimè : *naturam tam multiplices glandulas condidisse, ut deficientibus aliquibus, aliæ præsto essent.*

De Schirri materiâ.

Schirros ab atrâ bile generari dixerunt antiqui. Mirificam mixtionem instituebant pituitæ præternaturalis & humoris melancholici naturalis : undè Schirri materia. Ab humore crasso & viscido illos Tumores produci Galenus evulgavit. Deîn, ex obstruente san-

guine partibus subtilioribus spoliato, coagulato & indurato existimarunt aliqui Schirros progigni. Tandem inter recentiores (*a*) pinguedo concreta & corrupta hærens in tunicâ cellulosâ glandulæ, pro genuinâ materiâ Schirri assignata fuit.

Etiamfi succus lymphaticus concretus & induratus, pro Schirri materiâ, jure meritò hodiè admittatur; attamen minutiùs rem perscrutando evidens est succum illum non unicam esse Schirrorum diversorum materiem. Et enim liquidum pancreaticum (*b*) concretum in ductibus virsungianis; indurata in biliferis biliosa (*c*) materies; in criptis folliculisque propriis indurescens (*d*) sebaceus humor; con-

(*a*) Gorteri chirurgia repurgata, pag. 289.

(*b*) Passim apud omnes fermè observatores leguntur Schirrorum pancreaticorum exempla.

(*c*) Schirri hepatici qui adeò frequenter infestant infantes; homines melancholicos; virgines ictericas, chloroticas.

(*d*) Morgagnius pluribus in locis. Boërrhavius epistol. anatomic. ad Ruysch.

crescens in glandulis pituitariis mucosus (*a*) narium succus ; hærentes & indurati in glandulis vasculisque secretoriis intestinalibus (*b*) succi intestinalium ; in lapideam indolem (*c*) commutatus feminalis liquor : ex iis omnibus observatis certò concluditur non solum lympham propriè dictam , sed plures alios humores secretorios concurrere ad suppeditandam Schirrorum materiem.

Ergò duplex admittenda species materie schirrosæ. Prima merè est lymphatica ut in Schirris glandularum conglobatarum. Altera minùs simplex dicitur biliosa, salivaris, urinosa, feminalis ; totque variis insignitur nominibus, quot sunt diversa colatoria in quibus fiunt Schirri.

(*a*) Ruysch. epist. anatomic. 9.

(*b*) Stalpartius. tom. 1. observat. pag. 237. Fabric. Hildanus centur. 2. observ. 86. pag. 293.

(*c*) Vidi Parisiis mense Septemb. 1752 in cadavere rustici cujusdam testiculum cui supervenerat Schirrus pugni magnitudinem æquans : à compressione ortum fuisse testabatur ægri relatio : dissecai Tumorem in cujus cavo reperii pulverem marino prorsùs similem.

Fatendum

Fatendum tamen, inter varios humores, succum lymphaticum, palmam præripere in Schirris producendis: forsàn & nullus fit Schirrus à materiâ secretoriâ quâcumque, quàm materie schirrosæ permisceantur partes lymphaticæ.

Similis igitur natura materie œdema & Schirrum constituentis, scilicet lymphatica: eò cum discrimine quòd multo sero permixta aquosisque partibus dives lymphæ œdematosa cuncta emolliat & relaxet; dùm ficca, concreta, dura lymphæ schirrosa, corporis solidi ad instar hæret præfixa parti schirrosæ.

Itaque nunc probè novimus quænam sit præcipua Schirrorum sedes; novimus & etiàm quænam sit ipsorum materies.

Ad illius productionem concurrunt constitutio phlegmatica, melancholica, cachectica; vita sedentaria, aut nimis exercitata; sanguis vel ex nativâ indole, vel per accidens mucosus, ter-

reus ; massa generalis lymphæ crassæ & tenacis, aut in grumos inspissatæ ; viru quodpiam ex genere coagulantium lympham inquinans ; humores secretorii quicumque nimîâ copiâ partium fibrosarum, oleosarum, terrearum onerati ; metastasis materie lymphaticæ inflammatoriæ ad loca glandulosa ; mala tractatio œdematis ; impressiones aëris aut humidioris aut ficcioris ; longæ vigiliæ ; crassorum, viscidorum, crudorum alimentorum frequens usus ; parti inflammatæ applicatio fortiorum resolventium & percussivorum, quibus discutitur sanguis, sed figitur ulterius lymphæ in vasis inflammatis ; cohibita suppuratio in glandulosis præsertim locis ; compressio glandularum aut aliorum organorum secretoriorum quâ sistitur effluxus liquidi secreti, mox inspissandi ; debilitas in textu vasorum aut receptaculorum secretoriorum ratione cujus remorantur liquida in iis & con- crescunt : uno verbo, Schirrus pro causâ habet quidquid ita afficit organa

partium quæ Schirrorum sedes futuræ
sunt, aut ita alterat naturalem con-
sistentiam liquidi contenti, ut sistant
humores, & exurgat materies schirro-
sa, qualis descripta superiùs.

De efformatione Schirri simplicis.

In efformatione Schirri duo diversa
stadia consideranda sunt. In primo sta-
dio lymphæ affluit & congeritur: in al-
tero concrescit & induratur.

1°. Lymphæ congestio hæc fit à cau-
sis generalioribus obstructionis lymphæ-
cæ. Quæ causæ in efformando Schir-
ro versantur circa aptitudinem loci qui
est plurimum glandulosus ad lymphæ
remor: circa abundantiam aut ins-
ufflationem lymphæ congestæ molem
majorem efficientis quàm ut possit
missaria locorum obstructorum subire
& percurrere.

Lymphæ congesta obicem ponit
subsequentibus lymphæ columnæ
oppositum: crescit quantitas suc-

ci lymphatici in obstructis organis quæ modò glandulosa sunt , modò vasa lymphatica solitaria , modò retia plexiformia lymphatica.

Lympha quæ in vasis receptaculisque coacervatur , tenax admodum & spissa , maximâ pressione laterali diducit membranas solidorum coërcentium. Hinc amissus solidorum tonus aut multum imminutus , cui succedit uberior faciliorque affluxus lymphæ spissæ vel inspissationi dispositæ.

2°. Quantacumque sit indoles schirrosa lymphæ in corpore circulantis , certâ debet gaudere fluiditate ut vasa propria percurrat. Ergò non concresci & induratur materies lymphatica nisi post congestionem factam : ità ut plures sint & diversi alterationis gradus in lymphâ congestâ , coacervatâ , remorante , inspissatâ , exsiccatâ , crescente , durâ.

In congestâ lymphâ schirrosâ dissipantur aquosa calore , motu , fortioribus solventibus aut percussivis

condensatione spontaneâ, remorâ.

Diffatis mobilibus & aquosis (*a*)
 crassa & terrestria adunantur, compin-
 guntur; paucis aut nullis intermedian-
 tibus partibus aqueis suprâ se invicem
 concidunt spissæ lymphaticæ moleculæ
 quarum ex adunatione exurgit fex lym-
 phatica iners, omni motu tum circu-
 latorio tum intestino orba, de die in
 diem durior evadens.

Dura moles lymphatica pressione
 laterali invincibili & adeò obstina-
 tē distendit solida continentia ut fibræ
 fibris uniantur, membranæ membranis,
 vasorum parietes inter se. Hinc inter-
 ceptus quilibet motus non solum in
 cavo Schirri, sed & in membranis am-

(*a*) Aqueæ partes lymphæ schirrosæ dissipantur
 aut avolando per viam transpiratoriam, aut per oscu-
 la vasorum absorbentium ad communem humorum
 circuitum redeundo, aut veluti per transcolationem
 fubeundo interstitiola vasorum obstructorum & sic ad
 libera vasa properando. Tardiùs aut promptiùs dissi-
 pantur ex partes aqueæ, prout magis aut minùs
 energicæ sunt causæ dissipantes.

bientibus. Si omnimoda fit & absoluta in parte motûs privatio, Schirrus perfectus est: si alicubi partis schirrosæ motus superfit; imperfectus tantummodò ponitur Schirrus.

Schirri à lymphâ efformantur in lymphaticis, gignuntur ab induratâ adipe in membranâ adiposâ & ab aliis materiis secretoriis induratis in colatoriis diversis.

Differentiæ in Schirris annotandæ.

Schirrus *proprie dictus*, ille est qui cum symptomatis in definitione allatis habet circumscriptionem, quâ caret Tumor *schirroides* qui Schirro *proprie dicto* magis diffunditur: *Exquisitus* est Schirrus qui fit à lymphâ; *non exquisitus* qui oritur ab induratis aliis humoribus secretoriis, uti salivâ, succo pancreatico, bile, femine, muco &c.... *Perfecti* sunt Schirri, dùm concreta materies omni vehiculo orbata immobilis est, numquàm commovenda & ibidem

invariabiliter defixa, membranæ autem coërcentes omni fluido sunt destitutæ, vasaque cuncta omninò sunt oblitterata; uno verbo dùm pars schirrosa demortua est, sed sine putredine: *imperfecti* sunt Schirri quorum materia non adeò est compacta quin liquari possit, & quorum vasa aliqua adhucdùm proprio gaudent motu.

Benigni nomen habet Schirrus cujus materies non acrimoniosa est, manetque immobilis: supervenit *malignitas*, dùm humores qui antea quieverant, in motum aguntur, acres fiunt, corrodunt vicinas partes. Imperfectus Schirrus, malignus fieri potest quod perfecto numquam eveniet. *Purum* nominamus Schirrum à materiâ lymphaticâ non inquinatâ conflatum: *Impurus* fit dùm aggesta schirrosa materies inficitur viru quopiam, scrophuloso, scorbutico, cancroso, venereo.

Parti alicui sanæ superveniens Schirrus dùm existit per se *primarius* dicitur; si Schirrum in eâdem parte præcesse-

rit morbus primarius ut phlegmone, ulcus præmaturè clausum &c. *Secundarius* nuncupatur Schirrus. *Simplex* est Schirrus qui nihil habet quod non sit de suâ essentiâ : *complicatus* qui jungitur cum quopiam sibi alieno ; talis est Schirrus phlegmonodes, erysipelatodes, œdematodes, cancrôdes.

Annotandæ & quoquè sunt Schirrorum differentiæ ratione partium Schirro affectarum, an sint glandulosæ, tendineæ? &c... Ratione muneris parti affectæ proprii, nùm visui, nùm masticationi, nùm motibus muscularibus obstet Schirrus? an à pluribus annis, aut à paucis tempore existat ille Tumor? & sic de aliis tum essentialibus tum accidentalibus Schirrorum differentiis.

Signa & effectus Schirri.

1°. Tumet Schirrus ob dilatationem vasorum & conceptaculorum à lymphâ congestâ.

2°. Renititur atquè durus est à compactâ ficcataque materiâ & à tensis membranis ambientibus, cedere nesciis.

3°. Indolens est ob constantem & validam compressionem fibrarum nervearum quæ nequè fluidum nerveum transmittendi, nequè vibrationis suscipiendæ sunt capaces. Si quis autem sensus in Schirro imperfecto percipiatur, oritur ex minori compressione nervorum quorumdam adhuc vibratiliū.

4°. Ab Schirris subtegumentosis non mutatur cutis color: magis autem albicat Schirrus dùm exterior est ob albidum lymphæ coacervatæ colorem trans cuticulam reflexum.

5°. Schirrus propriè dictus circumscribitur, dùm nulla circumscriptio designatur Tumor schirrodes. In primo casu certa lymphæ coacervatæ quantitas minùs occupat spatium, multòque magis cutem exterius propellit: quod fieri nequit, quin observentur termini quibus basis Schirri à sanis partibus circumambientibus distinguitur: eadem

lymp̃ha in Tumore ſchirroſo diffunditur magis atquẽ ſenſim in partibus vicinis evaneſcens, terminos vix ſenſibus obvios ponit. Illud notatu dignum videtur in plerisque Schirris circumſcriptis glandulas obſidentibus, quòd limbus circumſcriptionis veluti denticulatus tactui appareat, aut conſectus globulis inæqualibus, parùm politis, irregulariter diſpoſitis; cujus phœnomeni ratio petenda eſt ex folliculis glandularum hùc & illuc diductis & protuberantibus ob lympham concretam & velut in globulos duros irregulares conformatam.

Iidem non ſunt Schirrorum quorumcumque effectus. Peſſimi ſunt quandoque in internis ſedibus. Supernascentes in inteſtinali tubâ volvulum (a) creant: in utero non ſterilitatem tantùm aut partum difficilem producunt, ſed &

(a) Fabric. Hildan. centur. 1. obſervat. 61. pag. 74.

(*a*) plura alia gravissima symptomata. In liene positus Schirrus subsequentes habet sæpissimè hydropes, aliosque affectus chronicos, &c...

Schirrus tùm internè, tùm externè vicinas partes comprimit quarum pro diversitate varii effectus oriuntur.

Nullâ conjecturâ opus est ad Schirros exteriores solo sensuum ministerio dijudicandos. Ast si quis ratiocinio locus sit pro Schirris internis, illi & causis prægressis & symptomatibus benè perpenfis dignoscuntur (*b*). Calent,

(*a*) Plura extant observata Schirrorum uteri apud prælaudatum Fabric. Hildanum; inter quæ, Chirurgus ille centur. 7. observ. 57. refert se versùs quamdam honestam mulierem fuisse advocatum, quæ per sex dies integros parturitionis doloribus in vanum excruciatâ, è vitâ tandem decesserat. Aperto cadavere, uterum dilaceratum & caput infantuli in abdominis cavitatem dimissum reperit Hildanus. Cujus horrendi phænomeni causa fuerat Schirrus immensæ molis utero adhærens & colli uterini viam obturans egressuro fœtui.

(*b*) Ipsomet tactu percipiuntur quidam Schirri interni, talis est Schirrus ad convexam hepatis superficiem positus.

rubent, pulsant Tumores phlegmonodei; frigescit, pallescit, numquam pulsat Schirrus simplex: digito prementi œdema cedit, cui Schirrus resistitur: Cancer occultus dolet, Schirrus indolens est: iis variisque aliis signis Schirrum inter & alios quoscunque Tumores non dubia datur distinctio.

Schirri prognostica.

1°. Schirrus interior periculosior est externo, tum ob difficiliorem medelam, tum ob præstantiam organorum interiorum.

Schirrus exterior factus ab accidenti externo minùs periclitatur quàm si à vitio interno profluat.

Schirri à pravâ & generali humorum diathesi, etiam si curati fuerint, sæpè revertuntur.

Satius est illi quàm alteri parti insidere Schirros exteriores: sic pessimum est Schirrum supercrescere ocu-

lis (*a*) : pessimum & quoque uterum indurari, sæpè enim abit in cancrum semper mortiferum.

2°. Schirros perfectos eosdem semper futuros esse pronuntiandum est quin vel minima iis adveniat mutatio nequè in melius neque in pejus.

Schirrus perfectus in propriâ suâ naturâ consideratus nullum potest inferre (*b*) damnum, quatenus immobilis in materiâ contentâ immobilis in vasis receptaculisque continentibus, tamquam corpori extranea pars spectari debet, nullum cum cæteris partibus iniens commercium. Si quid igitur noxii ab Schirro perfecto, corpori adveniat, tri-

(*a*) Fabricius Hildanus centur. I. observ. I. vidisse se profert Schirrum extrâ palpebras prominentem, ovo anserino majorem, lividum, jam ad cancrum vergentem, immani hæmorrhagiâ aliisque gravissimis symptomatis stipatum, feliciter tamen curatum illâsâ visione.

(*b*) Schirros perfectos nullâ sine noxâ etiâ in interioribus corporis posse diù subsistere demonstratur observatione multiplici in cadaveribus factâ.

buendum illud est auctæ moli majorique ponderi quibus vicinæ partes compressæ, distractæ, aggravatæ functionibus exercendis impares evadunt.

Imperfecti autem Schirri resolvi possunt, suppurari, aut cancrofi fieri.

Semper timendum in tentatâ Schirri resolutione nè humores attenuati & in motum acti acrimoniam concipiant.

Expectanda est Schirri resolutio, si imminutâ paulatim & minùs durâ factâ Schirri mole, nequè dolor in parte nequè ulla inflammationis suppurationis aut canceri signa manifestentur.

Diffidendum ab Schirri imminutione quæ applicationem fortiorum resolutivorum & percussivorum subsequitur: etenim hujusce imminuti Schirri reliquæ sæpè cancrum excitant, aut Schirrum imperfectum in Schirrum perfectum commutant.

Si Schirri imperfecti cutis exterior incalescat & ad limbum Tumoris rubescat, fit Schirrus inflammatorius qui in suppuratum abire dijudicandus dùm

prægressis calore, rubore & pulsatione remolefcit Tumor. Suppurantis Schirri paucum est, spissum, & lentum liquamen; ficcitas in oris ulceris, pigra carniū pullulatio, partis indolentia. Si in suppurantibus glandulis supprimatur effluxus puris, Schirrum prælagimus futurum.

3°. In Schirro propriè dicto seū circumscripto cum lymphæ sit in vasis aut conceptaculis magis coacervata & concreta, ideò difficilius discutitur Schirrus ille, quàm Tumor schirroides cujus lymphæ magis diffunditur minoremque est adeptæ duritiem.

4°. Benignus Schirrus periculosus non est: malignus eò majus secum importat periculum, quò major est illius malignitas, & quò major est in Schirro maligno humorum acrimonia.

5°. Schirri impuri, seū viru quopiam inquinati, prognosis eruitur, & à naturâ virûs, & à symptomatis quæ ab eo producuntur, & à partibus quibus Schirrus impurus insidet.

6°. Schirrus primarius sortem sequitur causæ à quâ ortus est: secundarius variat in eventibus pro sævitie, vetustate, naturâ morbi primarii à quo originem sumit Schirrus.

7°. Inter complicatos Schirros phlegmonodeus si vires insufficientes habeat suppurationi perficiendæ, sæpè tunc in cancrum vertitur. Semper pauca & lenta est Schirri phlegmonodei suppuratio. In Schirro erysipelatoso livor aut nigredo partis mortificationem denuntiant. Dùm œdemati complicatur Schirrus timendum nè rursus mollior facta materies cancrum accersat (a). Om.

(a) Schelhammerus memorabilem vidit in pelli-
ne quodam Tumorem schirrosum ab œdemate natum
afficientem musculos scapulæ, pectoris, brachii, ma-
nus. Imperfecti Schirri naturâ gaudebat, nullis cessi-
remediis, immanibusque doloribus excruciatum agro
tantem de medio sustulit... Materies schirrofa facta
tunc fuerat cancrofa.

Vide apud Fabric. Hildanum centur. 4. observ
73. ex Schirro sub axillâ, brachii Tumorem œdema-
tosum enatum.

nium

nium complicationum schirrosarum pe-
 jor est cancrofa.

8°. Frequenter in mammis fiunt
 Schirri quorum mutatio in cancros
 multum pertimescenda. A tonsillis schir-
 rofis angina. Schirrus musculos aut ar-
 ticationes afficiens motibus obstat
 plus vel minus. Ab Schirris compressi
 nervorum trunci paralyfes faciunt; com-
 pressæ arteriæ majores anevrismata;
 compressæ arteriæ minores inflamma-
 tiones producunt, &c....

9°. Schirrus minus feliciter termina-
 tur in senibus, felicius in adultis; &
 magis faustum adhuc habet exitum in
 infantibus qui frequentes experiun-
 tur Tumores schirrosos remediis facile
 cedentes imò & solo naturæ nisu sæ-
 pissimè solvendo. Si atrophiam à longo
 tempore pueri extenuentur quæ medi-
 cam artem eludat, atque blando ab-
 dominis tactu renitens quidpiam & du-
 rum persentiat in interioribus, certò
 pronuntiandum est Schirro tentari me-
 zenterium. Hoc apertione puerulorum

constanter se fuisse expertum testatur *Schelhammerus*.

10°. Suppressæ alicui evacuationi periodicæ supervenientes Schirri non curantur radicitùs nisi restituto evacuationis consuetæ effluxu.

11°. Schirri hæreditarii periculosiores magisque pertinaces sunt iis quos causa adventitia procreavit.

12°. Schirri qui medicamentis curari non possunt & quorum præsentia corpus notabiliter lædit ferro exscindi debent. Caveatis autem nè cum exsciso Schirro præscindantur & quoquè nervus, vas majus sanguineum, partes tendinosæ.

13°. Tandem, Schirri supervenientes corpori robusto, benè constituto, viribus valenti feliciorum habent prognosim quàm si corpus debile sit, caco-chimicum, viribus exhaustum.

Schirri generica curatio.

Purum & simplicem Schirrum cura-

turus annotet nùm perfectus sit nùm imperfectus.

1°. Perfectus Schirrus, à causâ quâcumque productus fuerit, frustrâ medicamentis tùm externis tùm internis impugnatur. Iis enim non solum non discutitur sed nè quidè in minimo sui puncto commutatur. Unica in ferro exscindente hunc auferendi spes est.

Exscindatur igitur Schirrus perfectus, si nihil contraindicet. Hæc exscisio ferro adaptato peragitur. Nè minima Tumoris excisi portiuncula relinqui debet; repullularet enim alter Schirrus priori malignior.

Dantur multiplices in Schirro exscindendo contraindicationes : tales sunt vicinia aut contiguitas nervi, vasis maioris (*a*) tendinum (*b*) : in substantiâ

(*a*) Mirari subest forsàn non semper æmulari Fabricii & Hildani dexteritatem in abradendo Tumore subaxillari, ligatis supernè & infernè magnis vasis. Casus tamen æquè periclitantes prosperè terminatos offert nostra Chirurgia.

(*b*) Vidi Schirrum parti inferiori musculi deltoï-

partium jactæ profundiores Schirri radices: nobilitas partium quibus Schirri insident & quarum destructio pejora faceret quàm est incommodum præsentis Schirri: adhæsiō illius magna partibus duris: mala corporis constitutio aut ejus debilitas: ætas provectior aut infantilis: & quandòque generalis inemendabilis humorum depravatio.

More in tractandis vulneribus consueto perfanatur relictum ab ablato Schirro vulnus.

2°. In medelâ Schirri imperfecti puri & simplicis locum obtinent medicamenta & interna & externa. Hæc ultima sufficiunt ad Schirrum imperfectum ab externâ causâ pronatum: utraque expetuntur pro Schirro ab interno vitio.

Resolutio Schirri imperfecti (quæ in

dis positum & notabiliter extrâ prominentem. Excisus fuit Tumor ille & incautè penetravit incisio usquē ad fortem & robustum tendinem communem deltoïdis: undè dolores atroces, & motus convulsivi qui persistere usquequò semi-excisis tendo prædictus scalpello omnino præcisus fuit.

quantum possibile est tentari debet) expetit statim topica emollientia, deinde attenuantia, resolventia. Iis enim emolliatæ partes duriores lymphaticæ, mox in minores moleculas redactæ, naturali circuitui restituntur. Et si in lymphâ coacervatâ prædominet acrimonia minus energica adhibeantur topica attenuantia cum diluentibus sociata.

Porro dum existit generalis humorum prava diathesis, non solis topicis utendum; opus enim est internis remediis ut prosperè succedat Schirri resolutio, semelque curatus non reviviscat Tumor. Itaque post emendata primarum viarum vitia, utendum est sed summâ cum cautelâ aperientibus, diureticis calidis imò & hydroticis, si abundans in corpore serum dissipandum sit. Ast si humorum existat acrimonia & metus sit futuri carcinomatis, diluentia, lenientia, edulcorantia imprimis spectant. Lacticinia hîc multum proficua sunt.

Accidit autem aliquoties ut in spe suâ delusus Medicus Schirros in suppu-

ratum abire advertat quorum resolutionem moliebatur. Quibus in circumstantiis lapide caustico aut ferro aperiendus est Tumor, methodicèque tractandum ulcus.

In genere Schirrus imperfectus & topicis & medicamentis internis resistens obstinatè, ferro abscindendus est, nì una aut multiplex existat ex prædictis contraindicationibus.

3°. Schirrorum viru quopiam inquinatorum curationem deducere convenit ex peculiari therapeiâ luis venereæ si Schirrus sit syphiliticus, scrophularum si sit strumofus, canceri si canerosus sit Schirrus, scorbuti si indolem scorbuticam redoleat.

4°. Demùm advertatur sedulo, 1°. Nullum esse forsàn inter Tumores humores qui tantam, quantam Schirrus à parte Medici remedia præscribentis attentionem expostulet. Ex levi enim errore omnia in pejus ruunt. 2°. Quò tenuior est textura partium quas Schirri occupant eò mitiora topica ap-

plicanda esse. 3°. Satiùs esse Schirrum imperfectum abire in Schirrum perfectum quam si motu intempestivo moveatur materies quæ in cancrösam toties abit. Sibimet igitur committatur Schirrus in quo nulla affulget resolutionis spes. 4°. In tractatione cujuslibet Schirri à mitioribus remediis incipiendum esse, mox procedendum ad fortiora. 5°. Lentam esse ut plurimum curationem Schirri cujus concreta materies difficillimè discutitur, & cujus suppurantis maximè tardigradi sunt progressus. 6°. In excisione Schirri non satis umquàm attendere posse Chirurgum nè lædantur partes quarum integritas vitæ aut functionibus essentialibus est necessaria. Undè eruitur quàm absolute momentosa sit apud operantem Chirurgum etiàm exactissimæ anatomix scientia.





SECTIO TERTIA.

Includens brevem historiam plurium Tumorum, qui vulgò cognoscuntur nomine parvulorum Tumorum humoralium.

HACTENÙS enarrata fuêre quæ spectant ad quatuor primarios Tumores humorales : nunc deveniendum ad alios numerososque Tumores quorum descriptio non adeò exacta & absoluta reperitur tùm apud Antiquos tùm apud Neotericos, quàm plurima in eâ desiderentur,

Magnam

Magnam in assignandis hisce Tumoribus lucem affundit D. *de Sauvages*, *Professor Monspeliensis*, in doctâ suâ Pathologiâ methodicâ. Ibî enim non solum à phymatis exactè distinguuntur maculæ, efflorescentiæ, cystides; sed & cujuscumque generis Tumorum species diversæ luculentissimè annotantur.

De Furunculo.

Furunculus à Græcis *Dothien* dictus; ab Arabibus *Clavus* vel *Spina*; à Celso *Tuberculum* acutum cum inflammatione & dolore; gallicè, *Froncle*, *Clou*, est Tumor inflammatorius globosus, valdè durus, acutè dolens, atro-ruber, ovi columbini molem ut plurimum non excedens, spontè suppurans.

Sedet Furunculus in cute, aut in partibus immediatè suppositis; nominatim verò in glandulis miliaribus cutaneis, vel in sebaceis Morgagni, vel in criptis Boërhaavianis, vel in membranis cellularum adiposarum faciei

interiori cutis contiguarum.

Oritur à causâ inflammatoriâ sic afficiente has glandulas ut exurgant in Tumorem extrâ prominentem signisque prædictis insignitum.

Statum inflammatorium Furunculi necessariò præcedit obstructio sanguinea glandularum quæ Tumoris illius sedes sunt. Cui obstructioni datur occasio 1°. Ex congestâ copiosiori & inspissatâ materiâ transpiratoriâ, sudorificâ, sebaceâ, adiposâ, in glandulis & cellulis prædictis: undè nimia expansio membranarum glandulosarum, compressio arteriolarum circa glandulas ramificatarum, difficilis sanguinis transfluxus, ejus hærentia. 2°. Ex inspissato & abundanti sanguine arterioso ad glandulas cutaneas aut subcutaneas delato, & in angustioribus illarum vasculis hærente. 3°. Ex vi quâcumque imminuente cava horum vasculorum, aut in illis stagnationi sanguinis favente.

Remotè fit hæc obstructio glandulosa sanguinea à pluribus causis internis

proëgumenis solida fluidaque quæ sedes & materia Furunculi futura sunt à longè prædisponentibus; aut à quibusdam causis externis superficiem corporis afficientibus, uti ab acri frigore, &c.

Quâ positâ obstructione (a), si simul vigeant vires circulatoriæ sanguinem pellentes ad locum obstructum, status verè inflammatorius procreatur

(a) Probè distinguatur glandulosa hæc obstructio sanguinea ab obstructione glandulosâ simplici quæ descripta fuit in *secundâ Sectione*.

Et quidè constat 1°. Obstructionem glandulosam simplicem essentialiter consistere in præpeditâ excretionem materierum quæ in cavo folliculorum glandulosorum copiosius coacervantur. 2°. Obstructionem glandulosam sanguineam, de quâ hîc, peccare labe inflammatoriâ vasorum repentium suprâ membranas eorundem folliculorum aut glandularum.

Attamen fatendum rarò, si umquàm evenire obstructionem glandulosam sanguineam Furunculi quin præcesserit infarctus cavi folliculosi à materiâ secretoriâ congestâ; ità ut strictè loquendo, ex duplici obstructionis genere constet Furunculus, nempe obstructione cavi folliculorum, & obstructione arteriarum sanguinearum suprâ folliculos glandulosos ramificarum.

è quo fluunt morbosa Furunculi phœnomena.

1°. Moles naturali major sanguinis arteriosi in vasis glandularum prædictarum ea distendit & tumefacit. 2°. Cùm suprâ glandulas vel folliculos subcutaneos vasa arteriosa ramificentur in orbem, eodemque modo distensæ expandantur membranæ folliculorum; ideò furunculus in formam globi attollitur. 3°. Quia materia Furunculi multùm ad exteriora tendit, atque distractæ membranæ Furunculi globosi debilitantur; eâ duplici ratione in acumen sæpè definit Furunculus. 4°. Durus est ille Tumor ab spissâ & tenaci materiâ obstruente folliculorum cava, & ab spisso vasorum inflammatorum sanguine. 5°. A validè distractis membranis glandularum per infarctum & per motum inflammatorium convelluntur tenuissima filamenta nervea penicillatim ad mammillares papillas nerveas cutis tendentia; distrahuntur fibrillæ copiosissimæ vasis sanguiferis in-

flammatis interspersæ ; undè dolor qui
 eò auctior , quò sensu exquisitiori do-
 nantur distractæ membranulæ & quò
 potentior causa dolorifica. 6°. Tenaci-
 tas & inspissitudo sanguinis furunculosi
 atro-rubrum colorem Tumori commu-
 nicant. 7°. Cùm obstructæ arteriolæ
 quæ suprâ glandulas indicatas disper-
 guntur determinatos nequè multùm
 propagatos habeant limites , eo pacto
 minùs phlegmone extenditur Furuncu-
 lus qui rarò admodùm ovi columbini
 magnitudinem superat. 8°. Et cùm de-
 biliora latera arteriolarum obstructa-
 rum ab spisso sanguine & superabun-
 dante distendantur plurimùm , ruptio
 fit quorundam ex illis vasis cui succe-
 dit Furunculi spontaneum opus sup-
 puratorium , quòd est summoperè do-
 lorificum.

Rarò evenit Furunculum solitarium
 erumpere ; sed plures simul , aut in eâ-
 dem , aut in diversis corporis partibus
 apparent. Uno curato , alter nascitur.
 Et hæc obstinata Furunculorum repul-

lulatio aliquandò viget per tempus longissimum.

Post variolas frequenter erumpunt Furunculi deuteropathici. Alii febres acutas, malignas, aliosque morbos comitantur sub nomine Furunculorum sympathicorum. Annotari & quoquè debent Furunculi epidemici & endemici: critici & symptomatatici.

Modò Furunculus solam cutem occupat & extrà prominet cum acumine: modò serpit profundius nequè externè acuminatus apparet. Primus benignus dicitur, alter malignus: ille faciliùs, iste difficiliùs suppuratur.

Nihil omninò metuendum est à benigno & miti Furunculo qui per se sanatur. Boni sunt ominis Furunculi per corpus dispersi & suppurantes in morbis acutis cum ægrotantis levamine: mali ominis è contrà si ingravescant symptomata morbi post factam Furunculorum eruptionem. Melius est Furunculos extrò quàm intrò pelli. Dolor immaniter sæviens in Furunculis quibusdam ac-

cerfit vigilias, & febrem acutissimam quæ si superveniat cum pravo primarum viarum apparatu, aut cum malâ dispositione sanguinis, timendum est nè morbus gravis excitetur, ut febris putrida, maligna.

Tardiùs ad maturitatem deveniens Furunculus benignus, qui plerùmque tamen spontè sanatur, suppurantia topica expetit. Citò quidè promoven- da suppuratio in Furunculo maligno. Ferro, si necesse sit, sufficiens fiat incisio quâ facilè effluat pus. Sæviens dolor compescatur narcoticis. Generalia non omittantur inflammationis auxilia, nominatim venæ sectiones.

De Varis.

Vari, sunt parvuli Furunculi, aut tubercula Furunculis simillima, parva, dura, prurientia; nunc indolentia, nunc cum levi dolore; ut plurimùm rubra, deìn in acumine albescentia: nascuntur in facie, aut in viciniis.

Varorum sedes sunt glandulæ sebaceæ Morgagni quarum cavitas in statu sano unctuosum & spissum humorem continet, concretioni maximè pronum. Multò minor est inflammatio in Variis quàm in Furunculis propriè dictis, sed magna est contentæ in folliculis Varorum materie spissitudo.

Juvenibus & ætatis robore fruentibus frequentiores sunt Varii. Ab experitissimo in arte viro relatum mihi fuit se observasse morbis inflammatoriis internis multùm obnoxia esse illa juvenilia corpora quæ Variis infestantur. Verùm eadem corpora, semel prætermis- sis juvenilis ætatis tumultu & æstu, ad ætatem provectissimam ut plurimùm devenire. Multùm prædicatur lac virginalè ad præcavendam faciem à Variis

De Termintho.

Terminthus est Furunculus atro-virescens tibiæ Franc. de Sauvages *Pathologia methodica* edit. ann. 1752.

Definitur

Definitur tuberculum inflammatorium atro-viridis coloris cujus summitati incumbit pustula nigra quæ exsiccata desquamatur, & sub quâ materies quædam purulenta latitat. Materies Terminthi est paucus sanguis inflammatorius multâ permixtus lymphâ spissâ acri, & veluti, atræ-biliosæ indolis.

Tibiæ potissimum infestantur Termintho. Frequens est hæc tuberculi species apud eos quorum tibiæ prætumidæ sunt lymphâ acri & spissâ difficulter per vasa propria circulante. Spontè suppurat Terminthus.

De Epinyctidibus.

Materies Epinyctidum eadem est propè modum quæ terminthi. *Epinyctides* sunt pessimæ pustulæ coloris albi suprâ cutem, rubri verò infrâ cutem; circâ quas satis vehemens est inflammatio. Pustulæ illæ dolorem habent noctu præsertim sævientem; noctu &

etiàm numero crescunt Epinyctides: insomnia faciunt.

Epinyctis suppurans faniem sanguineam fundit. A frigore suscepto intro-pulsam materiem Epinyctidum mortem accersisse ferè subitaneam constat observatis.

De Phygethlo.

Phygethlon apud Græcos, & *Panus* apud Latinos unum & idem sonant.

Phygethli notæ sunt *Tuberculum inflammatorium externum, rarò suppurans, stipatum calore deurente & dolore mordaci.*

Non secùs ac furunculus glandulas cutaneas inflammatoriè aggreditur *Phygethlon* eo cùm discrimine, 1^o. Quòd minores glandulæ inflammentur in *Phygethlo*, majores in furunculo (a).

(a) Diversam esse molem glandularum cutanearum docet anatome. Vide quæ de iis scripserunt Malpighius, Morgagnius, atque Boërhavius in epistol. anatomic. ad Ruysch.

2°. Quòd sanguis furunculofus fpiffus admodùm fit & tenax : sanguis verò phygethlicus dilutior & acer exiftat in vafis glandularum cutanearum : primus sanguinis phlegmonodei, alter eryfipelatofi naturam redolet.

Duplex eft in eâdem glandulâ obftructio Phygethlum efformans. Primò enim obftruitur glandulofi folliculi cavum ab infpiffato & acri humore fecretorio : fecundò hæret sanguis acer in vafis fanguiferis arteriofis fuprà folliculum repentibus. Ab ftatu inflammatorio Phygethli & ab acrimoniâ materiei coërcitæ eruuntur omnia Phygethli morbifica phœnomena.

More Tumorum eryfipelatoforum rarò fuppurat Phygethlon ob facilem refolutionem mobilioris ipfius sanguinis. Verùm fæpè curatâ inflammatione Phygethli, remanet fex dura in cavo folliculi, undè fuperftes tuberculum durum & veluti fchirrofum.

Quod corporibus de cætero fanis accidit Phygethlon omni vacat periculo,

fecus ominandum de Phygethliis malignis & pestilentibus.

Ut parvula inflammatio (quæ essentialiter erysipelatoſa in induratum facile abit ob ſpiſſum humorem folliculi cavo contentum.) Tractandum eſt Phygethlon; & ex iis indicationibus eruenda curatio.

De Phymate.

Quæ phygethli eadem eſt *Phyma-tis* ſedes. Minor eſt calor, rubor, ac dolor in iſto quàm in altero. Spontè naſcitur Phyma abſquè cauſâ evidenti; citò ſuppurat; non tantam acquirit molem ac Phygethlon. Sanguis Phymatis ad indolem ſanguinis phlegmonodei accedit. Sola natura abſquè artis adminiculo, & abſquè incendio Phymata curat per ſuppurationem: juvanda tamen aliquandò natura in hoc opere.

Quid per Phymata intellexerit Hippocrates Vide in coacis & alibi. De Phymatis venereis conſulatur *Aſtrucius de Morbis venereis, tom. 1. pag. 264. & ſeq.*

De Carbunculo aut Anthrace.

Carbunculum & *Anthracem* alii conjungunt, alii separant. Nos utrumque spectamus tamquam unam & eandem Tumoris speciem intensitate symptomatum tantummodò discrepantem.

Modò simplicem, modò pestilentem *Carbunculum* esse volunt. Rectiùs quadruplex assignari debet species Carbunculi. Prima *Carbunculi simplicis, benigni*: secunda *Carbunculi maligni seu Anthracis vulgaris*: tertia *Carbunculi seu Anthracis pestilentialis*: quarta *Anthracis epidemici non pestilentialis*.

1°. Carbunculi simplicis & benigni notæ sunt parva Tumoris elevatio, ità ut quandòque vix extùs appareat, illius durities, color atro-ruber, dolor acer, calor deurens, in Tumoris acumine vesicula livida sub quâ latet gangræna, inflammatio circumambiens & partium vicinarum intumescencia.

2°. Noscitur Carbunculus malignus seu

anthrax vulgaris per summam duritiem, colorem magis nigricantem aut lividum, dolorem magis acerbum, calorem vividiores, unam aut plures vesiculas lividas aut nigras sub quibus sphacelus est, aliquandò loco vesicularum centrum nigrum aut cineritium durissimum, ambientis circuli fervidiores inflammationem & notabilem tumefactionem partium circumjacentium.

3°. Tertia species Carbunculorum seu Anthracum viget in illâ acutissimâ, malignâ, & ut plurimum epidemicâ febre quæ pestis dicitur. Signa Carbunculorum pestilentialium sunt illorum eruptio in constitutione pestilentiali aut præsentem, aut quæ à paucò tempore grassabatur; major sævities symptomatum quàm in Carbunculis non pestilentialibus, cum aliis signis febris pestilentiali seu pesti propriis.

4°. Si Carbunculi seu Anthraces vulgaribus similes à loco in locum grassentur pluresque simul homines afficiant,

quàm tamèn secum habeant caracte-
rem febris pestilentialis, tunc consti-
tuuntur quartæ speciei Carbunculi,
nempè Anthraces epidemici non pesti-
lenciales: tales sunt Carbunculi quos à
regione in regionem grassari vidimus
afficientes tùm bruta, tùm homines;
aliquandò homines non bruta & vice
versâ.

Exteriores Carbunculi & Anthraces
infectant cutem & adipem suppositam.
Si serpant profundius, plures alias par-
tes exedunt. Prædicta tegumenta gan-
græna tenet in Carbunculo simplici;
facto Anthrace succedit sphacelus.

In omni Carbunculo confirmato duæ
partes distinguendæ sunt, nempè cen-
trum & circumferentia Carbunculi.
Centrum vel est gangrænosum vel spha-
celatum: circumferentia magis aut mi-
nus est inflammata.

Carbunculi materies inflammatoria
dijudicata per sævitiem symptomatum
illius Tumoris, jure meritò censetur
acris & ferocis indolis ad partis mortis-

ficationem tendentis per quamdam speciem uftionis inflammatoriæ. Contentus in vesiculis Carbunculo superpositis liquor saniosus ; escharra in Anthrace brevi & spontè efformata ; subter ablatam escharram observata materies corrupta ; sordities & ficcitas in Carbunculi ulcere : ex iis omnibus patent essentia & vis materie Carbunculum & Anthracem efformantis.

Quænam verò sit natura virûs quod inquinat materiem inflammatoriam Anthracum pestilentium ? Cum Sydenhamo respondemus, nos illud, pariter ac complura alia, circa quæ vecors & arrogans philosophantium turba nugatur planè ignorare. Id tantùm scimus naturam per apostemata diversa moliri expulsionem materie pestilentis è corpore.

Carbunculus oritur in membranâ adiposâ & in cute per validam inflammationem multùm dolentem quæ in gangrænam citò abit. Sanguis inflammatorius Carbunculi acer admodùm & spissus validissimè commotus in proprii

priis vasis obstructis sæviens in lymphaticis quorum oscula sublit, subito dirumpit vasculosos parietes, effunditur in interstitiis fibrarum, in textu cellulari, in cellulis adiposis; ibi putrescit brevi eoque facilius quò peior in ipso erat ad corruptionem dispositio: fit miscela sanguinis putrescentis, oleosæ materie adiposæ, sebacei liquidi, humoris transpiratorii & sudorifici; unde major in parte corruptio. Sanies in vesiculis colligitur sub epidermide. Interim validissimâ inflammatione Carbunculum circumambiente atque summo hîc vigente calore diffantur humida, cutis abit in siccam, duram escharam. Tùm nisi naturæ beneficio, aut artis ope mortuum separetur à vivo per intermediam suppurationem aut per aliud quodcumque auxilium, corrumperentur vicinæ partes, serpens mortificatio ad latera propagabitur atque destruet textum membranarum, muscutorum aliarumque partium mollium sub tegumentis positarum.

Undè patet Carbunculum simplicem in Anthracem posse mutari, auctâ morbi sævitie; Anthracem in Carbunculum neutiquàm. Nèque difficile erit ex Carbunculi & Anthracis statu inflammatorio, gangrænofo, sphacelato, essentialia illorum symptomata deducere, imò & accidentalia, uti febrem, &c.

Etiàmfi multò mitiora sint in Carbunculo benigno quàm in Anthracibus symptomata, attamen satìs impropriè benignus nuncupatur cùm ferox semper sit illius materia & in Anthracem facillè mutetur. Causæ inflammationis validissimæ producent & quoquè Carbunculos, suppositâ tamen dispositione peculiari tùm in solidis, tùm in fluidis non facillè præcisè determinandâ. Non rarò Anthraces etiam producit comestio carnum ex animalibus affectis Carbunculo. Mense Novembris ann. 1752, ingressus est Nosocomium Monspeliense Miles annos circitè triginta natus, qui decem Carbunculos, quorum novem minimi decimus mag-

nus erat, in naso aut suprà nasum gestabat. Illorum carbunculorum causa fuerat comestio carnis vervecinæ Carbunculis infestatae..... Inter nostros rusticos frequentissimi sunt Carbunculi propterea quòd pastores comedunt agnos Carbunculis enecatos. Quod non rarò psemet observavi.

Dixerunt jamdudùm Occitanis familiares esse Carbunculos : & reip-sâ nunc videmus in plerisque vicis Monspelio vicinis endemicè grassari Carbunculos & Anthraces æstivâ potissimùm (a) tempestate. Febris maligna sæpissimè sibi adjunctos habet Anthraces sympathicos.

(a) Nonnè ob comestionem carnis ovium quæ in Occitaniâ frequenter Carbunculis laborant, ut suprà dictum est? Nonnè ex eo quòd per summos calores qui vigent in Occitaniâ atque per labores duos quibus Rustici indulgent; sanguis eorum multùm depauperatur parte suâ aqueâ, exaltantur sales & olea, inspissans acrimonia gignitur; uno verbo præparatur in humoribus materies inflammatoria, quæ si à causâ procathartica certo modo in motum agatur facit Carbunculos. Horum productioni remotè etiàm concurrat pravus Rusticorum victus.

Carbunculi pestilenciales indiscriminatum modò ex hâc, modò ex illâ parte superficiei corporis pestiferi erumpunt; sæpè orti à pustulâ grano milii non majori mox crescunt, dolent intensissimè aliaque præ se ferunt signa Anthracum pestilentium.

Quamvis ex annotatis signis characteristicis Carbunculorum pestilentialium, ii Tumores exactè designentur; cavendum tamen esse ab errore in diagnosi edocet nos, inter cætera, pestis quæ Monspelii grassata est annis 1629 & 1630. Carbunculi qui eâ in peste apparebant stipati erant signis diversis omninò ab iis quæ Carbunculis pestiferis sunt communia (a).

Singularem Carbunculi endemici speciem in urbe Rochacurvâ observari dicunt (b). Hoc Carbunculo suffocatur

(a) Riverii observ. communicatæ à D. Pomaret, Chirurg. Monspess. observ. 5.

(b) De la Médecine efficace, tom. 4. pag. 76.

patiens nisi novem noctes consecutivas infomnes tranfigat. Quâ de causâ, dùm ex unâ parte Medicus & Chirurgus artis auxilia adhibent, amici & parentes convocati saltant & choræas ducunt coràm ægrotante ut eum à somno avertant.

Anthraces epidemici talem determinatè, ut plurimùm, afficiunt corporis partem, uti fauces aliumvè quemcumque locum, nequè alibi quærenda est ipsorum ortûs ratio quàm in constitutione epidemicâ quæ nunc anginas, nunc pleuritides, nunc varia exanthemata producit.

Inter epidemicos Anthraces annotari meretur Anthrax phagædenicus indicatus à *D. de Sauvages in Pathologiâ methodicâ*. Anthrax ille carnes ad ossa usquè exedebat.

Inter omnes Carbunculorum species maximè periculosos esse Anthraces pestiferos evidentissimum est.

Carbunculi epidemici non pestilentes majus aut minus secum important periculum pro diversitate causæ gene-

ralis à quâ producuntur , pro diversis partibus quas tenent , pro temperie corporum quæ labem epidemicam suscipere.

Mitior est Carbunculus simplex Anthrace. Anthracum vulgarium non semper eadem est sævities cujus varietates ex prædictis eruere non arduum.

Quò major est acrimonia , spissitudo, maligna qualitas materie Anthraces aut Carbunculos producentis , eò pejus ominandum & vice versâ.

Quò exquisitioris sunt sensûs partes Anthracibus infestatæ , eò major dolor, sæviora symptomata , majus periculum.

Summoperè metuendi sunt Carbunculi qui habent contigua quædam majora vasa aut partes vitæ utiles. Metuendi & quoquè sunt qui imis faucibus supernascuntur , ægros enim sæpè jugulant. Angulis labiorum non rarò advenientes Carbunculi etiamsi curati fuerint , sæpè post se relinquunt oris intorsionem.

Melius est extrà prominere Carbunculos quàm intrà partium textum sepe-
iri. Exitiale dùm ab exterioribus ad
interiora subitò transferuntur per me-
tastafim.

Minùs metuendum est à Car-
bunculis febris malignæ supervenien-
tibus , quàm à febre malignâ erup-
tioni Carbunculorum superveniente.
In primo casu natura conatur expel-
lere materiem morbificam : in altero
indicia sunt summi & indestructibilis
vitii quo natura obruitur.

Carbunculos senilioribus corporibus
supervenientes , citiùs ociùs pessimos
esse probat observatio.

Si escharoticorum ope mortuum se-
paretur à vivo suppuratioque interme-
dia instituaturn bonum est : malum è
contrà si carnes ficcæ remaneant, nul-
lumque sit suppurationis indicium.

In genere Carbunculorum & An-
thracum causæ , symptomata , exten-
sio, profunditas, locus affectus, tempe-
ries corporis, anni tempus, diversa re-

gio, mali progressus lucem afferunt in præfagiendis eventibus.

In omni Carbunculo confirmato vel est gangræna vel sphacelus; ergò mors partis aut incipiens aut integra. Undè statim sese offert necessitas promptæ medelæ.

Tutissima Carbunculis ferenda auxilia, sunt ferrum, ignis, caustica.

Si simplex sit & benignus Carbunculus sufficiunt scarificationes, & suppurativa quæ generationem puris promovendo mortuum à vivo separare faciant; demùm deterfiva ulcus exigit. Pro circumstantiis magis aut minùs profundæ fiunt scarificationes.

Ut plurimùm statim adurere escharoticis convenit Anthracem usquè ad carnes vivas. Mox juvanda eschara separatio mixtione stiracis & basilici aut similibus. Ulcus, more solito in adustis, detergendum.

Sunt casus ubi cùm promptiùs agendum sit, cauterio actuali seù igne aduritur Anthrax. Aliquandò etiàm scalpel

lo radicitùs aufertur Carbunculus.

Quænam futura sit diæta indicat
 ævities symptomatum. Promovenda
 diaphoresis quæ optima contrà mate-
 riem foventem Carbunculos. Necessi-
 tate exigente, emeticis & catharticiis
 evacuandæ primæ viæ.

Quid agendum sit pro sanandis Car-
 bunculis pestiferis non est istius loci
 explanare.

De Paronychiâ seu Panaritio.

Ridiculus sanè fuit quorundam An-
 tiquorum conceptus de Paronychiâ.
 Paracelsus rodentem vermem colloca-
 bat in parte cui infidet ille Tumor (a):
 propriis oculis vermem hunc se vidisse
 assererat Joannes Agricola Medicus
 chemicus (b): historia vermis in Paro-

(a) Paracelsus, lib. de ulceribus, cap. 17.

(b) Agricolæ Chirurgia.

nychiâ latitantis multùm fuit adornata apud Germanos : sed hæc aut familia antiquioris vulgi sunt fabulæ.

Paronychia Græcis, *Reduvia*, *Panaritium* Latinis, Foresto aliisque *Apostema calidum in summitate digiti*, gallicè *Panaris*, unum & idem sonant.

Est Tumor inflammatorius circà extrema cujusvis digiti cum calore deurenti, dolore atroci, aliisque symptomatis magis aut minùs gravibus.

Sedulò adverti debent diversitas & textura partium digitos componentium, cùm exindè fluant varia Panaritorum genera. Desumptis nominibus à loco ubi adest morbi fomes, & à signis Panaritii cujuscumque characteristicis sequenti modo determinari posse diversa Panaritia autumamus.

1°. *Panaritium externum mutabile & fugax*. Hujus character distinctivus est transitus facilis & frequens illius Panaritii ex uno digito in alium ejusdem aut alterius manûs. Hæc species vernaculo idiomate Monspeliaco dicitur

lou Roudaire. Occupat cutem extremarum phalangium & propagatur usque ad adipem suppositam, sed non profundè. Omnium Panaritorum istud mihius est; inflammantur enim solummodo cutis & superficies adipis, illæsis remanentibus partibus membranaceis & tendinosi: Hinc non tam deurens calor, non ingens adeò dolor ac in aliis Panaritiis. Per effusionem feri acris cutem inter & epidermidem efformatur vesicula magis aut minùs extensa in extremitate digiti.

Oritur ut plurimùm hoc Panaritium à causis internis quæ modò hunc modò illum digitum aggredientes præcipuum symptoma Panaritii fugacis constituunt, nempe mutabilitatem.

Si inflammatio serpat sub unguis, aut adipem penetrando intimiùs, ad tendinea loca perveniat, tunc ea prima species in alias graviores mutatur. Fraudulosa est Panaritii fugacis therapeia; uno enim ibi curato, alter alibi renascitur.

2°. *Panaritium externum fixum* cum descripto summam habet similitudinem easdem partes tenet, eodem laborat inflammationis gradu; sed non transit à digito in alterum digitum ut fugax. Vesicula externi Panaritii fixi exactè circumambit unguem usquè ad radicem ubi non rarò excitatur multum dolorifica suppuratio.

Secunda hæc species Panaritii vulgè dicitur *la Tourgnole*. Oritur tum à causis internis ut fugax, tum ab accidentibus externis, ut ab ictu, contusione puncturâ.

3°. Cùm constet sæpè inflammari cutem ungui suppositam, exindè eruitur genus *Panaritii subungualis*. Id si à propriâ causâ sub ungue natum per se existat, idiopathicum est. Aliquandò procreatur ab aliis Panaritiis, præsertim verò à duabus primariis speciebus Panaritium subunguale sæpè pro causa habet acum, spinam, aut festucam quæ defixæ fuerunt intrâ carnes & unguem. Ictum quo contunditur cutis ungui sup

posita ; quamlibet pressionem violentam quâ intercipitur aut retardatur sanguinis motus in prædictâ cutis portione. In istâ Panaritii specie molestissima excitatur inflammatio quam suppuratio sequitur. Viribus inflammatoriis & suppuratoriis radix unguis violenter separatur à plicaturâ semilunari cutaneâ intrâ quam firmiter retinebatur : productiones mammillares quæ à cute obliquè enascentes implantabantur (a) intrâ ipsamet unguis substantiam, ab eâ eradicantur per remotiorem unguis à cute. Ex atroci dolore Panaritii subungualis fiunt vigiliæ perstinaces, febris vehemens aliaque gravia symptomata.

(a) Ut concipiatur quantus debeat esse doloris gradus in Panaritio subunguali, dùm unguis à cute separatur, sufficit nosse intimam unionem unguis cum cute mediantibus prædictis papillis cutaneis. Tanta est hæc unio, ut Ruyschius existimaverit ungues non oriri ab iisdem papillis. Ruysch. tom. 3. thesaur. 3. pag. 16. & seq.

4°. *Panaritium adiposum* est vera phlegmone adipis coacervatæ suprâ phalanges eâ in facie quæ respondet tendinibus flexoribus. Hæc inflammatio non solum tenacissima est more inflammationum adiposarum, sed multò gravior. Exquisitus enim est sensus cutis adipem digitorum cooperientis & latent sub hâc adipe sensilissimæ partes membranacæ & tendinosæ.

Signa distinctiva Panaritii adiposi sunt Tumor digiti magis elatus quàm in aliis Panaritiis; cuncta symptomata phlegmones; stupor in manu. Febris sequitur inflammationis intensitatem & doloris acutiem.

Tùm ab accidentibus externis, tum à causis internis inflammatoriis oritur hoc Panaritii genus.

Sæpè multùm extenditur ejus inflammatio quæ per adipis continuitatem transit ab extremitate digiti ad basim: exindè brevi inflammatur adeps faciei internæ metacarpii: & aliquandò eò

usquè procedit malum ut in monstro-
sam crassitiem crescere manus visa
sit.

Nisi Panaritio adiposo brevi succur-
ratur, aut si vires morbificæ arti su-
periores sint, serpit purulenta mate-
ries hùc & illuc in palmâ manûs: ef-
formantur sinus & fistulæ curatu diffi-
ciles.

5°. Pessimum est *Panaritium vaginale*
seù quod sedem habet in vaginis ten-
dinum digitos flectentium.

Si Panaritium istud hæreat in polli-
ce, locus affectus erit vagina ligamen-
tosa includens tendinem musculi longi
flexoris pollicis, protensa unà cum ten-
dine incluso à ligamento annulari pe-
culiari usquè ad faciem cavam tertiæ
phalangis pollicis propè basim, ubi &
tendo & vagina terminantur.

Si quis aliorum digitorum hâc Pa-
naritii specie laboret, morbi fomes
erit vel in vaginâ unius ex quatuor ten-
dinibus musculi perforantis seù profun-
di; qui tendines transmissi per mag-

num ligamentum annulare carpi, distincti & quilibet peculiari vaginâ muniti tendunt ad facies internas tertiarum phalangium ubi implantantur propè basim: vel morbi fomes latitabit in vaginâ unius ex quatuor tendinibus musculi perforati seu sublimis, quorum tendinum insertiones inferiores sunt insertionibus tendinum profundi: & fiunt ad faciem internam secundarum phalangium propè basim.

Ergo sunt in quâlibet manu novem distinctæ vaginæ tendinæ quæ quinto huic Panaritiorum generi subjiciuntur.

Signis sequentibus designatur Panaritium vaginale. Parùm tumet digitus affectus; sed calor adest immaniter deurens, dolor vix tolerabilis est, febris viget acutissima, vigiliæ sunt pertinales, aliquandò adsunt deliria motusque convulsivi. Non in solo digito morbofo persentitur dolor, sed extenditur ad digitos vicinos, ad manum, demùm juxtâ omnem brachii longitudinem

dinem : intumescit manus etiã magis notabiliter quàm digitus affectus. Paucò tempore multùm propagatur inflammatio à parte in partem.

Factâ suppuratione in vaginâ inflammata pus effunditur in ipsius cavum ubi permiscetur cum humore quo facies interna vaginæ & tendo lubricantur continuò. Abundantior hæc purulenta materies vaginam distendit, tendinem comprimit ; acrior partes corodit : per viam vaginæ patulam eandem materies transfluit à digitis ad metacarpum , ad carpum , ad brachium. Hinc nova gravioraque symptomata in omnibus illis partibus.

Tantâ quantitate coacervatur materies purulenta , faniosa , ichorosa in vaginis tendinosi, ut aliquandò per sectionem chirurgicam effusa obstu- refactum reddat operatorem præsum- nâ ipsius abundantia. Nihil ergò mi- rum si toties mortem inferat istud Pa- naritii genus.

Sævities symptomatum Panaritii va-

ginalis, toties ex eo adveniens mortificatio non in digitis tantum & manu sed & in brachio, mira celeritas quâ serpit malum rectè percipiuntur ab eo qui norit 1°. Effectus validæ inflammationis membranaceæ & tendineæ. 2°. Continuitatem tendinum digitos flectentium ab ipsarum insertionē usquē ad musculos è quibus orti sunt. 3°. Quatuor tendinum musculi perforantis seu profundi communicationes mutuas & cum tendinibus musculi sublimis seu perforati. 4°. Omnium illorum tendinum intimas uniones cum fasciis ligamentosis phalangium & cum ligamento annulari carpi. 5°. Contiguitatem & consensum tendinum inclusorum & vaginalium includentium. 6°. Inflammabilitatem adipis circumambientis vaginas.

Oritur Panaritium vaginale à causa inflammatoriâ internâ, externâ afficiente aut vaginam aut tendinem, vtramque partem.

Nonnè ad genus Panaritorum va

ginalium referri potest inflammatio adveniens fasciis ligamentosis (a) faciei internæ primarum & secundarum phalangium, tendines sublimis & profundi & horum vaginas transmittentibus?

6°. Maximè internum Panaritii genus est *Panaritium osseo-periosticum*, cujus materies sub periosteo latitat. In hoc genere non tumet externè sensibiler digitus affectus, nequè rubet; sed atrox & profundus persentitur dolor; adsunt insomnia aliaque symptomata quæ morbos maximè dolorificos comitantur.

Duplex annotandum in Panaritio osseo-periostico stadium, cujus in primo inflammatur expansio membranosa, fortis, extensu difficilis, sensu exquisitiori donata, periosteum dicta:

(a) Vide Vvinfl. expos. anat. Traité des os frais, n°. 48. Traité des muscles, n°. 318. & n°. 324.

in altero stadio acris & purulenta materies hæret inter periosteum & os, destruit fibrosas emissiones quæ à periosteo proficiscentes subeunt poros osseos & in substantiam osseam disperguntur. In isto Panaritio distrahuntur, rumpuntur nervi vasaque periostica; caries ossi advenit, & à parte ossæ in alteram propagatur.

Si materies purulenta hæreat juxta bases secundarum aut tertiarum phalangium, corrodentur fibræ musculi sublimis tendinosæ, quæ implantantur propè basim secundarum phalangium; aut fibræ musculi profundi terminatæ propè basim phalangium tertiarum.

Extensio periostei affecti, causa à quâ afficitur & natura materiei acris purulentæ sub periosteo latitantis futurum eventum determinant.

7°. Si inflammentur capsulæ articulares & ligamentula quibus bases & capita phalangium uniuntur inter se, peculiare ponitur Panaritii genus quod *capsulare* aut *ligamentosum* dici meretur.

Atrocissimi sunt dolores hoc Panarium concomitantes : impossibilis præ dolore ingenti articulatæ phalangium motus.

Suppuratione destructis his ligamentulis & capsulis , separantur ab invicem phalanges quæ post incisas carnes spontè decidunt.

8°. Præter assignata Panaritorum genera annumerari volunt *Panaritium pedis digitorum*. » Id pollices pedum cum doloribus atrocissimis infestat & nihil aliud est quàm paronychia pedis digitorum cui gangræna & sphacelus & tandem mors supervenit. Ex eâdem causâ provenit , & eandem medendi methodum postulat. Tutissima est digiti resectio. *Allen..... tom. 2. pag. 434. de Ettmulleri sententia.*

Ex dictis eruendum est. *Primò.* Quòd quantâcumque sedulitate distinguantur sedes & symptomata variorum generum Panaritii ; attamen hæc inter se aliquotiès posse confundi , præ-

fertim Panaritia vaginalia & osseo-perioftica. *Secundò*. Panaritium vaginale procedendo ad extremitatem digit non poffe extendi ultrà bafim tertiæ phalangis, ibi enim terminantur tendinum flexorum vaginæ. *Tertiò*. Panaritium unius generis in aliud genus poffe degenerare, aut aliud genus fibi adjungere. *Quartò*. Si uno eodemque tempore inflammentur omnes parres digiti jam enumeratæ, futurum *Panaritium* ex omnibus *compositum* generibus. *Quintò*. Demùm, ratione habitâ & partis affectæ, & causæ, & fymptomatum rectè diftingui Panaritia in benigna & maligna.

Generica inflammationis multum dolorificæ auxilia locum obtinent in Panaritio genericè confiderato: fingulatim verò tractantur peculiariora Panaritia.

Expeditiffima eft curatio fimplicis Panaritii externi. Sublatâ forficibus parte epidermidis quæ in extremo digito efformat veficulam, contenta

acris materies evacuatur, brevique regeneratur epidermis.

Incidendus est unguis sub quo latet pus ut facilis puri effluxus paretur.

Emollientia & suppurativa topica conveniunt in Panaritio adiposo quod ferro aperiendum ut evacuetur sine morâ materies. Ulcus tractandum est methodicè. Difficilior tædiosaque est curatio, si ab acri pure adiposo vaginæ tendinum corrosæ fuerint; si efformati sinus aut fistulæ intrâ diversos musculos manûs per expansionem materiei purulentæ.

Ad curationem panaritii vaginalis frustra adhiberentur remedia, nisi, evacuaretur purulenta materies recondita in vaginæ cavo. Itaque protinûs & absquè ullâ remorâ incidantur profundè cutis & tunica adiposa. Deîn aperiatur vagina tendinosa: prosequenda illius sectio quòusque perventum sit ad morbi fomitem. Parcendum, quantum fieri potest, ligamento annulari carpi. Auferendæ partes demortuæ, si quæ sint.

Evocatâ materiâ , ulcus probè purgandum est. Invitis auxiliis quibuscumque aliquandò in mortificationem incidunt digitus , manus integra, brachium : quæ partes amputandæ.

In ultimis Panaritii generibus ad curationem integrandam festinandum est. Ideò profunda fiat incisio ad os usquè & satis ampla debet esse plaga ad hoc ut pateat os affectum. Si in punctis quibusdam tantummodò destructum fuerit periosteum (quod rariùs) exfoliatio ossis juvanda & illud servari potest : si in totâ ossis circumferentiâ suppuraverit periosteum, caries ossi advenit, quod auferendum. Eximi & quoquè debet phalangis, dùm capsulæ & ligamenta articulationis omninò aut quoad magnam partem periêre. Sublatis quibuscumque partibus demortuis , vulnus tractandum juxtâ artis regulas. Cavendum nè plaga obturetur priùsquàm demortuæ partes omninò ejectæ fuerint. Si sphacelatus fuerit digitus integer,
hujus

hujus instituenda amputatio (*a*).

De Pernionibus.

Hyemali tempore, peculiari specie Tumorum infestantur pedes & manus; imò quandòque extremitas nasci. Ille Tumor à Græcis dictus fuit *Chimetlon*, à Latinis *Pernio*, gallicè, *Mule*, *Engelure*. Oritur à partibus aëreis nitro-

(*a*) Lex hæc est generalis in instituendis extremitatum corporis superiorum amputationibus quòd eæ partes osseæ conserventur quæ demortuæ non sunt; sic dum quæstio est de manu amputandâ, tantum longitudinis ossium cubiti & radii conservatur quantum possibile. hæc regula, quæ in genere optima est, admitti non debet in iis casibus panaritiorum ubi amputandæ sunt digitorum phalanges. Etenim experienciâ comprobatur quòd carie affectis tertiâ & secundâ phalangibus cujusdam digiti si duæ illæ phalanges auferantur primâ superstite plurima subsequuntur incommoda tum ob facilem læsionem apicis phalangis superstitis ab impetentibus corporibus duris; tum ob impedimenta ab illâ phalange allata in diversis manûs motibus & exercitiis. Tutius ergò est primam phalangem à metacarpio juxtâ artis regulas separare: hâc enim methodo citius peragitur curatio, nullumque imposterum incommodum superest.

sis (a), aut iis affinibus applicatis alicui ex prædictis locis corporis.

Etiamfi generalissima sit hæc Pernionum causa, attamen indiscriminatim Perniones non adveniunt quibuscumque frigus patientibus. Quædam enim corpora invito maximè acri frigore Perniones eludunt, dùm è contrà quidam ad frigoris præludia statim iis Tumoribus afficiuntur.

Perniones frequentiùs invadunt pueros, mulieres, eaque adulatorum corpora quorum textura est delicatula.

Undè eruitur debilem texturam extremarum partium corporis esse causam Pernionum antecedentem seu proëgumenam: frigus pro causâ procathartica habendum esse.

Ab actione partium nitrosarum ærearum in prædispositas extremas partes corporis sequentia exurgunt phœnomena. Stringitur cutis digitorum

(a) Consul. experiment. Muschenbroëkii.

pori ejus partim obstipantur ; sanguis ad interiora repellitur ; coagulantur fluida in pedum , manuum , nasi vasis circulantia , præsertim lymphæ ; minùs mobiles fiunt illi humores difficiliùsque progrediuntur per vasa cutanea quæ à fluidorum moleculis lentè , difficilè , inæqualiter fluentibus distracta , & velut concussa eam in fibris nerveis excitant distractionem cui debetur dolor , pruritûs nomine donatus : quod primum est nascentium Pernionum symptoma : Continuatâ frigoris seu partium nitrosarum impressione in prædictas partes quæ sunt à corde remotissimæ , magis densantur lymphæ & sanguis , magis corrugantur vasa , determinata fit in iis obstructio lymphatica & sanguinea cui inflammatio succedit ; intumescit enim pars , calet , rubet , cum pruritu maximè ingrato , noctu præsertim sæviente ; imò cum dolore acri , pungente , rodente.

In errorem inducitur qui existimat ab aliâ quâcumque causâ præter actio-

nem frigoris posse produci & foveri talem inflammationem quæ Perniones faciat : hæc enim inflammatio ab aliis inflammationum speciebus distinguenda, unicè debetur energiæ nitrosarum seu frigoriferarum partium (a). Idèò vigente frigore vigent Perniones, cessante hyemali tempestate illi evanescent.

Quæ primariò rubentes erant Perniones, dein livescunt ob immutatam fluidorum obstruentium densitatem per vim frigoriferam. Attendamus ad mutationes quæ fiunt in cute etià benè valentium à passo frigore : statim color cutis mutatur in pallidum lividumque ; crescente frigore livescit intentiùs.

Periodicè recurrunt ut plurimùm Perniones : qui enim hyeme præceden-

(a) Partes frigoriferas verè intromitti in textum partis Pernione affectæ, innuisse videtur *Sennertus* dum ait : „ Nequè enim qui valdè refrigerantur, nudam saltèm alterationem patiuntur sed aliquid substantiale parti affectæ communicatur, &c.

si vigeant, initio subsequens hyemis recrudescunt, & sic per plurimum annorum seriem. A nimio calore dolor intenditur in Pernionibus, propterea quod quæ antea hærentia quiescebant fluida subito à cito calore multum in motum aguntur, unde magnæ vasorum & consequenter fibrarum nervearum distractiones. Præterea cum rigida sint & corrugata vasa partis affectæ Pernione, ea non obediunt contentorum fluidorum motibus, rumpuntur aut ad ruptionem accedunt, dum calore exagitabuntur humores; unde doloris augmentum. In mortificationem abire visi sunt Perniones nimis excalescenti. Et quidem constat, humores congelatos, si à calore subito resolvantur, putrescere atque sphacelum creare.

Plerumque spontè resolvuntur Perniones & absquè ullo remedio curantur. Aliquando in suppuratum abeunt, quo in casu sæpè efformatur ulcus fordidum carnes profundè exedens. Rarò

evenit mortificationem Pernionibus supervenire; nisi adsint illi Tumores in corpore pessimè disposito, aut quædam accidentia externa adveniant. Difficilior est Pernionum curatio vigentibus frigoribus quàm iisdem remittentibus. Varia prædicantur ad debellandos illos Tumores. Pernionibus resolutioni habilibus conveniunt topica resolventia, spirituosæ præsertim; exulceratis Pernionibus detergentia, exsiccantia, consolidantia: tandèm si mortificatio immineat aut præsens sit, recurrendum ad ea quæ mortificationi adversari dictum fuit alibi.

De Parotidibus.

Tumores *Parotides* dicti consistunt in præternaturaliter auctâ mole glandularum parotidum, positarum ad utrumque latus inter aurem externam & portionem posteriorem maxillæ inferioris, salivale liquidum ab arterioso sanguine secernentium per minimos

canales confluentes ad stenonianum ductum qui perforans muscolum buccinatorem in oris cavo aperitur circa secundam & tertiam dentem molarem superiorem.

Indiscriminatim non confundendus quilibet Parotidum Tumor; sed hujus diversa sedulo annotari debent genera.

Primò. Occurrit *Parotis inflammatoria* quæ duplex, nempe vel primaria vel secundaria.

Rarius, primario generatur inflammatoria Parotis: accidit potissimum in juniore ætate & mitior est quam in ætate propectâ, cum vel feliciter suppuret, vel resolvatur ut plurimum.

Secundaria Parotidum inflammatio oritur, 1°. Ab hærentiâ sanguinis intra textum glandularum Parotidum in quibusdam febribus malignis, ardentibus, aliisque. 2°. A metastasi excernendorum præternaturaliter retentorum. 3°. A materiâ quorundam affectuum superficialiorum intròpulsâ &

ad Parotidas determinatâ. 4°. Ab actione mercurii per frictiones in corpore intromissi & certis in circumstantiis Parotidas elevantis in Tumores dolentes inflammatorios. 5°. A quibusdam percussionibus capitis quas subsequitur major derivatio sanguinis ad Parotidas.

In acutis morbis futuræ prævidentur Parotides inflammatoriæ, ab iis quæ denotant sanguinis impetum fieri versûs superiora.

In febribus malignis Parotides inflammatoriæ, præduræ. ustionis sensum habentes, & lividæ mali moris sunt. Funestæ in acutis Parotides dolorificæ suppurati expertes (a).

Frequens satis & multum funesta est intropulsio materie Parotidis inflammatoriæ ad cerebrum, pulmones, aliamque partem nobilem.

(a) Hippocrat. coac. lib. 2.

Metuendæ sunt Parotides inflammatoriæ quæ morbi cujusdam acuti sunt superstites (a).

Tutò pronuntiatur de Parotidum febrilium eventu, contemplando nùm ingravescat nùm mitescat febris è quâ Parotides promanant.

Mali Parotidum inflammatoriarum eventus aliquandò præveniuntur largâ hæmorrhagiâ, alvi fluxu bilioso, urinâ copiosâ, crassâ (b).

Inflammatoria Parotis tùm primaria tùm secundaria redolet ut plurimum naturam phlegmones schirrosæ: quod fati solemne est in inflammationibus quæ loca glandulosa tenent.

Secundò, Parotis purulenta fit aut vitio locali dùm glandulæ illius inflammatio abiit in suppuratum & efforma-

(a) Parotides rubræ, exacti jam morbi superstites, in febribus ortæ signa sunt erysipelatis in facie nascituri. Quin etiâ ex talibus convulsiones sequuntur cum aphoniâ. Hippocrat. coac. lib. 2.

(b) Vide Hippocrat. ibidem.

tus fuit abscessus: aut translatione puris à diversis corporis partibus ad Parotidas.

Desideranda est puris in Parotidibus confecti prompta evacuatio. Benè omnandum est si evacuatum pus bonum sit: malè judicandum, si corruptum existat. Noscitur quandònam in suppuratum abiit Parotis ex signis notatùm de phlegmone suppuratâ.

Frequentes sunt Parotides purulentæ per metastasim. Locum habent 1°. In febribus lentis symptomaticis quandò scilicèt sanguini remixta materies ulceris, fistulæ, abscessus obfidentium organum quoddam, ad Parotidas deponitur quas in Tumore elevat: quandò similis fit remixtio ichorosæ, saniosæ, purulentæ materiei carcinomatum, cariei: quandò in quâpiam cavitate collectum pus resorbetur osculis vasorum absorbentium permiscetur toti sanguini & inter circulandum ad Parotidas defertur & colligitur. 2°. Fit etiàm hæc Paroti-

is species à metastasi puris per acutum morbum efformati in aliquo viscere undè rapitur ad glandulas parotidas. 3°. A præmaturè clauso ulcere externo partium à capite etiàm maxime diffitarum, uti femorum & tibiarum. 4°. Ab abscessu externo non satis citò aperto: undè ad interiora refluxus materie purulentæ; atque aliquandò raptus versùs Parotidas, vel per anarrhopiam vel per catarrhopiam.

Dùm post suppurationem interni cuiusdam visceris aut post empyema fiunt capitis gravitas, stupor, sonitus bomboque aurium, surditas cum comate, purulentæ præfagiuntur Parotides. Præsentiantur etiàm si signis puris in sanguine succedat dolor glandularum Parotidum: si intropulso quopiam abscessu externo doleat caput & rapti ad superiora puris sint indicia.

Quotiès post factas Parotidas purulentas minuuntur morbi symptomata, bene sperandum; malè, quotiès non minuuntur aut adaugentur.

Pessimæ sunt citò evanescentes eæ Parotidum species. Pessimæ quæ fiunt sub morbi finem exhaustisque ægri viribus.

Pus effluens per aliquod colatorium ut intestinale, renale, interim immutâ morbi sævitie & evanescente Parotide morbum aliquandò solvit.

Materies purulenta factò impetu & promptè ad Parotidas colligitur in morbis acutis: lentè sensim & sine sententia in chronicis.

Tertiò. A venenorum exhaustorum materiâ ad Parotidas delatâ alterum fieri Tumorum Parotidum genus probant hæc *Senerti* verba.... » Sed & venenorum exhaustis Parotides accidere possunt; id quod *Vitebergæ* factum me meministi. Cùm enim ancilla quædam piscis coctura ex vase in quod glis inciderat & in aquâ suffocatus fuerat aquam imprudens hausisset ac in eâ pisces coxisset: studiosi, nò fallor decem, cùm hospitâ ægrotare cœperunt & aliquot ex iis mortui sunt. Exi

» qui convaluerunt, duobus etiàm Pa-
 » rotides post aures erupuerunt.

Quartò. Quæ per bubones & anthra-
 ces ad exteriora vergere consuevit
 pestis materia, sæpè (*a*) etiàm versùs
 Parotidas convertitur. Undè genus
Parotidum pestilentialium, quarum even-
 tus eruas è febris pestilentialis histo-
 riâ.

Quintò. Demùm in temperamentis
 leucophlegmaticis præsertim adveniunt
 Parotides aut œdematosæ aut schirro-
 sæ, prout vel fluxilis vel concreta hæ-
 ret lymphæ coacervata copiosius intrâ
 texturam Parotidum.

Istud Parotidum genus designasse vi-
 detur Duretus (*b*) his verbis... » Sin
 » autèm crassi & frigidi humores in-
 » flectunt cursum ad caput, comata
 » & Parotidas adferunt. Hujus generis
 » Parotidas paraplegiæ supervenientes

(*a*) Vide diversas pestis Historias passim apud
 Scriptores Medicos.

(*b*) Duretus in coac. Hippocrat. lib. 1.

» pessimas esse pronuntiavit Hippocrates (a).

In Parotidibus generatim consideratis optanda resolutio, si materia contenta bona sit; & è contrà si materia sit prava, maligna, venenosa, pestilens.

Ut plurimum pertinaces magis sunt Parotides inflammatoriæ secundariæ quàm primariæ. Inflammatoria ab actione mercurii, imminemem ptyalifismum præfagit.

Parotis œdematosa facilè in schirrosam & in cancrosam mutatur ab actione fortiorum resolventium & repercussivorum.

Parotides quæ ab inquinatâ generali sanguinis massâ oriuntur, etsi benè suppuraverint, attamen salutem non portendunt.

(a) Vide quæ de iis protulit Duretus in, lib. conc. Hippocrat. pag. 116.

Lex hæc est generalis & invariabilis quòd Parotides quæcumque erumpentes sine symptomatum imminutione, vel cum eorum augmento, malæ sint; & dicuntur *symptomata*: Parotides erumpentes cum symptomatum remissione, bonæ sint; & *critica* nuncupantur.

Ut feliciter procedat curatio Parotidum; attendere juvat nùm primariae nùm secundariæ sint.

1°. Parotidis primariae tùm inflammatoriæ, tùm purulentæ, sive œdematosæ, sive schirrosæ curatio repetenda est ab iis quæ dicta sunt in curationibus phlegmones, œdematis & schirri.

2°. In Parotidibus secundariis perscrutandis auxilia interna desumenda sunt à methodo curandi morbos è quibus promanant Parotides.

In genere si bona sit materies Parotidis inflammatoriæ, non nimis impacta, nec maligna, nec pestilens, in vas integris coacervata tentari potest resolutio topicis appropriatis.

Si mala sit materies, non resolubilis, pestilens aut maligna, adjuvanda suppuratio maturantibus & suppurativis.

In Parotidibus purulentis quibuscumque non expectandum quominus natura sibi viam aperiat, sed citò ferro utendum est. Mox expurgandum ulcus, & procuranda cicatrix quod plerumque facile non (a) exequimur.

Parotis venenosa expetit alexipharmaca & promptam materiei expurgationem.

In Parotide actione mercurii productâ per dies aliquot supersedendum est frictionibus mercurialibus.

In tractatione Parotidum tùm criticarum tùm symptomaticarum abhorrendum à repercutientibus.

Si debilior sit natura sibi que non sufficiat refocillanda est: & è contrâ temperandi sunt nimii ipsius motus.

(a) De difficultate persanandi ulceris Parotidum
Vide Ledran observ. chirurg. tom. 1. pag. 6.

Sic naturam dirigendo, ars melius
succedit.

De Bubonibus.

Bubo genericè consideratus est Tu-
mor humoralis inguinibus insidens. In-
cipiens seu imperfectus Bubo merè
lymphaticus est: Bubo perfectus schir-
ro-phlegmonodes existit. Quæ distinc-
tio ad explicandam Bubonis efforma-
tionem summè utilis.

Imperfecti Bubonis signa sunt Tumor
inguinalis exiguus, renitentia & du-
rities, nullus fermè dolor, nullomodò
aut parùm mutatus cutis color.

Perfecti Bubonis notæ sunt major
Tumoris moles, ipsius dolor, calor,
rubor, durities, lentor ad suppuratio-
nem.

Sedent Bubones quicumque in glan-
dulis conglobatis quæ locantur ad in-
guina. Duplex fit obstructionis species
in illis glandulis antèquam Bubo per-
fectionem fuerit adeptus. Obstructio

antecedens lymphatica est: locum habet in vasis lymphaticis valvulosis corpus glandulæ inguinalis ingredientibus ex unâ parte & egredientibus ex alterâ. Obstructio subsequens est sanguinea: accidit in apicibus sanguiferarum arteriolarum quæ majores disperguntur suprâ membranam externam glandulæ inguinalis; mox ramis minoribus & plerumque multiplicibus penetrant substantiam glandularem atque extremis propaginibus suprâ folliculos & ad vicinia definere videntur.

Sextuplex annotandum venit Bubonum *genus*: scilicet Bubo *simplex*; Bubo *febrilis*; Bubo *pestilentialis*; Bubo *venereus*, *Poulain*; Bubo *puerilis*, le *Croissants*; Bubo *scorbuticus* & *scrophulosus*.

Primò. Si à causâ quâpiam (nequè febrili, nequè pestilentiali, nequè venereâ, nequè scrophulosâ, nequè scorbuticâ) lymphæ quæ per vasa bartholiniana ad glandulas inguinales defertur, ibi hæreat spissior, siccior, concrescens obstructio nem faciet quæ principium est Bubonis.

simplicis. Crescet subindè schirrosa hæc obstructio : comprimuntur arteriæ sanguiferæ in exteriori membranâ glandulosâ dispersæ & suprâ folliculos ramificatæ : hinc difficilis transitus sanguinis per extrema arteriarum compressarum : facta obstructio sanguinea : subsequens inflammatio.

Ergò in efformato Bubone simplici vasa lymphatica schirrosa sunt ; vasa sanguifera tenet inflammatio. Ex quo duplici morbofo statu fluunt pathognomonica Bubonis simplicis symptomata.

Secundò. In febribus quibusdam , magnis potissimùm , sanguis & lymphæ fluendum per vasa minima parum abiles lentescunt , hærent pluribus in locis , eoque faciliùs quòd in febrium malignarum genere vires cordis & arteriarum non validè impellant. Si igitur portio materie febrilis ad inguina determinetur , obstructions procreant tum in lymphaticis tum subindè sanguineis glandularum inguinalium :

undè Bubones febriles.

Tertiò. Eo tempore quo grassatur pestis aut uno vel altero anno post illam (a) vigent Bubones pestilentiales qui modò solitarii, modò cum carbunculis erumpunt. Bubonum non pestilentium characterem servant pestilentes in majori suâ sævitie.

Quartò. Bubonibus ex impurâ venere ortis sæpè infestantur inguina. Illi Tumores subsequuntur lue venerearum recentem tum inveteratam, gonorrhæam virulentam suppressam parcius-vè fluentem & ulcuscula cancroso.

Non secus ac cæteri Bubones, licet diversâ causâ, efformantur Bubones venerei in quibus primò & essentialiter obstruuntur vasa glandularum inguina

(a) Febres quæ anno uno vel altero post gravio-
riorem pestem grassantur pestilentes sunt & similes
medendi rationem sibi vindicant. Sydenham de febre
pestilentiali & peste.

lium lymphatica; per accidenstantum inflammatis earum arteriis sanguiferis.

Quintò. Rariùs scorbutum, sæpiùs luem strumofam comitantur Bubones, ideò scorbutici & strumofi dicti.

Sextò. Pueris & adolescentibus sæpè adveniunt duri Tumores glandularum inguinalium: parùm aut nihil habet inflammatorii hoc Bubonum genus quod inter alia genera mitius est.

Jàm verò cognoscitur Bubo simplex 1°. Per absentiam signorum luis venereæ, gonorrhææ virulentæ, febris vel alterius morbi antecedentis aut concomitantis Bubonem. 2°. Per præsentiam Tumoris inguinum initio parvuli, duri, mox pedetentim crescentis, rubri, dolentis, calentis. Bubonibus simplicibus proniora sunt ea temperamenta cachectica quorum humor lymphaticus inspissatione peccat, aut huic suscipiendæ multùm dispositus est. Plurimum lentæ sunt Bubonis simplicis inflammatio & suppuratio. Timendum nè longiori remorâ puris fiant fistulæ

perniciosa & curatu difficiles (a). Non ergò expectandum quòd spontè rumpatur ulcus, sed à Chirurgo aperiendum illud est.

In febribus malignis Bubones symptomatici erumpentes sine imminutione symptomatum aut cum ipsorum augmento exitiales pronuntiantur: & è contrà præfagitur salus à criticis Bubonibus quibus succedit remissio symptomatum. Pessimum est si in Bubonibus febrilibus observentur durities, sensus ustionis, lividitas, gangrænodea dispositio; interim pulsu existente debili, obscuro. Noscitur materiam febrilem Bubones producentem peccare potissimum inspissatione, dùm Bubones sunt indurati absquè ullo ustionis sensu; simulque adfuerunt vehementia rigorum febrilium, inæqualitas potius

(a) Vide quæ proferunt circa periculosas Bubonum fistulas Fabric. ab aquâpendente, lib. 1. de Tumoribus. cap. 13. Zacut. Lusitan. lib. 1. cap. 72.

quàm frequentia pulsus, sopor, somnolentia obstinata, delirium obscurum, urinæ sanis similes aut quales jumentorum.

Prædominans materiei febrilis Bubones facientis acrimonia declaratur per rigores febriles minores, corporis calorem acrem, cutem velut exsiccatam, oris & faucium ardorem, sitim intensam, delirium cum vigiliis, pulsum frequentem correptum, urinas rubras admodum ardentes & aliquandò sanguinolentas, deniquè per sensum ustionis in Bubonibus. In genere periculosiores sunt Bubones febriles ab acri quàm ab spissâ materiâ tùm ob difficiliorem medelam febrium malignarum ab acri, tùm ob frequentiotem ad interiora metastasim acris humoris Bubones facientis.

Febres in Bubonibus calamitosæ sunt omnes, præter ephemeræ. Hippocrat. aphor. 55. lib. 4. Qui sine causâ manifestâ nascuntur Bubones, cum viscerum inflammationibus unâ invadunt; ob eamque cau-

sam febres cum iis conjunctæ pessimæ esse solent. Galenus.

Ab aliis Bubonibus quibuscumque haud difficilè distinguuntur pestilentes Bubones; si attendatur ad pestiferam constitutionem vigentem aut à paucò tempore evanitam.

Benigna Bubonis eruptio quæ materiam morbificam foràs ablegat, agrotantes pestiferos ab luctuosissimo discrimine liberat Sydenham. Lubricam atquè aleæ plenam in se esse pestis per Tumores judicationem ex eo manifestum est, quòd interdum Bubo qui primum laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improvviso dispareat ejusque loco macula purpureæ, certissimi mortis indices, succedant. Sydenham. Pestilentes Bubones qui cum fluente liquidis, maximèque aquosis, cruditatis participibus excrementis alvo, lethales fiunt. Duretus in coac. Hippocrat. lib. ultimo. Prestat in peste febrem supervenire Buboni, quàm febrì Bubonem. Duretus in coac. lib. 1.

Bubones venereos distinguit Astrucius

cus in phlegmonodæos , œdematodæos , & schirrodæos: quæ variæ species determinantur per diversitatem symptomatum. Viru venereum cum lymphâ glandularum inguinalium commixtum , hanc inspissat & Bubonem creat nunc in dextro nunc in sinistro , nunc in utroque inguine. *Vide Astrucium de morbis venereis.*

Quid de Bubonibus scorbuticis & strumosis sentiendum sit edocemur per causam & effectus strumarum & scorbuti. Illi Bubones facile ab aliis distinguuntur per signa horumce morborum characteristica.

Eò tempore quò accrescit corpus , seu dum plus additur partibus solidis nostri corporis quàm fuit amissum , redundans lymphæ coacervatur in juveniliū corporum glandulis inguinalibus , quæ intumescunt & indurantur. Nihil metuendum est ab hac Bubonum specie. Solius naturæ vires resolutionem et plurimùm perficiunt.

Exiis quæ hætenùs de diversis Bubon-

nibus prolata fuere intelligitur signis peculiaribus designari unamquamque Bubonum speciem; diversissimamque de illa afferendam esse prognosim. Omnia Bubones criticos intròpellentia rejicienda sunt. Quandòque profundius serpi exulcerati Bubonis materies (a) gravissimamque infert symptomata, cavendum nè incautè Bubones confundantur cum herniis inguinalibus (b) & præsertim cum enterocele crurali.

Quod attinet ad therapeiam Bubonis 1°. Bubonum pestilentialium, venereorum, scorbuticorum & strumosorum cura, ad curationem morborum è quibus sobolescent ii Tumores, remitten-

(a) Thomas Bartholinus observavit in muliere Bubonem exulceratum è quo simul cum pure exibant materies alimentares. Undè nullum dubium quin pus usque ad intestina penetraverit eaque corroderit. *De Médecine efficace, tom. 4. centurie 9. observ. 57.*

(b.) Imperitus Barbitonfor Bubonocelen pro Bubone venereo habuit, secuitque, prodeuntibus ex intestinis alvi facibus. Petr. Marchet. observ. 55. videlicet istius nostri Tractatûs pag. 7. nott. (c).

Ha est. Bubones pueriles si spontè non
 resolvantur diùque persistant, curantur
 facillimè corporis exercitatione; par-
 tioribus alimentis; purgantibus; levi-
 bus incidentibus; topicis emollientibus,
 attenuantibus, discutientibus. 2°. Bu-
 bo simplex expetit diætam generalia-
 que remedia quæ in curatione phleg-
 mones fuerunt designata. Itaque eò te-
 nuior diætâ præscribatur quò major est
 Bubonis simplicis sævities, majorque
 gradus febris à Bubone excitatæ. Si
 Bubo sit incipiens & futuram promit-
 tat resolutionem ea adhibeantur re-
 solventia quæ Tumori partim schirro-
 to, partim leviter inflammato conve-
 niunt. Si vel impossibilis vel contrain-
 dicata sit resolutio, Tumor in pus ver-
 tatur suppurantibus depromptis è classi
 actuosorum & attenuantium, ob iner-
 tiam & spissitudinem materiei Bubo-
 nis. Factâ suppuratione, illicò ferro ape-
 riendum est ulcus quod more consue-
 to detergetur.

De Tumoribus Buboni-formibus.

Etiàm si nomen Bubonis apud Græcos significet ipsum inguen; voluerunt tamen Tumores glandulosos inflammatorios sub axillis, in jugulo, & ad latera maxillæ inferioris enascentes, Bubonum titulo etiàm insigniri. Spurii illi Bubones, rectè *Buboni-formes* (a) dicti Bubonibus veris seu inguinalibus simili easdem obtinent differentias: sunt enim modò simplices, modò febriles nunc pestilentes, nunc venerei; aliquandò scorbutici vel scrophulosi. Tumorum Buboni-formium eventus variant pro varietate causæ Tumoris, extensionis, profunditatis, terminationis. Citiùs procedit suppuratio Bubonum sub axillis aut in collo, tardiùs in inguinibus. In vico Sancti Bricii propè

(a) Astrucius de morbis venereis, tom 1. lib. 3. cap. 5. pag. 229.

Monspelim vidi in ægrotante Rustico Bubonem subaxillarem malignum & exulceratum tantæ extensionis ut binorum pugnorum magnitudinem adæquaret. Apertio cadaveris Chirurgo instituta docuit à pure corrosivo ita denudata fuisse vasa subaxillaria ut nè minimum adipis frustulum superesset ; imò exterius corrosas fuisse membranas venæ axillaris quæ insufflata , ob tenuitatem membranarum subito disrupta fuit.

De Scrophulis.

Scrophula, *Struma*, gallicè *les Écroüelles*, sunt Tumores lymphatici schirrosa naturæ, à *viru scrophuloso* excitati in locis glandulosis, plerùmque indolentes, insensibiliter efformati & succrescentes, signisque caracteristicis insigniti.

Innumerabilium symptomatum cattervam in humano corpore excitat viru scrophulosum uti spinam ventosam,

pædarthrocacem , plerosque rachiticorum affectus , phthifim (*a*), alvi fluxus maximè perniciosos , febrem lentam , marasmm , hydropem , eryfipelas , exanthemata , aliaque plura morbifica symptomata quæ à lue fcrophulofâ progigni dignofcit obfervator fedulus. Sed hæc propofito aliena.

Sedes propria fcrophularum funt glandulæ conglobatæ feù lymphaticæ quæ per totam ferè corporis regionem (*b*) difperguntur , præfertim verò illæ

(*a*) Vide Morton de phthifi fcrophulofâ.

(*b*) Rectè in externas & internas dividuntur glandulæ conglobatæ quæ ftumofâ lue afficiuntur. 1°. Externæ funt glandulæ lymphaticæ juxtâ falivares conglomeratas positæ ; jugulares quæ fecundùm venæ jugularis internæ tractum ordinantur ; cervicales ad pofteriora & ad latera colli copiofiffimè diffeminatæ ; axillares , inguinales , mammariæ , & innumeræ aliæ glandulæ conglobatæ inter-mufculares aut adipofæ , ad exteriora capitis , pectoris , abdominis & extremitatum difperfæ. 2°. Glandulæ conglobatæ internæ funt mezentericæ , & cæ omnes quas in cavis pectoris , abdominis , & intrâ vifcerum contentorum textum detexit Anatomicorum folertiâ.... Confulantur Vvarthonus , Malpighius , Vvinflovius , Morgagnius.

quæ locantur ad collum, axillas, inguina, genua, cubitum, carpum, digitorum articulationes.

Oriuntur strumæ à cacochymiâ lymphæ viscosæ & acris quæ per vasa bartholiniana ad glandulas conglobatas defertur. Determinata hæc lymphæ strumosæ cacochymia glandulas lymphaticas obsidens causam proximam & continentem scrophularum ponit: & non amplius scitur (quidquid de proprietatibus salium in viru scrophuloso contentorum fusè sed non dilucidè enuntiaverit Charmettonus (a)).

Virulentam lymphæ strumosæ cacochymiam constituunt 1°. Lues strumosa à parentibus transmissa. 2°. Lac nutricis scrophulosæ ab infante haustum; vel idem lac, etiàm si sana fuerit nutrix, in primis viis infantis malè ela-

(a) Essai théorique & pratique sur les Écroüelles par Mr. Charmetton, Chirurgien de Lyon, imprimé à Avignon 1752.

boratum aut perversum 3°. Apud juniores, aut apud virgines picâ laborantes absurdorum, crudorum usus 4°. Apud omnes ingesta quæ valent glutinosos, viscosos & acres humores supeditare 5°. Vitia motûs circulatorii vel excessu vel defectu peccantis 6°. Sanguis spissus & acer lympham ejusdem indolis è penu suo in secretoria lymphatica emittens 7°. Deniquè causæ quæcumque internæ, externæ, fortuitæ, necessariæ, quibus viscositas & acrimonia succo lymphatico conciliantur.

Benignas inter & *malignas* strumæ æqua datur distinctio. Benignæ duriusculæ sunt, mobiles, indolentes, cuti concolores, aliquandò inflammatae sed leviter, exulceratae, mitè suppurantes; uno verbo levibus stipatae symptomatibus. Malignæ verò duriores existunt, immobiles partibusque vicinis adhærentes, dolorificæ, subrubrae aut lividae, maligniter exulceratae, signa gravia præ se ferentes & sæpè morbos gravissimos post

post se trahentes. In assignandis strumarum diversitatibus ad sequentia juvat attendere.

1°. Modò unica existit struma: modò plures adsunt. Struma dùm unica est, rarò efformatur à solâ glandulâ obstructâ, sed fit concursu plurium glandularum strumofarum veluti coacervatarum. Strumæ multiplices vel solitariè in diversis partibus disperguntur, aliæ ab aliis remotissimæ: vel non longè à sese mutuò enascuntur in eâdem parte.

2°. Scrophulæ collum occupantes aut superiores, aut mediæ, aut inferiores sunt: nunc tracheam-arteriam & laryngem attingunt & comprimunt; nunc directione ad posteriora ab iis partibus recedunt; quandòque longâ serie ordinatæ tendunt à jugulo ad claviculas & *concatenatæ* dicuntur: vasa jugularia aliquotiès attingunt iisque adhærent.

Axillis & inguinibus advenientes Scrophulæ confundi possunt cum bu-

bonibus, aut cum tumoribus buboniformibus, à quibus tantum videntur differre ratione causæ.

Cubito, carpo, digitorum articulationibus, genibus frequenter supernascuntur Scrophulæ, quæ, more obstructionum à congestione, fiunt sensim & sine sensu. Has strumas comitantur articulationum immobilitas, dolor acutissimus, summi ponderis sensus, sæpè ossium extuberatio, caries. Dantur strumæ omnium profundiores, quæ ossibus uti costis adhærescunt, atque sese tumefaciendo propellunt musculos aliasque partes molles superpositas.

Advertere jam convenit frequentius quàm vulgò creditur Scrophulis laborare interiora corporis. *Barbettus* (a) in cadavere virginis quæ strumas in collo gesserat, reperit mille ultra glandulas scrophulosas à faucibus ad

(a) *Barbettus* lib. 2. cap. 2.

os pubis usquè. *Fontanus* (a) disse-
cuit cadaver juvenis qui à strumis
fauces & vias aëreas comprimantibus
suffocatus fuerat: repertæ sunt strumæ
in ventriculo, pulmonibus, omento,
mezenterio, pancreate, intestinis,
collo vesicæ. *Heurnius* (b) scrutatus
est cadaver puellæ quæ diù strumis
multis & magnis in colli ambitu &
sub axillâ finistrâ laboraverat: obser-
vatum est mezenterium, omentum,
pancreas innumeris & prægrandibus
scatere strumis; peritoneo, diaphrag-
mati, mediastino, uterique ligamen-
tis plures infederant Scrophulæ; ori-
ficium ventriculi superius strumas etiàm
habebat; hepar, lien, pulmo extùs
intùsque strumis referta erant; tuni-
cæ intestinorum & renes minutissimis
Scrophulis infestabantur; demùm in

(a) Nicol. Fontanus, respons. & curat. medic.
pag. 66.

(b) Heurnius, observ. 10.

durâ meninge struma reperta fuit.

Ex quibus millenisque similibus observatis constat ab obstinatis & malignis strumis exterioribus, semper suspicandam esse internarum scrophularum existentiam.

3°. Plurimum in acquisitâ mole variant Scrophulæ, quarum aliæ minimæ sunt nucis avellanæ aut ciceris magnitudinem non superantes: aliæ majores existunt quales vulgò in collo inguinibus, aut axillis observantur: aliæ maximæ molem capitis infantum adæquantur ab axillâ utrâque propendere visæ sunt (a). Scrophulas in collo cujusdam austriaci vidit *Fabricius Hildanus* (b) quæ in tantam magnitudinem excreverant, ut colli circumferentia fere ad spithamas ferè quatuor extenderetur iis strumis non solùm replebatur spa-

(a) Observ. Philipp. Salmuth, Sereniss. Principis Danhalt Med. primar.

(b) Fabric. Hildanus centur. 3. observ. 85. monstruoso & scrophuloso collo.

tum quod est inter collum & basim maxillæ inferioris ; sed etiã ad aures , cuturam lambdoideam , mediamque partem sterni producebantur illi Tumores. *Dominicus Panarolus* Medicus Romanus (*a*) vidit in juvene duodecim annos nato Tumorem scrophulolum qui post mortem fermè quadraginta libras ponderavit.

In molem adeò prodigiosam (*b*) temporis lapsu , strumas aliquandò excrescere mirari desinet qui animo volutaverit immensam copiam liquidorum quæ intrà notabile temporis spatium ad Tumores strumosos affluit ; sensimque & sine sensu distendit partes solidas quarum vasa sunt dilatabilia usquè ad stupendam tumefactionem.

(*a*) *Dominic. Panarol. Medic. roman. observ. tom. 4. De la Médecine efficace pag. 216.*

(*b*) In brachio mulieris observatus est Tumor lymphaticus enormis qui ducentas circiter libras ponderabat. *Ephemerid. German. ann. 1692. Dec. 3. observ. 2.*

4°. A parentibus in prolem transmittitur viru scrophulosum, quod uni familiæ semel affixum, obstinatè propagatur à generatione in generationem. Labes hæc infantibus communicata, citiùs ociùs per varia signa morifica & per Tumores strumosos manifestatur. Si sit adhibenda fides observationibus ad me transmissis, sæpiSSimè Scrophulis infestatur proles illorum qui lue venereâ laborarunt etiàmsi antè prolem genitam benè curati fuerint, aut tales apparuerint. Undè suspicandum an umquàm in statum perfectè sanum redintegretur lymphæ quæ viru venereo præsertim inveterato semel fuit inquinata.

5°. In Hispaniâ endemicè grassantur strumæ: an ob aëris, alimentorum, alteriusve causæ externæ & universalis impressiones morbificas? an ob lue veneream neglectam? ultima suspicio verosimilior est. Tirolenses incolæ endemiis strumis laborare dicuntur. Endemiæ quòque sunt strumæ in cer-

tis Galliæ Provinciis uti apud (a) Boïos. Vernacularum strumarum grassantium in diversis regionibus causas perquirant qui probè norunt harumce regionum constitutionem aëream, solem, vicissitudines tempestatum; atque incolarum vivendi normam, temperiem.

6°. Eædem semper non sunt acrimonia & viscositas lymphæ strumas efformantis. Mitior aliquandò hæc materia profundè non serpit, partes vix irritat: aliquandò malignior membranas, musculos, tendines, cartilagines exedit; sæpè acerrima ipsammet substantiam osseam corrodit; tunc verè canerosa. Variare quòque colorem & consistentiam materie strumosæ evincit inf-

(a) An non fati verosimiliter incusari possunt innumerae aquarum vivarum Borboniarum scaturigines, à quibus testante indigenâ D. Goutaudier, Medicin. Doct. strumæ glandulæ thyroïdæ potissimum proveniunt. Indolem schirrosam redolent ex strumæ & rarissimè in suppuratum abeunt.

pectio. Albida, pallida, grisea, flaves-
cens, subrubra observatur: gypseam
mellitam, pultaceam, gelatinosam
aqueam, saniosam, sevo similem indo-
lem diversis in casibus obtinet: tanta
duritiem habere visa est ut cultro fi-
missimè adactò resisteret.

7°. Signis peculiaribus distinguuntur
strumæ venereo morbo complicatæ a
strumis simplicibus: suas & quòque no-
tas habet quælibet species strumarum
complicatarum quibus & genus com-
plicationis cognoscitur & ab aliis non
complicatis Scrophulis secernitur.

In genere strumæ sunt Tumores ma-
ximè pertinaces & curatu difficillimi.

Semper timendum à præsentia viri-
scrophulosi in corpore. Si enim pedes
figat in quopiam nobili viscere, aut
generali productâ humorum deprava-
tione febrem lentam excitet, mortem
affert ut plurimùm.

Pessimi sunt ominis malignæ stru-
mæ terminatæ in ulcera cacoëthea
aut cancrofa; in exostoses vel caries

in fistulas aut partium mollium mortificationem; in subdolam suppurationem, absque symptomatum gravium apparatu, inferiora corrumpentem.

Benè ominandum à benignis Scrophulis mobilibus quæ ad felicem exitum tendere videntur nequè ulla molesta excitant symptomata.

Timete strumas quæ plurimum multiplicantur; quæ nimia mole præditæ sunt; quæ viis aëreis sunt vicinæ; quæ articulationes, quibus insident, destruunt; quæ ab exterioribus ad interiora, factâ metastasi, repelluntur; quæ sunt hereditariæ.

Minus noxiæ sunt Scrophulæ in juvenili quàm in proVectiori ætate: in hac frequentiores, in istâ rariores. Apud pueros quorum parentes scrophulosos fuisse noscitur, etiãmsi in tenerimâ ætate strumæ non appareant, suspicandus est illarum exortus versus septimum, octavum, aut nonum ætatis annum.

Curatæ strumæ, sæpè reviviscunt

nunc in eodem nunc in altero loco. Aliquando pernicioſa fit harum curatio ob refluxum verſus interiora materie ſtrumofæ, quæ antea ad eos Tumores veluti ad emunctorium tendebat.

Strumæ vel ſunt incurabiles, vel curationem ſuſcipiunt.

1°. Si in curandis radicitus Tumoribus ſcrophuloſis Medicina chirurgique impotentes ſint, ad palliativa confugiendum, ut mitigatio ſymptomatum, & talis qualis vitæ prolongatio obtineantur. Quæ indicationes palliativæ adimplentur diluentibus, edulcorantibus, increſcantibus, lacticiiniis, narcoticis, & purgativis lenibus identidem repetitis. Horum remediorum efficaciâ leniuntur & inviſcantur acriores materie ſcrophuloſæ particulæ, major quies ægro conciliatur, diesque illius diutiùs protrahuntur.

2°. In tractandis ſtrumis curabilibus advertendum quænam ſint ægrotantis ætas & temperies; quænam appareant ſigna morbifica; quibusnam in ſedibus

hæreant strumæ ; nùm recentes nùm inveteratæ sint , nùm simplices nùm cum altero viru complicatæ.

Primò. Si cum viru venereo complacentur strumæ , statim methodicè tractanda lues venerea , postmodum strumarum medela suscipitur. Si febris lenta , marasmus , hydrops aliique affectus scrophulas comitentur , præscripta remedia iis morbis debent accommodari.

Secundò. Simples strumas tractandi methodus eadem semper futura non est , sed varianda pro diversis circumstantiis.

In genere , remedia interna quæ summi sunt usûs ad immutandam sanguinis & lymphæ Scrophulosorum constitutionem versantur circa humectantia , diluentia , levia aperitiva , sudorifica non incendiosa , solventia inter quæ pulces præparationes mercuriales , lacticinia & præsertim lac asininum quod præstantissimum dùm febris lenta scrophulis adjuncta est. Designata re-

media alterantia præscribuntur sub formulis diversis uti jusculorum, apoze-
matum, ptisanarum, decoctionum
opiatarum, bolorum. Potiones cathar-
ticæ & ab initio & in decursu morbi
locum obtinent; non secus ac venæ
sectiones casibus exigentibus celebran-
dæ, & diæta exactissima.

Evenit aliquoties, præsertim in in-
fantibus, per remedia exacerbari stru-
mas: tunc quæcumque remedia rejici
debent & expectandum à solâ diætâ
convenienti, cum ætatis & tempera-
menti mutatione Scrophulas evanitu-
ras. Dùm verò à remediis non ingra-
vescit morbus, ea per plurium anno-
rum seriem iteranda sunt: pertina-
enim viru strumofum nonnisi successio-
ne temporis & remediorum constanti
actione destruitur.

Summa & quoquè attentio debetur
usui remediorum externorum, quæ
spectant ad resolventia cautè applican-
da si Tumor resolubilis sit & nihil con-
traindicet, ad suppurantia benè electa

dum per suppurationem terminandæ strumæ, ad deterfiva (a) pro ulcere efformato, ad caustica & ad ferrum pluribus in circumstantiis.

Cæterum in collo numerosiores & confertissimæ strumæ nèque aduri nèque ferro tolli debent; mors enim operationi brevi succederet. Parcendum etiàm strumis adhærentibus trunco nerveo (b), vasi notabili, &c..... Attendendum ad exostoses & caries à strumofâ labe productas; ad sinus, fistulas, labra ulcerum callosa: iis aliis-

(a) Difficillimam esse ulcerum scrophulorum deterfionem cuilibet notum est; inter diversa mundificantia quæ pro iis ulceribus adhiberi possunt, nulla novi tam efficacia quàm pomata D. Goulard Experitissimi Chirurgi Monspeliensis. Hoc remedio horrenda ulcera scrophulosa sive simplicia sive cum alio viru complicata feliciter deterfa fuisse, plures sunt testes oculares qui confirmant. Quibus in casibus & sub quâ formulâ iis pomatis utendum sit vide in Epistolâ D. Goulard ad D. de Lamartinière, Regis Chirurgum Primarium. Monspeli mens. Novemb. 1751.

(b) Fabric. Hidan. observ. 35. centur. 3.

214 DE TUMORIBUS.
que strumarum symptomatibus juxta
artis regulas succurritur.

De Cancris in genere.

Tumor inter cæteros maximè atrox
græcè *Carcinoma*, latinè & gallicè
Cancer nuncupatur. Signis insignitur di-
versis pro vario Cancris stadio.

Nascentis & tenelli Carcinoma-
tis non semper facilis est cognitio.
Hæc eruitur ut plurimùm à prægres-
so schirro imperfecto in quo sensus
titillationis, pruritûs, puncturæ, &
tandem doloris perſentitur; quibus
aliæ Cancris notæ succedunt. Schirrus,
Carcinomatis germen, modò intrà pau-
cum tempus cancroſam induit naturam;
modò & sæpiſſimè ſchirroſus manet
per plurium annorum ſeriem. Abſquè
præexiſtentibus ſchirris enaſcuntur Can-
crici à meris verrucis. Evenit etiàm maſ-
ſam fungoſam ſatîs mollem nulloque

facto schirrosam in Cancrum degenerare (a).

Cancer confirmatus sed adhucdum occultus, tactu durus percipitur, figurâ rotundus, superficie inæqualis, colore lividus aut subniger, calore deudenti exardens, doloribus lancinantibus modò per intervalla recurrentibus modò fermè continuis stipatus, vasis sanguiferis tumentibus lividis aut atris circumdatus, prominente apice exulcerationis proximæ nuntio ditatus.

Cancer exulcerari incipiens *Dorsum*, est, excoriationem eamque spontaneam putrilaginosam patitur; stillat chor tenuis, acris; mox hiat ulcus fordidum, horrendum visu, inæquale, cum labris fungosis, præduris, inversis; sanies funditur copiosa, fulva, virens, atra,ominabilis, tetrum & cadaverosum odorem spargens, vicinas partes & in

(a) Leg. Van-Svieten in aphorif. Boërhaav. n°. 6.

latum & in profundum obstinatè corrodens, hæmorrhagias faciens; dolore in Cancro ulcerato exacerbantur, funt intolerabiles; alia demùm gravissima lethaliaque symptomata procreantur.

Plurimas certè mutationes patitur fluidum Carcinomatis materiem suppeditans ab eo instanti quo obstructio nem lymphaticam posuit, usquequæ acquisiverit indolem acerrimam, omnium remediorum virtutibus superiorem, corpori mortiferam.

Quo pacto inspissata, concreta, inermoles lymphatica commutetur in faniem corrosivam, perspicuè explanare maximè arduum, nè dicam impossibile. Quod huic disquisitioni lucere videtur affundere, paucis accipite.

1°. Sivè ab schirro imperfecto, sivè à verrucâ, sivè à massâ fungosâ oriundum sit Carcinoma; lymphæ aut humor ipsi analogus vasa schirri, verrucæ, aut fungi obstruens peccat tantùm adauctis quantitate, spissitudine aut induratione; nullis vel levissimis acrimonia

acrimoniæ indiciiis apparentibus.

2°. Ad circumferentiam schirri imperfecti partibus cooperientibus per dissectionem denudati qui in Cancrum commutari incipit, maculæ rubræ observantur ut plurimum; vel serum effusum extrà vasa & schirri limbum irrorans. In primo casu verosimiliter inflammabantur vicinæ schirro partes; undè per ictus vasorum inflammatoriorum commovebatur futura Cancri materia: in altero casu aquearum partium vehiculo dissolvebatur; quod solemne est in schirris œdematosis in Cancrum abeuntibus.

3°. In Cancro quocumque occulto e corpore eradicato & oculis anatomicis subdito duplex distinguenda est pars. Prima quæ maximè mollis est, ad tactum diffuens, putrida, livida aut nigra, saniosa, materiei verè cancro-
 læ fomes est & velut receptaculum. Altera sanior aut minùs morbosa substantiam habet duriorē; vasa & vesiculas quæ humorem lymphaticum ma-

ximè inspissatum & immeabilem coercent : nulla sanies in hâc secundâ Cancro portione. Modò in medio Tumoris, modò versùs latera collocatur liquidi cancrofi receptaculum ; undè absquè dubio ad partes saniores seminum cancrosum propagatur lentius, celerius, pro virûs majori aut minori acrimoniâ. Receptaculum cancrosum aliquoties cavitatem repræsentat acriori humore plenam : sæpiùs autem solida destructa & permixta cum cancrofâ sanie hunc Cancro fomitem constituunt. Talis certissimè dispositio est partium solidarum & fluidarum in omni Cancro occulto. Sanies hujusce Cancro constanter inodora apparet ; sed igni exposita fétidissimum spargit odorem.

4°. Saniei è cancris exulceratis effluentis indolem acerrimam & velut corrosivam demonstrat præsertim sævities illius humoris non molles tantùm partes obstinatè exedentis sed & ossa ipsamet. Quò impressionibus aëris exterioris ulcus cancrosum magis expo-

nitur eò fetidior magisque corrosiva
evadit sanies.

Ex dictis patent gradariæ perversio-
nes materiei cancrofæ : harum autem
planè ignoratur phyfica ratio.

Non ex prædictis tantummodò Car-
cinomatum exulceratorum symptoma-
tis detegitur saniei cancrofæ effentia ;
sed eam etiàm confirmant fequentia
obfervata.

D. Ledran Chirurgus parifiensis
aperiebat veficulam in medio extirpati
Cancri mammarii pofitam , ex apertu-
râ faliiit humoris contenti portio fuprà
Diffectoris vefimenta quorum color
omninò fuit devoratus : idem humor
confperfit faciem in quâ per plures ho-
as dolores deurentes viguere (a).
Lintea Cancro applicata à mordente fa-
cie penitùs exefa (b) non fecùs ac fi aquâ
orti tacta fuiffent vidit D. Van-Swie-

(a) Ledran Traité des opérations , chap. du Can-
cer, pag. 378.

(b) Gerard Van-Svieten commentar. in aphorifma
Boërhaav. n°. 499.

ten. Medico , qui uxorem Cancro exulcerato defunctam habuerat , fetidissimus cancri odor in naribus mansit quo tandem confectus obiit. Humorem è Cancro depromptum Chirurgus degustavit , sapor humoris acerrimi tam obstinatè linguæ inhæsit ut præ nausæâ invincibili in cachexiam tabidam inciderit Chirurgus ille & defunctus fuerit (*a*). Nicolaus Tulpius dum Medicinam faceret apud vetustam matronam quæ à longo tempore Cancrum mammarum ulceratum patiebatur , vapore illius Carcinomatis in syncopen projectus fuit & palatum exulceratum habuit : ancilla quæ eadem ægrotanti inserviebat maligno vapore ita fuit inquinata ut ipsi in utraq. que mammâ & sub axillis fordida & cancriosa ulcera advenerint (*b*) : unde propriâ experientiâ suffultus Tulpius

(*a*) Gualt. Harris-Anglus observ. de morb. gravior.

(*b*) Ex observ. Nicol. Tulpii. Vide, *De la Médecine efficace* , tom. 4. pag. 38.

cancrofa ulcera contagiosa esse affirmabat.

Nulla est pars corporis tum interna tum externa ubi non enascantur Carcinomata ; nullibi verò frequentius quàm in locis glandulosis. A Cancris exterioribus afficiuntur præsertim mammae, labia, nares, oculi, aures, axillæ, inguina, uterus. Cancer faciei attingens labra, nares, oculos, mentum, dicitur *noli me tangere* : cave nè confundatur cum herpete exedente. Ulcus cancrosum ad inferiora & præsertim ad crura positum celerrimè carnes depascens, *Lupus* denominatur. In ipsâmet cerebri substantiâ, Cancris fuerunt observati (*a*). Mulieres frequentius quàm viri, ætas senilis sæpius quàm juvenilis Cancris infestantur.

Sedulò distinguenda sunt varia Carcinomatum genera & ratione signorum morbificorum & ratione causæ produ-

(*a*) De Tumoribus cancrofis cerebri vide Ephemerid. German. Sepulchret. Bonet. &c....

centis & foventis. 1°. Fiunt Cancri *simplices* qui modò ab accidenti externo promanant uti à corporibus duris partes glandulosas fortiùs confricantibus, comprimentibus; ab intempestivè applicatis causticis, suppùrativis, resolventibus, emollientibus: modò à causis internis quibuscumque lympham spissam & acrem deponentibus intrà glandularum aut vasculorum secretoriorum strictiones anfractus: modò deniquè à retentis materiebus excretioni dicatis, à percussis herpetibus, à pravo victu spissiores & acres humores generante, à mœrore aliisque tristibus animi affectibus quorum tanta est aptitudo ad depravandam solidorum fluidorumque nostrorum œconomiam. 2°. Fiunt Cancri *complicati* qui nunc scrophulosi, nunc venerei, aliquandò cacochymici & cachectici dici merentur. Si absquè causâ externâ & evidenti Cancer adveniat homini cujus in familiâ viru scrophulosum hereditarium est, Cancrum strumosum dari certò pro-

nuntiamus: Carcinomata strumosa deuteropathica locum habent dùm sublati strumis prioribus verè cancrofi Tumores succedunt. Ulcuscula superficialia, parùm cava, callosa, contumacia, erodentia, frequenter repullulantia enascuntur in palato, faucibus, lingua, gingivis, naribus, variis genitalium partibus in utroque sexu: hæc certò proclamantur venerea si aliundè lignoscatur existens morbus venereus; alia semper suspicanda si impurus aut lubricus concubitus præcesserit (a). Dùm generalis humorum & nominatim lymphæ massa spissa & acris existit, aut grumosa, aut exsiccata, aut partibus heterogeneis crassis & inspissantibus inquinata, frequenter fiunt glandulosæ obstructions quæ primò schirrosæ dein in cancrofas faciliè mutantur. Undè adeò familiaria Carcinomata apud ca-

(a) Astrucius de morbis venerèis, tom. 1. pag. 42. & 305.

cochymicos & cachecticos. 3°. Nunc cutem aut adipem occupant Cancri superficialii dicti ; nunc intrà textum musculorum partiumque infimarum se peliuntur profundiores. Aliquandò multiplicibus & longis radicibus implantantur & partibus adjacentibus firmiter adhærent Carcinomata : aliquandò ab omni nexu vicinorum libera existunt.

Annotandæ etiàm sunt Carcinomatum differentiæ. 1°. Ratione molis minima sunt quandòque ; talia in pudendis, naso, faucibusque nascuntur ulcuscula venerea. Cancer mammarum aliarumque partium modò in minus modò in majus volumen extenditur. Monstruosi observati sunt Cancri ut in quâdam ancillâ cujus in crure enatus est Cancer sexaginta libras ponderans (a) : diversa hæc Cancrorum

(a) Tulpii observ. de la Médecine efficace, tome 4. pag. 36.

moles semper est in ratione compositionis quantitatis fluidorum in Cancro aggestorum & extensionis solidorum fluida cancrofa continentium. 2°. Ratione numeri cum modò unicus, modò multiplex in corpore Cancer appareat. Carcinomata multiplicia vel per varias corporis partes solitariè disperguntur, vel ad eundem locum velut confluentia sese invicem tangunt & aggeruntur.

Quid sperandum metuendumque sit de Cancris: quidque agendum in ipsorum therapeiâ, jam jam patebit dum de Cancro mammae obsidente.

De Cancro mammarum.

Frequentius quàm cæteræ partes corporis Cancro infestantur mammae mu-ebres (a). Remotè oritur ab obstruc-

(a) Observatis etiàm constat virorum mammis necros accidisse; sed hoc perrarum.

tione schirrosâ quæ fit tum in vasis lymphaticis mirum in modum suprâ pelliculas cellulares corporis adiposi mammarum dispersis; tum in numerosissimis glandulis racemosis intrâ substantiam mammariam disseminatis; tum in ductibus lactiferis juxtâ se invicem positis, veluti coarcervatis, albidiorum mammæ portionem efficientibus, confluentibus ad commune quoddam receptaculum.

Huc reuocandæ generaliores schirrosarum obstructionum causæ: præsertim verò 1°. Stagnatio spontanea abundantioris spissiorisque materie adiposæ intrâ cavitates spongiosas mammariæ substantiæ; exindè enim non solum in induratum abire potest ipsa adeps, sed ipsius auctâ mole certius lymphaticorum cava minuuntur, undè remora lymphæ aliæque conditiones schirris producendis necessariæ quæ observanda apud obesiores mulieres. 2°. Similis spontanea stasis lymphatici liquidi copiâ aut qualitate pec-

cantis in propriis vasis, & in corporibus glandulosis mammæ per quæ transmittitur. 3°. Spontanea remora lactis in ductibus galactophoris apud nutrices inprimis annotanda. 4°. Vitia priùs existentia in mammarum vasis, cellulis, glandulis, ductibus, vel debilioribus quàm ut contenta fluida propellant, vel strictioribus quàm ut liquores advenientes liberè transmittant. 5°. Labes ab accidenti externo inflicta solidæ mammarum substantiæ.

Si antecedentes schirri mammarum in Cancrum commutandi causas expendamus, has advertemus plerùmque consistere in suppressis menstruis aliisque evacuationibus consuetis; in continuo mœrore animique abjectione, quæ pathemata si quid possint in machinam humanam, maximè in muliebrem: antecedentium hujus morbi causarum numero adscribi quòque merentur corporis contundentis actio valida in mammas, earumdem compressio ab indumentis strictè nimis thoracem amplexantibus.

Quicumque mammarum schirri in Cancros non degenerant. Si perfecti sint schirri nunquam suam mutabunt naturam, mole & pondere tantum molesti vicinis partibus & exinde aliquando ipsis perniciosi: schirros imperfectos per numerosissimorum annorum spatium in mammis latuisse absque ullo cancrosæ naturæ indicio testantur historiae medicæ.

Schirrosum germen Carcinomatis nascentis in mammâ nunc exterius est & attingit tenuem membranam communem cuti firmiter adhærentem; nunc profundius sepelitur supra crassam & robustam membranam interiorem musculo magno pectorali annexam; nunc medium tenet, in substantiâ mammaria glanduloso-vesiculosâ latitans. Modò unicus, modò plures tactu in mammâ percipiuntur schirri. Ii difficilius deteguntur si ad axillas accedentes sub crassis fasciculis fibrosis musculi pectoralis delitecant.

Schirri mammarii in Cancrum abire

incipientis, Cancris confirmati sed occulti, demùm exulcerati signa depromantur ex enarratis dùm de Cancris in genere. Falsâ judicatione meros mammarum schirros pro Carcinomatibus nè habeas; jàm jàm facta Carcinomata cum diversis Tumoribus nè confundas. Ab aliis exactè distinguatur Cancer mammarum venereus tam occultus quàm exulceratus.

Mammæ Cancrorum hic est habendus conceptus; hæc est illorum progressio.

Schirrus in substantiâ mammæ positus futuri Cancris est causa antecedens; superveniens quidpiam sive externum sive internum quod materiem schirrosam commoveat & exasperet pro causâ morbi determinante statui potest.

Itaque causa hæc commovens, quæcumque sit, in motum paulò citatiorem concitat crassum sanguinem in vasis sanguiferis quibusdam partis schirrosæ contentum; semi-inflammanur hæc vasa & quâlibet sui dyastole im-

petunt in substantiam schirrosam quæ ibi durissima ubi humores penitus sunt concreti, ibi minùs dura ubi datur simplex lymphæ inspissatio: hinc præternaturales succussiones fibrillarum nervearum quæ ictibus vasorum semper inflammatorum exponuntur, atquæ subsequens in mammâ sensus aliquorum quasi punctorum dolorificorum.

Successivè & tardissimè propagatur sanguiferorum in parte schirrosâ inflammatio; aliquantisper adaugetur lymphæ maximè spissæ sed non adhuc concretæ motus in lymphaticis mammariis quæ mirum in modum cum sanguiferis inflammatis intertexuntur. Nihil miùm distenta rumpuntur quædam vascula sanguinea tum lymphatica; & in eâ schirri determinatâ parte ubi è ruptis vasis liquida extravasantur, dabitur fomes seu receptaculum primigeniæ materiei cancrosæ.

Nulla quidèm ex tali partis statu expectanda suppuratio sed vera putredine quæ vasis viventibus nervisque in

egris interposita utrasque partes irritat, undè novus adveniens irritatis vasis status inflammatorius; atquè excitati dolores acerbi Cancrum confirmatum individué concomitantes.

Interim putrefacta materia, sensim & sine sensu, aliquandò etiàm celeriter depascitur partes circumpositas, vesiculas adiposas mammarias, vasa tum sanguinea tum lymphatica supra membranas vesiculares repentina, glandulas intra schirri substantiam interspersas, ductus lactiferos, uno verbo solida quæcumque putrilaginosæ novi Cancri materie obvia: hinc destructio solidorum, fluidorum extravasationes, putredo adaucta.

Si minores sint acrimonia & causticitas hujus materie cancrôsæ facilè per tempus longissimum tolerabitur occultus Cancer: & è contrà brevi in exulceratum abibit propter majorem acrimoniæ & causticitatis gradum. Dùm ad certam sævitiem pervenit Carcinoma, sæpè emittit undiquè radices qui-

bus firmiter implantatur diversis partibus: aliquandò nullæ radices emittuntur. Hinc distinctio Cancrorum in adhærentes & mobiles.

Porro crescit moles mammæ Cancro occulto affectæ; vasa cutaneâ compriuntur, difficilior fit per venas sanguinis reditus, eæ tument, varicosæ apparent, nunc lividæ, nunc atræ pro diversâ alteratione contenti sanguinis.

Non rarò tunc temporis ichorosus humor per papillam aut ex areolâ transudat (a) cujus transudationis cessatio subsequens habet subitanea magnæque Cancri incrementa. Id non levi attentione dignum symptoma designat vel fomitem succi cancrofi esse in hac mammæ massâ albidâ quæ concursu ductuum galactophororum efformatur; vel saltèm eos ductus non secùs ac glandulas sebaceas areolæ communicatio-

(a) Ledran. oper. chap. du Cancer pag. 385.

nem habere cum vasis lymphaticis mam-
mæ ichorem ex receptaculo cancroso
haurientibus.

Non solum ad interiora sed etiàm
ad exteriora de die in diem profer-
pens feminium cancrosum ad cutem
pervenit cujus excoriationem suscitatur
una cum stillatione ichoris tenuis &
acris. Tandem velut divulsa rumpun-
tur tegumenta Cancro superposita,
tunc dehiscit ulcus horrendum cum
signis alibi notatis.

Lipothymia, febris lentæ, marasmi &
aliorum symptomatum quæ Cancrum
inveteratum concomitantur, ratio pe-
tenda est ab admixtione materiei can-
crosoe cum massa sanguineâ.

Juxta diversas circumstantias varia-
erunt Carcinomatum tum mammas
tum alias quascunque partes obsiden-
tium prognostica.

Cancer confirmatus positus in iis par-
tibus quas ferrum excindens non po-
test aut non debet attingere, incur-
abilis est. Pessimum signum si plures si-

mùl Cancrì in corpore appareant ; aut, si uno extirpato, alibi schirrus renascatur in Cancrum brevi mutandus. Maxime periculosum magna vasa Cancris esse vicina aut adhærentia ; tunc enim ferè semper contraindicatur operatio, etiàm si aliquoties à peritis Chirurgis feliciter instituta fuerit.

Mala est Cancrorum adhæsiò partibus ossëis, uti dùm Cancer mammarum adhæret costis & sterno. Quò plures & longiores emisit radices Carcinoma eò magis fixum & immobile apparet. Exitialis Cancer mammarum qui comites habet schirros aut Cancros sub axillis positos, præsertim si Tumores illi subaxillares non vacillent ; periculosissima semper horumce Tumorum exscisio. Sæpè complicatur uteri Carcinoma cum Cancro mammario : quod suspicandum à retentis menstruis aut à dolore ad uteri regionem : quod certissimum fit per effluxum saniei è vaginâ, dùm simul existit Cancer mammarius.

Carcinomata hereditaria nullâ arte

curari possunt ; non secùs ac Cancri efformati in corporibus cacochymicis, cachecticis, strumofâ labe infectis. In genere infausta semper præfagi debent à Cancris vitio generali productis ; à nimis inveteratis ; à mole ingenti præditis. Cancer venereus frictiones mercuriales absolutâ necessitate expetit quibus aliquandò sanatur Cancer aut saltèm iis destructo viru venereo felicior est subsequentis operationis eventus.

Benè sperandum dùm præceps fertur auxilium Cancris incipientibus, ab accidenti externo ortis, nullum signum operationem contraindicans præ se ferentibus.

Complicatio œdematis cum Schirro Cancrum sæpè accerfit molliori factâ schirrosâ materie. Schirrus phlegmonodæus si nequè in perfectum abeat, nec resolvatur, nec suppuret, cancrusus fit.

Emollientibus medicamentis Tumores cancrofi exacerbantur uti millenis observatis constat. Diffidendum etiàm ab applicatis solventibus, repercutien-

tibus, acribus quibuscumque. *Quibus Cancri occulti nascuntur, non curari praestat: curati enim subito intereunt; non curati diutius vivunt.* (Hippocrat. aphor. 38. lib. 6.)

Rarissimi sunt casus huic similes quem observavit D. Ledran. Vidit nempe magnum carcinoma mammarium quod gangrænâ supervenienti absquè arti ope integrè eradicatum & à pectore separatum fuit (a).

Carcinoma quodcumque vel incurabile est, vel curabile, vel dubium in eventu.

1°. Cancer tùm occultus tùm exulceratus quem incurabilem novimus ex præcognitis labe hereditariâ, vitio generali humorum, Tumoris vetustate, nimia mole, hujus cum magnis vasis adhaerentiâ, aliisque circumstantiis, operationem respuit utpotè curationi radicali insufficientem. Sola igitur tunc lo

(a) Ledran, Traité des opérations, pag. 399.

cum habet palliatio.

Si incurabile Carcinoma occultum fit, neglectis remediis externis quibus Tumor exasperatur & ad ulcerationem adducitur, omnis cura palliativa versatur circa remedia interna. Hæc deducuntur ex lenientibus, diluentibus, levissimè aperitivis, lacticiniis præsertim quibus præstantiùs nihil ad edulcorandos humores eorumque acrimoniam obtundendam. Hic etià locum obtinent ea remedia quæ absorbente virtute sunt prædita. Opiata summi sunt usûs ad quietem ægro conciliandam doloresque compescendos. Mitia cathartica non negligantur, sed cautè & prudenter debent administrari.

Si exulceratum fit Carcinoma topicis utendum anodinis obstupefacientibus variâ sub formâ præscribendis. Plurima prædicantur hujusce modi topica inter quæ plerùmque cæteris præferri merentur præparationes plumbi in epistolâ D. Goulard jam citatâ descriptæ; putredinem arcentia conveniunt

ulceri cancroso quod sæpè sæpiùs deterfivis anodinis mundandum est.

2°. Quotiès Cancer recens erit, à causâ externâ productus in corpore benè constituto, absquè adhærentiâ notabili, & apto loco situs, sine morâ extirpandus est nè propagato cancroscæ materiei seminio morbus fiat incurabilis: in vanum remediorum tam internorum quàm externorum ope tentaretur Cancri confirmati curatio. Itaque de instituendâ extirpatione si quæstio sit, statim exacta habeatur præparationum ratio in venæ sectionibus, mitiori cathartico, medicamentis lenientibus ac sanguinem diluentibus; atquè si vires deficient, restaurantibus: deìn juxtà optimas artis regulas excinditur Cancer, attendendo nè quidpiam cancrofi in loco superfit; exindè enim brevi repullularet Tumor cancrofus malignior priori. Factâ extirpatione præscribatur diæta tenuis, nequè omittantur remedia quæ post graves operationes chirurgicas solent adhiberi.

Cæterùm extirpatio meliùs succedit in Cancro occulto quàm in exulcerato etiàm si iste præ se ferat conditiones instituendæ operationi requisitas.

3°. Sæpè de nascentium Cancrorum eventu ancipites artis magistri dubitant nùm extirpari debeat Tumor, nec-nè. impossibile prorsùs est certas circa hoc in scriptis regulas tradere, cùm judicatio in hâc re pendeat à millenis circumstantiis solo clinico obviis & ab instanti ad instans mutabilibus.

Aliqui suffulti pluribus historiis medicis quibus constat absquè notabili malo Cancros in corpore diù hæsisse, operationem damnant.

Alii indiscriminatim, quoscumque Tumores cancrofos extirpandos esse præcipiti judicio pronuntiant.

Vitandum extremum utrumque. 1°. Si senior sit ægrotans, debilioris temperamenti, & recidiva æquo jure timeatur, rejici debet operatio. 2°. Si Cancer sit in corpore juvenili benè valente, nequè timeatur morbi reditus

absquè ullâ remorâ ad extirpationem
recurrendum nè qui priùs curabilis bre-
vi incurabilis fiat morbus.

*v. sur la nature
de l'air fixe.*

De Emphysemate.

Emphysema generali significatione
sumptum audit tumefactionem à flatibus
in variâ corporis cavitate collectis
si in cavo intestinali coacerventur
Tympanitis ; si in scroto , Pneumatoce-
le ; si in sacco herniali umbilici , Pneu-
matomphalos nuncupatur ; & sic de
variis partibus in quibus flatus colli-
guntur.

Emphysema verò propriè dictum , d
quo hîc , *Tumor flatulentus* , *aposte-*
ma ventosum , gallicè *Emphyseme* , e
Tumor cuti concolor , valdè elasticus
compressus nempè citò sese restituens
dùm percutitur edens murmur quod
dam.

Statuendæ quædam sunt in Emphy-
sematibus differentiæ.

1°. Totius habitûs corporis intum-
mescentia

mescentia à flatibus Emphysema *universale* constituit. Insigne talis Emphysematis exemplum Monspelii vidimus in Milite quem vino sepultum malevoli facto vulnere in inguine follibus inhumaniter insufflarunt, ità ut, miser ille à collo ad calces usquè Emphysematosus factus fuerit: post crudelem hanc operationem sibimet derelictus fuit, sensuumque adhuc compos præ suffocationis imminentis periculo ad partem anteriorem colli forficibus sectionem instituit; undè flatibus vias aëreas comprimantibus exitus liber. Ad nosocomium fuit delatus ubi per plures scarificationes & per remedia convenientia intra quindecim circiter dies curatus est summâ omnium obstupescatione.

Emphysema *particulare* huic aut illi indiscriminatim corporis parti insidet, frequentius verò palpebris: & hanc speciem particularis Emphysematis præsertim respicit Tumor quem describimus.

¹ palpebrarum
² umbilici
³ scroti et
⁴ articularum
 + pneumato
 blepharon

Hh

² pneumatophalon
³ pneumatocele

2°. *Indolens* existit ut plurimum Emphysema : interdum dolet acutissime (*a*); quo in casu minus facile cedit digito prementi.

3°. Modò & sæpiùs *fixa* sunt Emphysemata in locis ubi sedem posuere modò tamen à parte in partem *oberant* redeuntia per periodos ; hæc ultima species *flatus furiosus* vel *ambulus* fuit nuncupata (*b*).

4°. Si absquè ullo præexistente morbo Emphysemata fiant in parte quam à flatibus ibi permanentibus *idiopathica* sunt : fiunt Emphysemata *sympathica* à morbo antecedente , præsertim à vulneribus thoracem penetrantibus , à costarum fracturis , &c....

Emphysema quodcumque sedem ha-

(*a*) Legatur observatio Emphysematis quod acutos dolores excitabat , ut noctu diuque ægrotans vexaretur incidens præ dolore in syncopen.... *De la Médecine efficace* , tom. 4. pag. 173.

(*b*) Descriptio hujus Emphysematis periodici reperitur in prax. chirurg. special. Joannis Michaëlis.

bet in textu cellulari adiposo subcutaneo, hîc crassiori, ibi tenuiori, ubique confabrefacto cellulis membranaceis inter se communicantibus.

In iis cellulis dilatatis velutî in spongioso corpore aër Emphysema produciens includitur. Facîle concipitur quomodò aër externus per vulneris aperturam in textum cellularem intromittatur: nullumque dubium est quòd etiàm internus aër thoracicus trans plevram diaceratam in textum cellularem sese infinuet, undè trans musculos intercostales ad superpositam adipem pervenit.

Major autem est difficultas in explicandâ collectione aëris in Emphysemate idiopathico. An per poros vasorum sanguiferorum exeunt partes aëris elementares in ipsomet sanguine contentæ, coadunantur in textu cellulari ubi propriâ vi elasticâ distenduntur & in Tumorem attollunt solida continentia? An priùs in humoribus textus cellularis coercita elementa aërea

calore loci aliâvè causâ extrahuntur & acquirunt essentielles dotes aëri communis ? Oriri hunc aërem, cum quibusdam Authoribus autumamus ex motu putrefactorio materiei oleosæ cellularum adiposarum. Quo motu extricatur aër elasticus qui à cellulâ in cellulam transcurrit, has dilatat & ampliores reddit, undè Emphysema.

Ergò quæcumque motum putrefactorium valent concitare in succo oleoso textûs cellularis subcutanei inter causas Emphysematis antecedentes recensenda. Evidentes quidem sunt eæ causæ putrefactoriæ in loco gangrænâ affecto cui phlyctænæ emphysematosæ succrescunt : minùs evidentes in aliis plerisque casibus.

Quò major est quantitas majorque expansio aëris collecti in datâ portione textûs cellularis eò major moles & tensio Emphysematis : & vice versâ. Hinc eruendæ diversitates Emphysematis mollioris aut magis renitentis ; ma

gis aut minùs elevati ; indolentis aut dolorifici. Difficiliùs explicatur Emphysema mutabile & oberrans à partibus in partes quas periodicè afficit. Istud observetur quoad Emphysemata extremitatibus corporis supervenientia, numquàm verè emphysematosas fieri plantas pedum manuumque palmas : nonnè ob rigiditatem nimiamque renitentiam membranularum tùm textûs cellularis aut adiposi tùm tegumentorum superpositorum quæ compressiones ferè continuas à corporibus duris patiuntur ?

Curandum Emphysema vel est particulare vel universale.

Primò. Solis remediis externis plerùmque curatur Emphysema particulare. Si fit symptoma vulneris cujusdam, sæpè sufficit vulnus dilatari ad hoc ut Tumor emphysematosus evanescat. Si Emphysema idiopathicum sit, applicanda sunt topica carminativa. Probè distinguatur an molles & relaxatæ, an ficcæ & tensæ sint fibræ in Em-

physemate : exindè enim variare debet topicorum electio. Dùm invitis topicis Tumor persistit obstinatè, is perforabitur veruculo triangulari cujus ope flatus exhibunt.

Secundò. Emphysema universale exigit tùm interna tùm externa remedia. Statim plures instituantur in variis partibus scarificationes ; deìn carminativa & resolventia topica adhibeantur ; remedia interna præscribantur flatus discutientia , viscidosque attenuantia humores à quibus ut plurimum oriuntur flatulentia.

Tertiò. Insuper cùm calor sanguinis nimius concurrat persæpè ad producenda Emphysemata , ideò tùm ad Emphysema universale tùm ad particulare convenit venæ sectio plùs vel minùs repetita. Cave tamèn nè sanguinem mitti jubeas in casibus Emphysematum vel œdematosorum vel ad œdema vergentium ; & in aliis ubi directè contraindicatur venæ sectio. Liberaliter è contrà mittatur sanguis

lùm Emphysemati adjuncta est inflammatio.

De Bronchocele.

Bronchocele, gallicè *Gouïetre* tot diversis nominibus apud Antiquos insignitur, ut magna exindè oriatur ipforum in scriptis obscuritas. Definiendus est Tumor positus ad anteriora colli, magnâ ut plurimùm mole præditus, aliquandò mollis, sæpiùs durus.

Genuinam sedem habet Bronchocele in glandulâ thyroïdeâ ad anteriorem laryngis convexitatem positâ, duabus portionibus lateralibus oblongis æqualibus invicem unitis efformatâ, texturæ densæ donatâ. Sedet etiâ quâdâque in glandulis vicinis.

Varias Bronchoceles species statui volunt pro diversitate materie inclusæ. Illa aliquandò reperta fuit aquosa aut etiâ merè flatulenta (*Albucasis*); modò gelatinæ, melli, adipi, pultis similis est; modò humore purulento scatet Bronchoceles cavitas (*Boneti se-*

pulchret.); grumi sanguinei aliquoties in eâ latitant (*Langius*); tandem in massam quamdam carnosam notabilem excrescens glandula thyroidea Bronchocelen etiâ facit. Ergo alia est Bronchocele quæ ad excrescentias alia quæ ad Tumores humorales attingit.

Eadem semper est Bronchocelon quarumcumque causa proxima, scilicet humorum congestorum in cavitatibus glandulæ thyroideæ aut glandularum vicinarum vis multò major quam est renitentia tum membrarum interna glandulæ cava efformantium, tum membranæ exterius investientis affectam glandulam. Quâ data causâ, ultra terminos naturale multum progredietur hæc glandula laxa plurimumque extensibilia colligementa exterius propellentur per adauctam tumefactæ glandulæ molem. Ex scriptis mihi communicatis constat Bronchocelen visam fuisse usque ad umbilicum propendere.

Causa

Causæ Bronchocele antecedentes & procatharticae diversae sunt prout varias producunt illius Tumoris species.

*Consulantur quæ dicta sunt de obstructio-
nibus glandulosis).*

Sedem etiã ponit sed rariùs Bronchocele in glandulâ thymus dictâ cujus pars superior extrâ pectoris cavum extenditur. Inter varias hujusce Tumoris causas annumeretur congestio albæ & veluti lacteæ materie quàm in foetuum thymis detexit Morgagnius.

Cur endemia fit in subalpinis regionibus Bronchocele meritò deduci videtur ex aquâ frigidâ quam regionum illarum incolæ copiosè bibunt, glaciem aquæ immiscentes uti mos est in calidioribus regionibus. Nonnè ad Bronchocelen aliquandò referri possunt frequentes tumefactiones glandulæ thyroïdæ apud Boïos quorum regio innumeras habet aquarum vivarum scaturigines? (*Vide caput de Scrophulis*).

Nosco mulierem cui Bronchocele

supervenit ex nixibus quos parturiendo edidit. Perperam cum strumis glandularum colli anteriorum confunditur Bronchocele: toto cœlo diverfum est istud duplex Tumoris genus, etiã eandem partem teneat. Frequentiù mulieribus quàm viris Bronchocele evenire creditur.

Bronchocele incipiens aliquand curari potest bonâ victûs ratione medicamentis internis resolventibus topicisque discutientibus. Plerùmque incurabilis est ille Tumor dùm a certam pervenit molem. Constante eadem permanet efformata Bronchocele carnosâ quæ absquẽ ullo periculo toto vitæ decursu existit, pondere & mole tantùm molesta. Aquæ aut flatus in hoc Tumore contenti possunt extrahi per punctiõnem factam cum veruculo triangulari. Bronchocele si tunicata sit, nempe inclusa proprii cysti, absolutè potest extrahi operatione; sed attendatur nè vas majus aut nervus implicentur.

De Ecchymosi.

Inter maculas potiùs quàm inter Tumores propriè dictos recenferi meretur *Ecchymosis* seù *Ecchymoma*, latine *Sugillatio*, gallicè *Echimoſe*, *Meur-triſſûre*.

Morbus ille atro-rubrum statim præ se fert colorem qui dilutior in dies evadit, prout sensim & sine sensu discutitur Ecchymosis materia. Effusio sanguinis in textu partium sub cute positarum est causa proxima & continens Ecchymomatis. Prædictæ effusioni ansam præbent externa accidentia ut 1°. Contudentis corporis actio quâ veluti per attritionem huc & illuc rumpuntur vascula quædam sanguifera. 2°. Vulnus corpori obliquè inflictum, & non rarò operatio phlebotomiæ; dùm sanguis è plagâ profluens partim imbibitur à cellulis adiposis. Nisi multum impropiè Ecchymomata nuncupantur maculæ quædam in

morbis quibusdam tùm acutis tùm chronicis & frequentissimè in scorbuto apparentes ad corporis superficiem. Etiam si Ecchymosis morbus sit i se levis admodùm, cavendum tamenè gravis fiat tùm ob ipsius complicationem cum læsis partibus vicinis vasculosis, membranaceis, tendineis, ossibus; tùm ob magnam quantitatem sanguinis effusi discussioni inhabilis aut in textu partium putrescentis.

Absquè remediorum apparatu curatur levis Ecchymosis: aqua frigida aqua Reginae Hungariæ, aut Spiritu vini sæpè totum opus absolvunt. Graviorum & complicatorum Ecchymosum varia symptomata indicabunt diversam curandi methodum.

Paucissima proferuntur circà theoriam quorundam Exanthematum aut Efflorescentiarum.

Humores quicumque circulatorii

secretorii, excretorii, qui ad colatorium cutaneum appellunt diversorum exanthematum materiem suppeditant. Hæc materia, pro diversâ exanthematum indole, existit sanguinea, lymphatica, sudorifica, transpiratoria, sebacea, adiposa, aquea, flatuosa, ichorosa, saniosa, purulenta, & tandem ex pluribus composita.

Exanthematum alia sunt acuminata elatioraque; alia magis sunt depressa: alia distincta sunt & separata; alia confluunt & veluti aggeries efformant: alia rubra, alba, aut pellucida, sanguinis, lymphæ, feri aut puris colores præ se ferunt; alia diversis aliis coloribus insignita depravationem liquidi stagnantis designant: alia citò erumpunt; alia lentè prodeunt: alia corporibus de cætero sanis adveniunt; alia morbos magis minùsve graves comitantur, antecedunt, subsequuntur.

Exanthemata quorum causæ antecedentes & remotæ adeò diversæ sunt eamdem constanter obtinent causam

proximam, actionem scilicet fluidorum contentorum majorem quàm est renitentia solidorum continentium. Quæ causa locum obtinet & verè sufficiens est sive in propriis vasis fluidum retineatur, sive extrà ea fuerit effusum.

Quælibet exanthemata vel existunt per se primariò; vel morbos priores sub titulo symptomatum comitantur; vel etiàm morbis qui evanescere succedunt. De iis breviter agendum.

De Herpete.

Herpes, gallicè *Dartre* est exanthema pallido-rubrum, parùm elevatum pustulosum, pruriginosum.

....*Species*....*Herpes simplicissimus*, asper, farinosus, sine papulis, rubri coloris variegati. *Herpes miliaris*, conflatus pustulis granis milii non majoribus. *Herpes ulceratus*, exedens, esthiomenos, multùm serpit & obstinatè. *Herpes occupans eam corporis regionem*

ad quam cingulum ponitur, ideòque cingulum vel zona dictus; hujus speciei Herpetis eruptionem antecedunt molestissimi dolores pruriginosi ad hypochondria, deìn assurgunt papulæ rubræ nunc corpus veluti cingentes, nunc ab umbilico ad genua usquè diffeminatæ, brevi albescunt eæ papulæ quarum quælibet escharam habet, de lapsâ è papulis escharâ totidè remanent ulcuscula (*Tulpii observ.*). Herpes infantibus puerisque familiaris spontè evanescit in adultâ ætate. Herpes venereus tum miliaris tum ulceratus, plerumque callosus. Herpes virûs scorbutici soboles, pustulis rubris, lividis, aut flavis scatens. Herpes particularis tum idiopathicus tum sympathicus huic aut illi parti insidens. Herpes universalis omnem ferè occupat cutem, sæpiissimè totâ epidermide successivè corpus desquamatur in hâc ultimâ Herpetis specie.

....*Sedes* Herpetum est in texturâ cutis, nominatim verò in ipsiûs glandulis.

.... *Materia* Herpetum consistit in viscidiusculis acribusque humoribus glandulas cutaneas obstruentibus. Stagnantes illi humores majorem acrimoniam & spissitudinem contrahunt; unde dolores maximè permolesti, vasculorum ruptiones & generatio puris usquè ad partes carneas serpentis non raro. A diversitate regionis quam occupat ille Tumor & à varietate symptomatum, diversæ eruuntur Herpetum species.

Cavendum nè intropulsa Herpetum materia inflammationes internas viscerum gangrænam, aliaque morbifica symptomata accersat. Quod sæpè fieri millenis comprobatur observationibus medicis.

De Scabie.

Psora Græcis, *Scabies* Latinis, gallicè *Gale*, morbus vulgatissimus cognoscitur eruptione pustularum valde prurientium, contagiosarum, hinc & inde

indè ad corporis superficiem, præsertim & ferè semper primariò inter digitos positarum.

...*Species...* Scabies sicca in quâ pustulæ exilissimæ sunt numerosissimæque, nihil aut parùm ichorosi liquidi fundentes. Scabies humida majoribus prædita pustulis è quibus pus saniesque fluunt. Scabies chronica quæ per plurium annorum spatium continuò affligit. Scabies intermittens erratica qualis observatur in subjectis quibusdam evanescere per quoddam tempus, mox levi datâ causâ recurrere. Scabies intermittens periodica certis anni temporibus constanter revertens. Scabies convalescentium quæ post morbos quosdam diuturnos erumpit. Scabies puerilis familiaris quâ sæpè alii morbi prævertuntur, aut facti curantur (*Celsus*). Scabies critica quâ puellæ quædàm laborant usquequò fluentibus menstruis ab eâ liberentur. Scabies demùm venerea.

Quæ diversæ species Scabiei, &

aliæ, si quæ sint, vel idiopathicæ sunt vel sympathicæ; nunc exurgunt à vitio constitutionis subjecti, nunc fiunt à lue è corpore scabioso ad corpus sanum transmissâ.

.... *Materies* Scabiei efformatur verosimiliter liquidis grumosis simul & acribus colatorium cutaneum obstruentibus. Horum liquidorum quædam partes volatilissimæ è corpore scabioso exhalantes & corporis cujusdam sani superficiem attingentes subeunt poros epidermidis, miscentur cum humoribus vasorum absorbentium, hæc liquida labe scabiosâ contaminant: Undè transmissio contagiosa. Efformata in corpore, absquè ullâ communicatâ labe, Scabiei materia morbum hunc etiâ ponit.

Ex cognitis Scabiei indole, causis, signis, progressibus, quid de morbo sperandum sit aut metuendum concluditur.

Sulphurea præstantissimi sunt usûs in Scabie.

De Impetigine.

Impetigo in tres finditur species quarum prima benigna est; altera gravior; tertia maligna admodum existit.

Primò. *Impetigo* benigna est affectus cutaneus ad scabiem siccam multum accedens; licet inter digitos primario non oriatur, ut in scabie solemne est. Benignæ *Impetiginis* præludia sunt sensus pruriginosus in cute; illius nativi coloris in rubrum hîc & illic mutatio. Quibus prægressis apparet *Impetigo* quæ insignitur pustulis fîccis, confluentibus, acriter prurientibus, in squamas & furfures abeuntibus; nullum effundentibus humorem nec purulentum, nec saniosum, nec ichorosum.

Quandòque membra singularia infestat *Impetigo* salvo reliquo corporis habitu: plerumque per totam corporis superficiem dispergitur.

Si ad mitiorem indolem tendant

hujus Impetiginis tubercula, morbus tunc scabiei fit similior: si ad ferociorem naturam accedant, Lepra constituitur.

Secundò. Impetigo gravior, seu *Lepra Græcorum* pustulas habet majores quàm in scabie; numerosissimas in cruribus, brachiis & facie atquè etiàm ad alia cutis loca erumpentes; obscurè rubentes mox lividas; squamulis donatas post desquamationem emittentes ichorem acerrimum & tenuem; tandèm rursùs exsiccatas crustisque duris sese cooperientes.

Non velut pustulæ scabiei solitari suprà cutem disponuntur tubercula hæc leprosa, sed quasi conglobatim erumpunt & per aggeries.

Tertiò. Impetigo maligna, *Lepra Arabum* aut *Elephantiasis* ob numerosiorum symptomatum catervam difficile definitur.

Hujus signa sunt epullulatio pustularum contagiosarum, confluentium squamosarum, durarum, indolentium

rubro-lividarum, dùm exulcerantur famiem fetidam emittentium. Præter hæc tubercula, defœdatur cutis fissuris quibusdam, & maculis lividis quæ ad speciem *vitiliginis* spectant.

Porro cùm intacta non sint interiora organa in Elephantiasi, doloribus capitis quibus divexatur æger succedunt morosis & tristitia; urinæ turbidæ sunt quales Jumentorum; respiratio difficilis; pulsus parvus & inæqualis est; anhælatio foetet. Hæc autem accidunt morbi initio, dùm scilicet cutis tantummodò aspera est, scabra, rugosa, livida.

Progrediente morbo horrenda visu ægrotantis est facies tùm à livido ipsius colore tùm à pustulis quibus deturpatur; labra tumida velutì propendent; pustulæ ulceraque narium cavitates opplent; vox rauca & clangosa est; defluunt capilli; os, palatum, fauces, radix linguæ tuberculis flavis aut sublividis obsidentur; pedes manusque multùm prætumidi sunt.

Tandem auctâ morbi sævitie , ulcera cacoëthea ulteriùs atquè ulteriùs serpunt partes miserè depascentes fetidissimumque odorem spargentes.

Prædictæ Impetiginis species graduum tantummodò differunt. Gradus diversos determinat major aut minor materiei Impetiginis malignitas. Quis autem aufit præcisè assignare morbosam crasim & constitutionem humorum Lepras efformantium ? Quid ad rem elucidandam adeò decantata apud Antiquos inordinata mixtio salium fixorum & volatiliùm cum impuris sulphuribus ? Consequentias eliciendo à iis symptomatibus quæ in sensus incurrunt id tantum certò scitur lympham aliosque humores colatorium cutaneum obstruentes in Lepris peccari
1°. Spissitudine , undè obstructio. 2°. Acrimoniâ insigni huicque morbo propriâ quâ superficies corporis corroditur.

Senes vino liberaliùs indulgente Elephantiasis quandòque invadit (*Ett*

culerus). Nunc à parentibus transmittitur leprosa lues ; nunc humorum depravatione spontaneâ generatur. Cavendum nè Lepra Græcorum abeat in Elephantiasim quæ certò lethalis.

Graphicam Elephantiasis descriptionem lege apud Aretæum.

Præter assignatas Impetiginis species annotanda venit Impetigo venerea (*vide Astrucium*). Imò & annumerari debet Impetigo scorbutica cujus descriptionem reperies apud Auctores. Præterùm in diversis Impetiginis speciebus judicationes methodusque curandi trahuntur ex cognitâ indole materiei morbificæ & ex symptomatibus.

De Pustulis.

Pustule sunt parvuli Tumores ex genere exanthematum ; diversi colores ; vel abeuntes in pus , faniem , ichorem , in crustas & squamulas ; vel exsiccati absquè crustarum & squamarum vestigiis.

1°. Pustulæ *venereæ*, plerùmque sic-
cæ, aliquandò purulentæ, oriuntur in
capite, ad frontem, tempora, ala-
nafi, ponè aures, ad scrotum & alibi.
Harum sedes sunt receptacula humo-
ris unctuarii qui à viru venereo in-
pissatus hæret in sebaceis glandulis
remorâ acrimoniam concipit, solidâ
continentia corrodit; plerùmque sub-
sequentibus crustis ficcis, rarò excita-
tâ suppuratione.

Advertant ii quibus tractandæ lu-
venereæ frequenter cura committitur
num feliciùs non procedat actio me-
curii in ægrotantibus qui tales in fi-
perficie corporis ferunt pustulas?

2°. Pustulæ *variolose inflammator*
tertiâ quartâve morbi die erumpunt
septimâ aut octavâ in suppuratione
abeunt, dein exsiccantur. Undè tri-
plex diversus in iis pustulis distingue-
dus status inflammationis scilicet, su-
ppurationis & exsiccationis.

Pustularum materiam suppeditat vi-
rus variolosum cum humoribus pe-
mixtum

mixtum, ad cutem delatum ubi tum in vasculoso tum in glanduloso systemate inflammationes excitat, quibus opus suppuratorium succedit.

Inflammatae pustulae modò lentius modò promptius erumpunt: major aut minor excitatur in iis inflammationis gradus: confluentes sunt vel discretæ: majorem vel minorem molem acquirunt: tardiori, nimis præcipiti, vel eos inter medio passu procedunt: parum aut valdè rubent, vel alio pravo colore inficiuntur ut fusco, nigro. Pustulae purulentæ vel fundunt bonum pus, vel ichorem.

Quæ in variolosis pustulis factæ observationes & ad prognosim ferendam & ad curandi methodum dirigendam summè utiles.

3°. Pustulae *morbillose* variolosis multò minores ætatem infantilem plerumque aggrediuntur: pulicum morsibus haud absimiles sunt; suprà cutem parum elevantur, erumpunt ferè semper primariò in facie undè ad inferiora se-

se diffundunt: nullum emittunt humorem sed exsiccantur ruptâque cuticulâ superficiem corporis conspergunt squamulis quæ deinceps decidunt.

4°. In febre miliari perspicuæ sunt ad collum, pectus, in digitorum interstitiis, & interdum in toto corpore pustulæ quædam à similitudine cum milii seminibus *miliares* dictæ. Plerumque pullulant xâ. aut xiâ. ab initio morbi die. Subalbidæ sunt. Nunc oriuntur solitariae: nunc interspersas habent alias pustulas rubras: undè divisio febris miliaris in simplicem & compositam (*David Hamilton de febre miliari*). Sæpè pruriunt pustulæ miliares: præsertim dum rubræ ipsis permiscuntur circa xviii^{am}. vel xxi^{am}. morbi diem exsiccantur & epidermidem corrugatam relinquunt. Quoties pustulæ miliares lenis & perennis transpirationis auxilio sese ostendunt, aliaque febris symptomata mitescunt, res bene se habent: è contrâ si à frigore suscepto aut ab aliâ causâ pustulæ delites-

cant, timenda materiei metastasis ad cerebrum, morsque brevi subsequens.

5°. Infantum in capite & facie frequenter enascuntur pustulæ albicantes quæ deinceps luteæ evadunt, & in crustas abeunt ichorem fundentes magno cum pruritu. Morbus hic nomen habet *Crustæ lacteæ*, *Achorum*, *Ignis vaticini*, *Tinea*.

6°. In partibus diversis oris interni generantur ulcuscula seu pustulæ quæ *Aphthæ* nuncupantur. Eæ pustulæ modo albicantes sunt & tunc meliores; modo fuscae, flavæ, lividæ, nigrae & tunc pejores. Majori aut minori numero epullulant. Infantibus, senibusque frequentiores sunt. Absquæ ullo prægresso aut concomitante morbo oriuntur ob humorum & nominatim succi salivalis acrimoniam: in pluribus morbis perspicuæ fiunt pustulæ aphthæ sympathicæ.

Sedem habent tum in minoribus salivalibus glandulis labialibus, buccalibus, lingualibus, palatinis, aliisque in

ore interno positis: tum in excretoriis ductibus illarum glandularum.

7°. Pustulæ *miscellaneæ* quæ in febribus diversis nonnunquam ad superficiem corporis enascuntur. Pustulæ illæ aliquandò criticæ, aliquandò symptomaticæ sunt.

8°. Pustulæ *efferae* dictæ sunt eruptiones cutaneæ per totum corpus dispersæ, quasi ab apicibus vel culicibus ubique demorsus fuisset æger. Alternatim pruriens & pungens dolor excitatur in iis pustulis. Intrà breve tempus spontè evanescunt efferae sine ullo effuso humore. Interdum morbos febriles antecedunt.

9°. Pustulæ *scabiei* (vide caput de scabie). Pustulæ *leprose* (vide caput de impetigine). Pustulæ *herpeticæ* (vide caput de herpete). Pustulæ *epinyctideæ* (vide caput de epinyctidibus, &c).

De Papulis.

Papulæ, gallicè *Boutons*, quæ apud omnes ferè Pathologos cum pustulis

lis confunduntur, ab iis tamen debent distinguì in quantum ferè semper resolutione dissipantur Papulæ, quod non evenit pustulis quæ rarò resolvuntur, sed ferè constanter suppuratione terminantur, vel in crustas abeunt aut squamulas.

1°. Papulæ majores sunt parvuli Tumores rubicundi, in facie præsertim enascentes, juvenibus calidoque temperamento præditis familiares, rarissimè suppurantes, sed ferè semper resolutione terminati. Sæpè adveniunt iis quibus suppressa est quædam evacuatio solita, uti hemorrhagia narium quâ non infrequenter laborant juvenes. Perniciosa est quibusdam intro-pulsio materie Papularum illarum ope percussivorum.

Aliquotiès eædem Papulæ alicui parti semèl affixæ, ibi diutissimè remorantur ut iis accidit qui per totum vitæ decursum Papulas rubras gerunt suprâ nasum.

2°. Ad Papulas minores pertinent primò sudamina apud nostrates Cam-

broul Papulæ scilicet grani milii circiter magnitudinem habentes, rubræ in ambitu, lymphidæ in apice, sensum pruriginis in cute excitantes, pueris & juvenibus familiares, æstate præsertim observabiles, & apud eos quibus facilis est diaphoresis. Majori quantitate coacervantur ad humeros, brachia, femora, & ad genitalium vicinia. *Secundò* Papulæ rosæ, veluti vesiculares, calentes, prurientes, subito accidentes, citò decedentes ut facillimè redeant, dicuntur gallicè *Porcelaine*.

De Phlyctænis, Bullis & Ampullis.

Ejusdem definitionis terminis comprehendendi debent *Ampullæ*, *Bullæ* & *Phlyctænæ*, quæ nihil aliud sunt quàm epidermidis suprâ cutis superficiem parvæ elevationes, pellucidæ ab humore aqueo, ichoroso, flatuloso productæ.

1°. Æstivo tempore sæpè per totum corporis habitum subito enascuntur Bullulæ pellucidæ granis milii non majores, quæ brevi post ortum evanes-

cunt. Ebullitio sanguinis aut motus ejus intestinus adauctus hæc producit exanthemata.

2°. Bullæ pellucidæ febriles à quibusdam variolosæ lymphaticæ dictæ, sunt species Bullarum in quâdam febre auctâ productarum. Eæ Bullæ inflammatis variolosis pustulis majores sunt; intrâ brevissimum tempus efformantur, & paulò post evanescunt.

3°. In erysipelate ampullæ sæpè excitantur continentes serum acre effusum sub epidermide. Aliquandò cutis supposita ab illo sero corroditur unde gangrænæ periculum.

4°. Phlyctænæ nunc ab externâ nunc ab internâ causâ producuntur. Externarum Phlyctænarum exemplar suppeditant Bullulæ in parte ambustâ excitatæ: internarum verò numero adscribuntur Phlyctænæ ad ambitum aut suprâ diversos Tumores calidos positæ: non secus ac Phlyctænæ ichorosæ, saniosæ, emphysematosæ quæ partibus gangrænâ affectis superveniunt.



SECTIO QUARTA.

De Tumoribus Cysticis.

TUMORES *cystici, tunicati, folliculosi* unum & idem sonant. Distinguuntur membranis efformantibus Cystides seu folliculos fluidum quoddam includentes. Actio quâ congeruntur fluida intra Cystidum folliculorumvè cava, nuncupatur obstructio cystica. De illâ nunc paucis.

CAPUT PRIMUM.

De Obstructione Cysticâ.

DUPLEX distinguenda venit Obstructionis cysticæ species.

Prima fit à collecto cruore intra distensa

distensas arteriarum venarumque tunicas, ut in *aneurismate vero* & *varice*: à congestâ lymphâ in vesiculis dilatatorum vasorum Bartholinianorum, ut in *hydatidibus*: à cumulatō numore aqueo intrâ expansas membranas investientes medullam spinalem, ut in *Spinâ Bifidâ*. Huc etiâ bullæ, ampullæ, & phlyctænæ de quibus in Sectione tertiâ.

Hæcce primaria species Obstructionum cysticarum oritur aut à debilitatiōe textu membranarum ab humoribus sanguineis, lymphaticis, aqueis multum distensarum; aut à violentâ actione prædictorum humorum in membranas non satis renitentes ut ut naturali tono præditas; aut à concursu ductarum virium fluidi in imminutas solidi resistentias.

Differt hæc Obstructio ab aliis quibuscumque Obstructionibus non cysticis, quòd istæ consistant in infarctu plurium vasculorum alicujus partis, illa verò fiat ex congestione humoris

in uno majori eodemque cavo membranoso in formam Cystidis expanso

Secunda Obstructionis cysticæ specie inter eas omnes Obstructiones quæ fiunt in humano corpore maximè tardigrada existit. Debetur congestionem lentissimæ fluidorum oleosorum, sebaceorum, aliorumvè intra loculos quosdam membranosos.

Ii loculi sunt vel cryptæ & lacunæ subcutaneæ, vel glandulæ sebaceæ vel & imprimis cellulæ adiposæ.

Ab Obstructionibus illorum loculorum exurgere *Atheromata*, *Melicerides* & *Steatomata* non tantùm firmissimæ rationum momenti evincitur sed & observatis demonstratur. (a)

In punctulis incipiunt eæ obstructions; sensim & sine sensu crescunt tandemque in molem majorem, mi-

(a) Millies evolvantur quæ in sententiæ Malpighianæ gratiam effatus est Boërhaavius in epistola anatomicâ ad Ruyschium.

Consulatur & quòque Morgagnius pluribus in loci

norem, aliquoties ingentem attolluntur folliculi obstructum fluidum coercentes.

Obstructionum cysticarum quarumcumque causæ, phænomena, diversitates, eventus, ex unoquoque Tumore cystico speciatim considerato patebunt.

CAPUT SECUNDUM.

De Spinâ Bifidâ.

PERTRACTANDUS jam venit Tumor recens natis adeo perniciosus, *Spina Bifida* nuncupatus. Quo fato tum apud veteres omnino prætermissa fuerit Spinæ Bifidæ historia; tum apud quosdam recentiores breviter adeo & negligenter tradita, planè ignoramus.

Ut ea quæ ad Spinam Bifidam spectant methodicè pertractentur, statim

indicabimus aliquas observationes factas in infantibus Spinâ Bifidâ laborantibus: deîn ratiocinia ab experimentis elicientes hujus Tumoris theoriâ trademus.

*Observationes diversæ circâ Tumorem
qui dicitur Spina Bifida.*

*De Spinâ Bifidâ quæ statim à nativitate
mortem accersit.*

OBSERVATIO PRIMA. Mulier gravida cecidit supina in lumbos, sed sine ullâ subsequente cutis contusione. Infans in lucem editus habuit in lumbis insignem Tumorem, quo apertè effluxit humor aqueus & infans mortuus est.... Inspectio Tumoris in cadavere docuit spinæ vertebrae ut lacerae sic à se invicem disparatas esse, nec non propagines nerveas per Tumorem dispersas (*Tulpius*). Alia exempla Tumoris lumbaris vide apud *Tulpium*.

*De Spinâ Bifidâ quartâ nativitatis die
per mortem terminatâ.*

OBSERVATIO SECUNDA. Matrona quædam gravida alimentum quodpiam avidissimè appetebat, quod concessum parùm tamen palato arrisit: undè mœrore tædioque correpta fuit. Tandem peperit puellam extenuatam cujus in regione ossis sacri aderat tuberculum ad ovi anserini magnitudinem elevatum, inæquale, aquâ & flatibus repletum. Humor aqueus per tenuem illius tuberculi membranam copiosè exsudabat; hinc absoluta virium immutatio & mors infantis quartâ die adveniens.... Dissectione apparuit inter quartam & ultimam lumborum vertebram cavitas rotunda, aliquo modo ad latus dextrum vergens, hujus magnitudinis ut minimum digitum facilè exciperet, &c.... (*Fabric. Hildanus*).

*De Spinâ Bifidâ quam mors subsequuta
est tertio ætatis mense.*

OBSERVATIO TERTIA. Puella in lucem fuit edita cum Tumore in lumbis

posito. Pugni magnitudinem æquabat. Tumor ille, in medio veluti carneus, & de cætero pellucens adinstar vesicæ aquâ lymphidâ repletæ. De die in diem crescebat magisque fiebat carnosus. Mense tertio ægra periit motibus convulsivis correpta.... Examine anatomico subditus Tumor totus carneus demonstrabatur, nè guttula remanente aquosi humoris qui forsàn eruperat in cavum abdominis quod multum erat tumefactum. Sub Tumore præternaturaliter hiabat columna vertebralis foramine ovum columbinum admissuro (*Muyfius*).

De Spinâ Bifidâ quarto circiter ætatis mense lethali.

OBSERVATIO QUARTA. Mater utero gerens de scalis delapsa est suprà dorsum, absquè tamen subsequente abortu: convenienti tempore peperit puellam quæ suprà vertebrae lumborum Tumorem habebat magnitudine ovi, mollem, diversicolore, tactu cedentem veluti vesica humore reple-

ta. Tandem topicorum applicatione ruptus fuit Tumor qui materiam serosam, purulentam, fetidam emisit. Tertiâ die convulsivis motibus agitata puella mortua est. .. Per scrutatâ Tumoris sede, nullus hiatus repertus est quo ad abdomen penetraretur. Duæ vertebræ lumbares desiderabantur, & in eo substantiæ ossæ defectu denudata erat spinalis medulla (*Gaspar. Bauhinus*).

De Spinâ Bifidâ annum attingente.

OBSERVATIO QUINTA. Ad infimam ossis sacri partem in infante Tumor erat Spinæ Bifidæ similis, qui partim pellucidus, partim opacus, & admodum mollis existerat. Inter omnes Spinâ Bifidâ correptos nullum se vidisse asserit *Ruyschius* tamdiu superstitem quàm hunc. *Vivit enim*, addit Anatomicorum Princeps, *in hunc usquè diem, annum jam ferè agens; forsàn ob affectus decliviorum situm* (*Ruysch. observat. anatom. 35.*) Legatur & etiàm observatio trigesima quarta de Tumore lumbari in fœtu cum Spinâ Bifidâ.

*De Spinâ Bifidâ ad mensem decimum
quintum protractâ.*

OBSERVATIO SEXTA. Anno 1684;
Ruyschius vidit in filiолâ cujusdam Pro-
curatoris Amstelodamensis Tumorem
lumbarem minoris pugni magnitudini
æquiparem, rugis refertum, cui acces-
sit gangræna. Decimo quinto post na-
tivitatem mense (raro autem tamdiu
vivunt, inquit Ruyschius) humor con-
tentus erupit & puella vitam finivit...
Per scrutato malo se se obtulit in unicâ
vertebrâ apertura tam exigua ut vix
ciceris granum admitteret. Adacto stilo
evidentissimè demonstratum est Tumo-
rem hunc nihil aliud esse præter expan-
sionem membranarum spinalem medul-
lam investientium, ab humoris replen-
tis copiâ (*Ruyschius observat. anat.*
36.)

*De Spinâ Bifidâ due observationes So-
cietati Regiæ Scientiarum Monspeliën-
si communicatæ anno 1750 à D. Farjon
Doctore Medico Monspessulano.*

OBSERVATIO SEPTIMA. Mense Ja-
nuario

nuario anni 1748, uxor Agricolaë cuiusdam Monspeliaci peperit infantem qui ab utero gestabat Tumorem situm inter ultimam vertebra[m] dorsalem & primam lumbarem. Ad circumferentiam cæruleus, in centro subruber erat ille Tumor: nucem mole æquabat: sub Tumore defectus ossæ substantiæ percipiebatur. Levi concussione fluctuationem quamdam advertere licebat. Quod autem sedulò pensitandum, si comprimeretur fortiter Tumor ad partem superiorem, puer sopiebatur, & partes inferiores motum amittebant. De die in diem incrementa sumebat Tumor; die undecimâ spontè in soporem incidit ægrotans, duodecimâ verò ruptus est Tumor & intrâ semihoræ spatium puer obiit..... Denegata fuit libertas examinandi Tumoris in cadavere.

OBSERVATIO OCTAVA. Mense Septembri anni 1749, natus est Monspe-
lii infans qui in utero contraxerat Tumorem inter ultimam lumborum vertebra[m] & basim ossis sacri. Parvâ

nuce non major erat Tumor, superficie corrugatus, vini feculenta colore æmulans, epidermide spoliatus, liquorem sensibilibiter fluctuantem includens, sub se apparens habere defectum ossæ substantiæ.

Ab iis initiis compressus Tumor non post se trahebat ægri soporem & extremitatum inferiorum paralyfim, ut in antecedenti observatione.

Interim quâ proportionē crescebat Tumoris moles, delebantur rugæ illius superficiariæ, sed color primarius idem persistebat.

A Medico certò lethalis judicatus infantuli status, inexpertis ferè sanus videbatur usquē ad sextam à nativitate diem quâ spontaneus sopor invasit, & lactationi repugnavit æger: tunc magna fuerunt Tumoris incrementa: ob compressionem ad superiora Tumoris motus inferiorum deperdebatur, summusque sopor superveniebat, stimulo corporisque agitatione indigens ut discuteretur.

Die septimâ Tumor incipit ad exteriora madefieri.

Die octavâ stillavit paulatim liquor serosus, sufflavus, tingens lintea.

Die nonâ ad majorem molem pervenit Tumor, magis distracta cutis disrupta fuit & ex dehiscente Tumore effluxit magna feri subflavi quantitas. Intrâ semihoram circiter puer mortuus est.

Tâm sedulò examinata morbi progressio, ulteriorem expetebat in cadavere faciendam indaginem: hæc reipsâ locum habuit.

Itaque dissectis tegumentis & carnibus Tumorem circumambientibus, os sacrum ab ossibus iliis sejunctum est, & suprâ lumbarem regionem, ferræ beneficio, divisa fuit columna vertebralis. Quâ factâ separatione, liquor subflavus & viscidiusculus visus est effluere ex utrâque parte canalis spinalis. Similis liquor priùs ex Tumore, incautè inter disseccandum aperto effluxerat. Flaccidior apparuit quàm in

statu naturali dura mater medullam spinalem ambiens.

Verùm ut dilucidius morbi fomes introspiceretur, carnibus omninò spoliata fuit pars vertebralis columnæ è corpore jàm separata: mox resectis & ablatiis vertebrarum epiphisibus spinalibus quarum ea quæ Tumori respondebat merè cartilaginosa erat, nudis oculis advertere licuit, quantum concurrerent membranæ medullam investientes, ad efformationem Spinæ Bifidæ. Ideò stilo fursùm adacto tùm inter duram & piam matrem, tùm inter piam matrem & medullam, sensim & sine sensu perventum est ad cavitatem Tumoris.

Hujusce cavitatis facies interior lævis erat, innumeris irrorata vasis sanguiferis, & nervosis ramificationibus productis à notabili nervoso fasciculo quem ad Tumorem distinctè emittebat medulla spinalis.

Tandem dissectis membranis constituentibus Tumorem, luce clarius de-

monstratum est ex piâ durâque menin-
gibus extrâ canalem spinalem multùm
expansis & cum cute superpositâ unitis
efformatam fuisse Spinam Bifidam.

Cæterùm cerebri cerebellique substan-
tia naturali mollior erat, atquè hîc ma-
gis illîc minùs imbibita eodem humore
qui ex canali spinali effluebat, dùm ser-
rà divisa fuit columna vertebralis. Ven-
triculi cerebri hunc humorem abun-
danter continebant.

Spinæ Bifidæ descriptio.

Spina Bifida est Tumor cysticus in-
ter morbos congenitos recensendus ut-
potè adveniens foetibus adhuc hospi-
tantibus in utero.

Oritur ut plurimùm in lumbis, sæpè
etiàm in dorso, rarissimè ad nucham
& ad partem inferiorem anteriorem
ossis sacri (a).

(a) Ruysch. observ. 34. & 35.

Eadem semper non est Spinarum Bifidarum moles tùm in ipsarum principio tùm in progressibus. Statim ab infantis nativitate modò ovi anserini magnitudinem æquat Tumor ille, sæpè nucis, rarò pugni: crescit deindè plùs vel minùs pro copiâ & viribus fluidi contenti, renitentiâ & extensione solidi continentis.

Nunc fuscus, sæpiùs limpidus existit Tumor: nunc partim opacus & partim limpidus: nunc subruber in centro, & ad circuitum alterius coloris: aliquandò velutì carneus in aliquâ sui portione apparet.

Constanter major est in centro Tumoris mollities; ità ut ibi digito premente defectus osseæ substantiæ subitùs percipi videatur, nec non quædam fluctuatio.

Quandòque suâ epidermide spoliatur Spina Bifida, aliquandò non: plerùmque initio rugas habet quæ crescente Tumore & extensâ cute delentur. Spinae Bifidæ signum characteristi-

cum est Tumor mollis in lumbis recens natorum sese offerens, qui aut spontè ruptus aut arte apertus citam mortem post se trahit.

Non idem est vitæ terminus apud omnes infantes Spinâ Bifidâ laborantes, quia eodem semper passu non progreditur natura morbofa in efformando illo Tumore, ejusque percurrendis temporibus. Frequentissimè paucis post nativitatem diebus rumpitur Tumor, liquor effluit simul cum vitâ. Hæc rarò ad menses, rariùs ad annum & ultrà protenditur. Tumoris ruptio vitæque finis sunt duo accidentia inseparabilia.

Jàm verò, quænam solidæ fluidæque partes in Spinâ Bifidâ vitientur exponendum breviter, facem præferentibus observatis.

Primò. Falsum est vertebrarum epiphyses spinales ità esse in hoc affectu bifurcatas, ut vulgò putarunt. Ut ponatur, sufficit si, vi quâpiam extropulsis illis epiphysibus quæ in foetu & in recens nato

vel merè cartilaginosa sunt, vel ossifieri incipientes laxè uniuntur teneris officulis corpus vertebrale constituentibus, si inquam, dehiscant vertebrae à parte posteriori: eò majori facilitate talis fit hiatus quòd debilissima sint & multùm extensibilia ligamentula cruciata foetus vertebrae unientia. Rarissimè sub isto Tumore desideratur una aut altera vertebra (a).

Trans aperturam à dehiscentibus posteriori vertebrae factam extuberant expansae membranæ medullam spinalem investientes & ratione ipsarum expansionis ad exteriora prominet Tumor quem describimus. Dissectio Spinæ Bifidae docuit (b) plures ad eam efformandam concurrere cavitates concentricas quarum hic est ordo. Sub expansis tegumentis communibus reperitur expansio ductus ligamentosi investien-

(a) Vide prius citatam observationem Gaspari Bauhini. Observatio quarta.

(b) Consulantur observatio sexta & ultima.

tis omnem faciem internam canalis spinalis : subjacent expansæ binæ laminæ duræ matris : fundum Tumoris efformat dilatata arachnoïdea. Exindè facile concipitur 1°. Eò ampliores futuras esse eas cavitates concentricas quò magis sunt externæ. 2°. Priùs esse expandi arachnoïdeam, deìn aliarum partium superpositarum dilatationem subsequi.

Portiuncula spinalis medullæ quæ Tumori correspondet, modò intacta apparet, modò flaccidissima diffluit, modò deficit omninò : sæpè demonstrati fuère fasciculi nervei à medullâ in substantiam Tumoris emissi (a).

Secundò. Nullâ conjecturâ opus est ut dignoscatur fluidum quo membranæ medullam ambientes distenduntur in Spinâ Bifidâ. Etenim ex rupto aut aperto illo Tumore magna exire advertitur feri copia : imò etiàm similis liquor

(a) Vide observationes primam & ultimam.

per resectum canalem spinalem in ægris Spinâ Bifidâ demortuis affatim effluit à superioribus ad inferiora descendendo.

Rectè igitur à Ruyschio prolatum fuit hunc Tumorem *hydropem esse particulæ spinalis medullæ, eundemque esse affectum qui in capite fœtus hydrocephalus audit*: effatum Ruyschianum confirmant plura observata (a) quibus certum fit sæpè advenire Spinam Bifidam infantibus hydrocephalicis.

Itaque si in fœtu aquosus ille latex quo, in hydrocephalo interno obruuntur cerebri substantia, ventriculi, membranæ ipsius, inflectat cursum ad magnum foramen occipitis, facilis erit descensu via per patentem ductum spinalem sensim & sine sensu coacervabitur liquor & tandè copioso proventu distendet modò hîc modò illîc membra-

(a) Legantur ephemerid. natur. curios. & observatio ultima à nobis suprâ relata quâ constat cerebrum ejusque ventriculos sero superabundanti irrorari, &c

nas involventes quæ suâ vice erumpent in cartilagineas, flexibiles, facileque dehiscences vertebrarum spinales epiphises : hinc excitatus Tumor qui nihil aliud est quàm Spina Bifida.

Ex omnibus suprà dictis & ex æquo ratiocinio iis suffulto patet cùm fœtibus peculiaris sit Spina Bifida ? cùm sæpiùs excitetur in lumbis quàm in aliâ columnæ vertebralis sede ? cùm modò majorem modò minorem habeat magnitudinem ? cùm ad certum incrementum pervento Tumore in soporem incidat ægrotans ? cùm certa & indubia ad mortem prognosis?

Spinæ Bifidæ causæ antecedentes eadem prorsus sunt ac hydrocephali interni : imò , strictè loquendo , Tumor ille est merum symptoma hydrocephali sed gravissimum & semper lethale. Nequè hîc moramur objectiones deductas ex observatis mulieribus quæ post lapsus (a) aut post diversas phan-

(a) Legantur observationes prima & quarta.

tafias (*a*) peperêre infantes cum Spinâ Bifidâ , cùm nihil obftet quominus gravidæ ceciderint aut picâ malaciâ vè laborarint , dùm gerebant fœtum hydrocephalicum.

Semèl admissò liquore hydrocephali à cavitate Tumoris ad cerebrum continuitate columnarum aquearum protenso , in promptu explicabuntur ægrotantium sopores , stupores , artuum inferiorum paralyfes , mortis acceleratio aperto Tumore.

Spinæ Bifidæ curatio palliativa (alia enim non datur) consistit in eo quòd nunquàm aperiatur Tumor , nihilque applicetur quod promptiorem rptionem suscitet : exindè enim certa & prompta mors.

Caveant gravidæ mulieres nè commissis erroribus in victu fœtum in utero hospitantem labe hydrocephali & Spinæ Bifidæ contaminent.

(*b*) Observat. secunda.

CAPUT TERTIUM.*De Meliceride , Atheromate
& Steatomate.*

TUMORES efformati cystidibus seu folliculis à cute suppositâ verè distinctis, includentibus materiem modò melli, modò pulti, modò sebo similem, nuncupantur *Melicerides, Atheromata, Steatomata*. Quæ nomenclaturæ à græcis vocabulis mellem, pul-tem & sebum significantibus desumptæ fuêre. Illorum Tumorum theoriam mox therapeïam trademus.

THEORIA.

Exigit bona methodus ut in exponendis iis quæ ad theoriam horumce Tumorum spectant, ordini sequenti adstipulemur.

*Quid sint & quomodo efformentur
Cystides Meliceridum, Atheroma-
tum & Steatomatum?*

A vero maximè alienum est Cysti-
dum parietes esse partes crassiores hu-
moris cujusdam juxtà se invicem ap-
positas, ordinatas, & efformantes in-
volucrum membranaceum, dilatabile
in orbem, expansibile, &c.....

Nequè veritati magis consonat opi-
nio illorum qui in parte affectâ sup-
ponunt fieri erosionem, divisionem
aut quamlibet separationem fibrillarum
membranacearum quæ à succo coa-
cervato successivè magis distensæ & ab
invicem separatæ nihilominùs hinc &
indè alias emittunt fibras quæ tandem
omnes mutuò concurrunt ad efforman-
dam membranam cujus cavitas repre-
sentabit Cystim (*Carolus Musitanus*).

Etiàm si prædictis verosimiliorem,
attamen rejiciendam censemus hypo-

thesim quâ admittitur congeries va-
forum variè dilatatorum & expanso-
rum, sacculis membraneis occlusorum,
& Cysti communi obvolutorum (a):
parùm enim congrua est illa opinio &
phœnomenis observatis in exortu pro-
gressibusque illorum Tumorum, & no-
tionibus anatomicis, & inspectioni Cys-
tidum manu chirurgicâ eradicatarum.

Ut autem quid sentiendum sit hâc
in re, paucis enarretur, à limine at-
tendamus ad ea quæ mirabili artificio
detexit Malpighius circà folliculos seu
loculos membranofos per corpus disper-
sos; efformantes variis in locis cava

(a) Sic censuit D. Hugo Gourraigne, Doctor
Medicus Monspeliensis in Dissertatione de Tumori-
bus tunicatis propugnata Monspeli, Præside D. Fitz-
Gerald Professore Regio, die 10 mensis Septembris
anni 1733. Verùm nescio quâ fortunâ, eandem Doc-
toris Gourraigne Dissertationem à latino in gallicum
sermonem conversam à verbo ad verbum reperierim
in opusculo cui titulus est.... *Traité des Tumeurs en-
xistées par le Sr. Rey ancien Chirurgien du Régiment
de Picardie, actuellement de la Citadelle de Besançon,
imprimé à Bruxelles l'an 1752.*

variæ figuræ, sphæricæ scilicet, sphæroïdeæ, ovalis, cylindricæ, digitalis, lenticularis; admittentes intrà textum membranosi involucris arteriolas è quarum extremis emittuntur fistulæ tenues quæ assiduò secretum humorem evomunt in cava folliculorum. Attendamus iterùm ad folliculos glandulosos subcutaneos liquorem contentum diù servantes, mutantés, per emissaria extrà patentia emittentes. Inspiciamus deniquè folliculos cavos quibus efformantur cellulae tunicæ adiposæ.

Iis omnibus perlustratis & collatis
 1°. Cum situ frequentiori Tumorum cysticorum sub cute aut in tunicâ adiposâ; 2°, Cum figurâ Cystidum è corpore exemptarum quæ formantur cavitate simplici & in apice retinent vestigia pristinatorum olim emissariorum (*Boërhaavius*); 3°. Cum vasis sanguiferis Cystidum parietes perreptantibus (*Morgagnius*), qualia in non obstructis folliculis detexerat Malpighius; 4°. Cum eximiis & invictissimis Practicis observationibus

bus à Boërhaavio relatis in epistolâ anatomicâ ad Ruyschium: puto sanè neminem futurum esse qui deneget Cystides Meliceridum, Atheromatum & Steatomatum consistere in solâ dilatione & adauctâ crassitie præexistentium naturaliter folliculorum. Atquè ut strictius res determinetur probabile erit diffusa involucra membranacea glandularum sebacearum aliarumque ipsis analogarum facere Cystides Meliceridis & Atheromatis: Cystim verò Steatomatis produci ab ampliatis folliculis tunicæ adiposæ.

Ab unico folliculo obstructo & dilatato oriuntur isti Tumores cystici quos ex parvulo incipere solemne est. Ast unica cellula expansa totum opus non absolvit; novæ enim cellulæ, docente Ruyschio, huic accrescunt quæ primariò fuit dilatata.

Quàm facile fit hæc accretio in substantiâ adiposâ ex vesiculis membranosis omninò conflata! Ibì à congesto inspissatoque humore distendi & am-

pliari non potest una vesicula quàm plures alias vicinas comprimant, compressas retineant, approximatos ipsarum parietes uniat per coalitum, tandem & ipsamet iis adhærescat. Indè fit ut robustior Cystis Steatomatis in immensam molem aliquandò exurgat absquè rptione.

Minor est in Meliceride, major in Atheromate, maximus in Steatomate numerus membranularum folliculo primigeniùs dilatato accrescentium. Què numerosiores sunt illæ membranulæ accrescentes, è major Cystidis crassitudo: què major approximatio & intimior illarum contactus, è durior Cystis magisque resistens suæ flexioni: què magis distrahi se patiuntur à fluidis contentis fibræ Cystim compaginantes, è major Tumoris moles.

Nonnè vascula partis affectæ liquores crassos, inertes, ac velut induratos coercentia efformare possunt Cystidem absquè membranularum circumpositarum accretione? Id fieri aliquan-

dò autumamus in Meliceride & Atheromate, nunquàm in Steatmate.

Cystidum cavitas, quæ ut plurimum uniformis & simplex est, aliquandò tamen suis parietibus includit minores alias Cystides (*ex observationibus D. Anet, aliorumque*). Quòd evenire credere fas est, cum in eodem loco plures & à se omninò segregatæ cellulae obstruuntur & expanduntur, totidemque distinctos Tumores cysticos efformant: aggesti hi parvuli Tumores si membranam aponevroticam aliamvè à naturâ efformatam suprâ semetipsos extensam habeant, eam extropellent, sibi que Cystidem communem nanciscentur: si autem solida hæc membrana deficiat, hujus supplebit defectum textus cellularis approximatione & superappositione suarum membrularum compactior factus.

Nequè difficile erit cognitâ structurâ cellulari tunicæ adiposæ, explicare quare interdum Steatoma quasi loculamenta habeat magis aut minus multiplicia.

*Quid sit & undè profluat materia
in Cystidibus contenta?*

Juxtà vaga nihìlque determinantia Antiquorum effata, materies Tumorum cysticorum erat soboles humoris pituitosi in hâc Cystide magis, in istâ minùs à naturali constitutione recedentis, qui lento temporis progressu in massam nunc melli, nunc pulti, nunc sebo similem degenerabat.

Effecit autem Neotericorum industria ut quàmplurima, Antiquis prorsù ignota, detecta fuerint circa diverso humores in elegantissimo textu subcutaneo secretos. Meliceridis, Atheromatidis & Steatomatis materiem suppeditant ii ipsimet humores multò abundantiores quidè & spissiores quàm in statu naturali & remorantes in propriis & nativis receptaculis distensione nimia & præternaturali parietum crassitie peccantibus.

Itàque si attentè consideremus humores lentè secretos, unctuosos, facile

spiffescentes, pro ufibus idoneis diù remorantes intrà cryptas, lacunas, glandulas sub cute pofitas, certo certius concludetur materiem Meliceridis & Atheromatis nihil aliud effe quàm prædictos humo esftagnantes & degeneratione spontaneâ abeuntes aut in massam colore & consistentiâ melli fimilem in Meliceride; aut in substantiam quæ pulvem pastamvè simulatur in Atheromate. Rursùs spectando liquidum oleosum, pinguedinosum, collectum in cellulis membranæ adiposæ, concludi potest ex eo inspissato & indurescente efformandam effe materiam sebo perfimilem quæ in Steatomatis cavo latitat. Nonnunquàm in eodem Tumore cystico fit connubium materierum pul-taceæ & sebaceæ, undè Tumor ex Atheromate & Steatomate compositus (*Platneri institut. chirurgic. pag. 482*). Interdùm Cystides membranaceæ, quæ Atheromatibus propriæ sunt, includunt ossa, pilorum manipulos, dentes, crus humanum infantile, alia-

que aliena. Undenam illorum in Atheromatis Cystide generatio? Sanè vix aliud habemus respondendum cum Ruyschio, nisi quod *modus naturæ agentis, formantis, mutantis nondum satis perspectus sit homini* (Ruysch. dec. 3. adverfar. anatomicor.)

*Signa & differentia Meliceridis,
Atheromatis & Steatomatis.*

Meliceridis signa characteristica sunt rotunditas, indolentia, color natus, sub prementibus digitis facilis excavatio, iis amotis celer reditus.

Atheroma dignoscitur Tumoris indolentiâ, colore nativo, figurâ sæpè oblongâ, sub prementibus digitis tardâ retrocessione, iis amotis tardo regressu.

Steatoma cum duobus aliis Tumorbis congruit quoad colorem & indolentiam; ab iis discrepat per notabiliorem resistantiam viribus prementibus.

Notis prædictis insigniuntur illi Tu-

mores dùm simplices sunt ; alio autèm modo sese res habet quotiès inflamman-
tantur , suppurantur , aut cancrofi
fiunt.

Differentiæ in Tumoribus cysticis ad-
vertendæ , non solùm eruendæ sunt à
diversitate fluidorum obstruentium ,
sed & etiàm à pluribus aliis circumf-
tantiis , sic....

1°. Meliceris , Atheroma , & Stea-
toma inter omnes Tumores ii sunt qui
lentiùs sua percurrunt tempora. Oriun-
tur à tuberculo vix perceptibili , cres-
cunt sensim & sine sensu , tardissimè-
que attingunt acmen sui incrementi.
Idem tamen non est progressionis or-
do in quolibet Tumore cystico.

2°. Isti Tumores modò parvi rema-
nent , modò ad molem assurgunt me-
diocrem , modò excrescunt in enor-
mem magnitudinem.

3°. Basis Tumorum cysticorum nunc
lata , nunc angusta est , nunc deficien-
tem basim supplet pediolus.

4°. Mobilitas quæ ut plurimùm istis

Tumoribus propria est, major vel minor existit.

5°. Vasa majora, venosa præsertim, nervi, tendines adhærent aliquandò Cystidibus; non rarò ab iis nexibus liberæ sunt.

6°. Ratione sitûs advertendum est an Tumor sedeat suprâ articulationes, suprâ partes viis aëreis vicinas, in palpebris, ad pudenda, suprâ cranium ubi dicitur *Talpa*, quæ verum est *Atheroma*.

7°. Color naturalis cutis qui nunquàm mutatur in Meliceride, *Atheromate* & *Steatomate* simplicibus, abit in rubrum, plumbeum, lividum, aut nigricantem, si Tumori superveniant inflammatio, suppuratio, cancrosa indoles: exindè etiàm qui priùs indolens erat, acutè dolet Tumor.

8°. Vel ab externis causis oriuntur Tumores cystici, ut ab ictu, casu, contusione; vel solis causis internis debentur; vel à retropulsis eruptionibus cutaneis, aut quâdam prohibitâ exulceratione;

ceratione ; probè distinguantur ii quos virus peculiare produxit , aut qui adveniunt cacochimicis , cachecticisque corporibus.

9°. Deniquè advertatur an à paucis, an à longo tempore Tumor extiterit.

Quid de iis Tumoribus præfagiendum sit ?

Tumores cystici plerùmque magis permolesti sunt quàm periculosi. Majus autèm vel minus incommodum pariunt pro majori aut minori ipsorum mole , & pro diversitate regionis corporis quam occupant.

Si illi Tumores indolentes sint , concolores , in corporibus nequè cacochimicis nequè ullo viru inquinatis , eos verosimiliter absquè noxâ diù duraturos pronunciandum est : & è contrà si calor adaugeatur , si dolor acerbus superveniat , si nativum colorem amittat Tumoris cutis , si venæ varicosæ circa incurventur ; in illis diversis casibus

timeri debent inflammatio & suppuratio clandestina, quodque pejus, Canceri productio. In exulcerato Tumore cystico, certò pronuncietur nec carnes legitimas pullulaturas nec futuram bonam cicatricem nè priùs Cystis omninò ejecta fuerit nè minimâ portiunculâ superstitè.

Eradicatis Tumoribus cysticis à viru quopiam pendentibus, nisi virus propriis specificis debellatum fuerit, timendum est nè in eodem loco aut alibi alter Tumor reviviscat in posterum.

Malum est membranas Cystidum abire partim aut integrè in fungos aliasvè excrescentias.

In genere Tumor cysticus recens faciliùs curatur quàm si inveteratus fuerit

THERAPEIA

*Meliceridis, Atheromatis &
Steatomatis.*

Remedia interna hìc tantummod

præscribuntur velut præparatoria & adjuvantia. Curatio radicalis reponitur aut in topicis, aut in operatione chirurgicâ.

1°. *Resolventia* feliciter adhiberi possunt pro Meliceride recenti: in vanum præscriberentur pro Atheromate, multò minùs pro Steatomate. Tuta non sunt resolventia quælibet ad Meliceridem discutiendam; exquisitè ea se ligantur quæ inflammationem suppurationemque non suscitent.

Suppurantia quæ in Meliceride irresolubili & in pluribus Atheromatibus præscribuntur, infaustum sæpè habent successum, tum ob pravam suppurationem quæ excitatur, tum ob difficultatem destruendæ Cystidis ope suppurantium, tum ob sarcomata fungosa ex talibus Tumoribus suppuratis non rarò orientia. Nè igitur ea topica indiscriminatim in usum veniant.

Caustica summi sunt usûs ad erodendam & destruendam Cystidem quæ operi suppuratorio sæpissimè resistit, nec

ejicitur nisi applicato lapide infernali aut caustico æquipollenti.

Detersivis & cathareticis mundificetur ulcus & à reliquiis Cystidis adhærescentibus liberetur.

2°. Ast inter auxilia hisce Tumorb-
bus cysticis accommodata nihil tuti-
us, nihil, confirmante experienciâ,
ad eò salutare ac extirpatio. Hæc dex-
trum exigit Chirurgum in operando,
prudentem in facto vulnere curando,
ulcereque ità detergendo ut nullum
Cystidis vestigium remaneat. Solâ ex-
tirpatione curari potest Steatoma quod
nunquàm resolvitur, rarò & toties in-
faustè suppuratur. Sæpè etiàm opera-
tionem postulant Melicerides & Athe-
romata.

Ut ut autèm salutare auxilium, sem-
per tamen non debet præscribi ope-
ratio quæ contraindicatur 1°. A parte
vicinitatis & contiguitatis vasorum ma-
jorum, œsophagi, asperæ arteriæ, &c.
2°. A parte maximæ Tumorum mo-
lis. 3°. A parte debilitatarum ægri vi-

rium, aut complicati alterius morbi
certò lethalis.

CAPUT ULTIMUM

*Hydatidem, Aneurisma, Varicem,
Hydrocelem, Hydromphalum &
Hydarthrum definiens.*

ETIAMSI inter Tumores cysticos
humorales recenseantur Hydatidis,
Aneurisma, Varix, Hydrocele, Hy-
dromphalus & Hydarthrus; attamen
cùm 1°. Hydatidis rarò ad superficiem
corporis appareat 2°. Cùm, stricte lo-
quendo, Aneurismata & Varices exac-
tissimè non pertineant ad Tumores hu-
morales quorum conceptus secum im-
portat ideam fluidi cumulati intrà va-
sa minima 3°. Cùm Hydrocele, Hy-
dromphalus & Hydarthrus ad Hydro-
pes potiùs quàm ad Tumores spec-
tent: ideò omnium illorum affectuum

nudam definitionem trademus, descriptioni supersedentes.

Hydatis est Tumor vesicularis humorem lymphaticum continens, in interioribus corporis præsertim reperiendus, ortus à mirâ dilatatione lymphaticorum Bartholinianorum aut quàm minimarum glandularum lymphaticarum serosarum (*Leg. epistol. anatomic. Boërhaav. ad Ruysch. pag. 18.*). Nè confundantur Hydatides exteriores cum Phlyctænis.

Aneurisma est dilatatio cystica seu sacciformis à collecto cruore arterioso modò in expansis integris tunicis arteriosis & tunc verum Aneurisma ponitur; modò in textu cellulari intrà quem per disruptas membranas arteriosas effunditur, undè Aneurisma falsum.

Varix est Tumor nodosus, mollis nigricans, ortus à nimîâ dilatatione membranarum venosarum, sæpiùs quàm ullibì apparens in tibiis, cruribus, & podice.

In cavo scroti velutì in cystide col

lectus aqueus humor facit *Hydrocelem* per effusionem (Vide *Ledran Traité des opérations*, pag. 177.). Hæc Hydroceles species noscitur scroti Tumore pyriformi, externè æquali, tantisper pellucente, fluctuationis indicia exhibente, comprimantibus viribus cedente sed citò sese restituyente.

Hydromphalus simplex est species Herniæ aquosæ efformatæ à sacco seu cystide umbilicali congestum liquorem aqueum includente.

Hydarthrus seu Hydrops articuli, est cystis superarticularis cujus cavitas humore lymphatico aut potiùs synoviali repletur. Circà illum affectum consulari Fabricius Hildanus tractat. de Ichore & Meliceriâ.

F I N I S.



ERRATA.

- P** Ag. 40. lin. 12. morbis lege morbi.
Pag. 90. nott. (a) certis temporibus lege incertis temporibus.
Pag. 116. lin. 4. resistitur lege renititur.
Pag. 124. nott. (b) lin. penult. persistere lege perstitere.
Pag. 137. lin. 16. epinytides lege epinyctides.
Pag. 140. lin. 6. punctum deleatur quod est post verbum contentum.
Pag. 166. lin. 11. parres lege partes.
Pag. 180. lin. 5. par lege per.
Pag. 250. lin. ult. implicentur lege implicetur.
Pag. 262. lin. 3. depascentes lege depascentia. Lin. 4. spargentes lege spargentia.
Pag. 270. lin. 20. flatuloso lege flatuoso.
Pag. 271. lin. 7. auctâ lege acutâ.

addenda

De tumoribus lacteis
De pustulis miliaribus lacteis
De fungo articulorum, enflam
Des tumeurs blanches des artic
De spina bifida quingevi.